

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

- INVESTIȚII: RITMUR
ȘI TERMENE ● ÎNTRE-
- PRINDERILE MODEL ȘI
- PRODUCTIVITATEA
- MUNCII ● IMPERATIVUL
- EFICIENȚEI ● VITEZA
- DE rotație a MIJLOA-
- CELOR CIRCULANTE ●
- TEHNICĂ MODERNĂ ȘI
- ECONOMICITATE ●
- TEHNOLOGIA DE GRUP
- CAMPANIA AGRICOLĂ

**În cadrul analizelor
sistematice consacrate
promovării largi
a progresului tehnic
și creșterii eficienței**

**VIZITA DE LUCRU
A TOVARĂȘULUI
NICOLAE CEAUȘESCU
LA COMPLEXUL
EXPOZIȚIONAL
DIN PIATA SCÎNTEII**

Secretarul general al partidului a examinat rezultatele obținute în acțiunea de micșorare a consumurilor la producția de ambalaje și a făcut importante recomandări pentru modernizarea, în continuare, a tehnologiilor de fabricație

**Pe fiecare șantier,
concentrarea eforturilor pentru**

REALIZAREA INTEGRALĂ A PLANULUI DE INVESTIȚII

**Restanțe mai
vechi și mai noi:
restringere
sau proliferare?**

În acest an, planul Întreprinderii de construcții speciale industriale și montaj (I.C.S.I.M.), prevede realizarea unui însemnat volum de lucrări de construcții-montaj, punerea în funcțiune a 46 noi capacități de producție (5 în trimestrul I, 14 în trimestrul II, 8 în trimestrul III și 19 în trimestrul IV). Fără să ne oprim prea mult asupra ritmicității cu care au fost dozate prin prevederi eforturile (deși numărul mare de capacități prevăzute în ultimul trimestru poate conduce la muncă în asalt spre sfârșitul anului), trebuie subliniat de la început marea diversitate a obiectivelor acestui an.

Pentru punerea la termen în funcțiune a capacităților prevăzute, în cursul lunii ianuarie s-a desfășurat o activitate intensă, soldată cu unele rezultate bune. Alături de astfel de aspecte, analiza întreprinsă a relevat însă — la sfârșitul lunii ianuarie — și existența unor restanțe față de prevederi. Aceasta a făcut ca planul lunii ianuarie la lucrările de construcții-montaj să nu fie îndeplinit decît în proporție de 80%.

Nu trebuie uitat însă că aceste rămăneri în urmă vin să se adauge altora înregistrate în 1976, cînd, deși planul valoric al întreprinderii a fost îndeplinit și depășit, s-au înregistrat restanțe în realizarea stadiilor fizice ale unor lucrări, fapt ce va genera nerespectarea termenelor planificate de punere în funcțiune la unele noi capacități de producție de la Întreprinderea de mașini grele București, „Progresul”-Brăila și „23 August”-București.

În acest an, planul Întreprinderii de construcții speciale industriale și montaj (I.C.S.I.M.), prevede realizarea unui însemnat vo-

**Cauze - obstacol
în respectarea
termenelor**

luna ianuarie a căutat să ofere răspuns — pe exemplul realizărilor obținute de Întreprinderea de construcții speciale industriale și montaj — la următoarele întrebări:

1 Intirzierea cu care sint livrate construcțiile metalice necesare pentru buna desfășurare a lucrărilor se conturează ca o „cauză nr. 1”. La Întreprinderea de mașini grele din București (I.M.G.B.), de pildă, la patru noi capacități s-au înregistrat restanțe în luna ianuarie, ca urmare a nerespectării de către unii furnizori a termenelor contractuale de livrare. Astfel, la stîlpul metalic ai halei de forjă grea întirzierile în livrare se datoresc chiar I.M.G.B.; la hala secției de tratament termic secundar, deși fundațiile au fost terminate în trimestrul III din 1976, furnizorul, Întreprinderea de construcții metalice din Caransebeș, a început livrările la construcția metalică abia în luna februarie din 1977. În fine, pentru hala de mecano-sudură grea și la depozitul pentru forja grea nr. 2, deși fundațiile au fost terminate în trimestrul III din 1976, stîlpul de 120 t/buc. pentru structura de rezistență au fost puși în programul de fabricație al furnizorului (I.M.G.B.) abia în trimestrul III al anului acesta.

2 Lipsa de operativitate în eliberarea amplasamentelor a condus la decalaje între prevederi și realizări în alte cazuri. La construirea halei de tîmplărie normalizată pentru întreprinderea „23 August” din București amplasamentul este și în prezent ocupat de o uscătorie de cherestea, deși termenul de începere a lucrărilor a expirat în trimestrul II din 1976. Și la o altă capacitate — beneficiar Întreprinderea de mașini-unelte și agregate din București — amplasamentul de pe două șiruri

de stîlpi nu poate fi folosit, fiind încă ocupat cu cablul telefonic nedegajat.

3 Unele necorelări între prevederile din proiecte și realitatea de pe șantier au generat — e drept în puține cazuri — alte restanțe în desfășurarea lucrărilor de construcții-montaj. Ele au fost mai evidente la anumite noi obiective ale întreprinderii „23 August” din București. Astfel, deși s-a stabilit, spre exemplu, ca în 1976 să se realizeze extinderea capacității de producție la oțelăria electrică, lucrările nu au putut fi realizate în termen deoarece, în practică, amplasamentele nu au fost eliberate, considerîndu-se (ulterior proiectului) mai necesară menținerea în acel loc a unei zone largi de turnare și formare a pieselor. În fine, la un alt obiectiv, proiectantul („Proiect”-București) a oprit lucrările de construcție din cauză că vibrațiile produse de forjă nu permiteau materializarea proiectului...

4 Intirzierile în sosirea unor utilaje tehnologice din import, determinate de contractarea la termene necorelate cu activitatea constructorilor au reprezentat, de asemenea, o cauză cu efecte deloc de neglijat. Astfel, deși lucrările de construcții erau terminate, nu au putut fi puse în totalitate la termen în funcțiune în anul trecut din această cauză cinci capacități de producție localizate la întreprinderile: „Progresul”-Brăila, „23 August” și Întreprinderea de mașini grele București.

5 Preocuparea insuficientă a constructorului pentru extinderea lucrului în două schimburi. Deși prevederile indică un coeficient de schimb de 2,5 în anul 1977, în luna ianuarie „cota” acestuia era de numai 1,7. La menținerea unui asemenea nivel scăzut a contribuit și colaborarea neefectuoasă între unele șantiere și Stația de utilaj și transporturi.

- CE relevă analiza realizării planului de investiții pe luna ianuarie ?
- UNDE sint localizate restanțele ?
- CINE le generează ?
- CUM sint privite propriile lipsuri ?
- CÎND se vor incheia recuperările ?

Deși anumite decalaje între prevederi și realizări au avut loc atît în 1977, cît și în anul trecut, se pare totuși că toate au fost generate de

de stîlpi nu poate fi folosit, fiind încă ocupat cu cablul telefonic nedegajat.

3 Unele necorelări între prevederile din proiecte și realitatea de pe șantier au generat — e drept în puține cazuri — alte restanțe în desfășurarea lucrărilor de construcții-montaj. Ele au fost mai evidente la anumite noi obiective ale întreprinderii „23 August” din București. Astfel, deși s-a stabilit, spre exemplu, ca în 1976 să se realizeze extinderea capacității de producție la oțelăria electrică, lucrările nu au putut fi realizate în termen deoarece, în practică, amplasamentele nu au fost eliberate, considerîndu-se (ulterior proiectului) mai necesară menținerea în acel loc a unei zone largi de turnare și formare a pieselor. În fine, la un alt obiectiv, proiectantul („Proiect”-București) a oprit lucrările de construcție din cauză că vibrațiile produse de forjă nu permiteau materializarea proiectului...

4 Intirzierile în sosirea unor utilaje tehnologice din import, determinate de contractarea la termene necorelate cu activitatea constructorilor au reprezentat, de asemenea, o cauză cu efecte deloc de neglijat. Astfel, deși lucrările de construcții erau terminate, nu au putut fi puse în totalitate la termen în funcțiune în anul trecut din această cauză cinci capacități de producție localizate la întreprinderile: „Progresul”-Brăila, „23 August” și Întreprinderea de mașini grele București.

5 Preocuparea insuficientă a constructorului pentru extinderea lucrului în două schimburi. Deși prevederile indică un coeficient de schimb de 2,5 în anul 1977, în luna ianuarie „cota” acestuia era de numai 1,7. La menținerea unui asemenea nivel scăzut a contribuit și colaborarea neefectuoasă între unele șantiere și Stația de utilaj și transporturi.

Eșalonarea livrărilor de construcții metalice în trimestrul I a.c. (inclusiv restanțele) către I.C.S.I.M.

Trim. I	Furnizori					
	Întreprinderea de mașini grele București		Întreprinderea de construcții metalice Caransebeș			
	Stâlpi *) (tone)		Stâlpi (buc.)		Portale (tone)	
	Planificat	Livrat	Planificat	Livrat	Planificat	Livrat
Ianuarie	238	0	35	2	194	124
Februarie	477	—	15	—	84	—
Martie	477	—	—	—	—	—

*) Necesarul pentru hala de forje grea nr. 2, beneficiar I.M.G. București.

Nu a fost acordată toată atenția nici asigurării unor ateliere mobile de reparații, care să asigure posibilitatea unei utilizări prelungite a parcului de mașini din dotare. În fine, trebuie menționat că la începutul anului, vremea rece a surprins nepregătite unele fronturi pentru turnarea betoanelor, ceea ce a creat întârzieri la noile capacități de la Întreprinderea de mașini-unelte și agregate și Întreprinderea de mașini grele București etc.

Soluții concrete de recuperare

Faptul că în activitatea desfășurată în ianuarie se înregistrează unele noi restanțe sau se mențin o serie de rămăneri în urmă față de prevederile anului trecut, impune adoptarea unor măsuri hotărâte pentru recuperarea lor grabnică, pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor de plan. La succesul unei asemenea acțiuni trebuie să-și dea tot concursul nu numai organizațiile de construcții, ci și proiectantul și beneficiarul de investiții.

● O primă necesitate o reprezintă stabilirea unor termene certe, cât mai apropiate, de recuperare a rămănelor în urmă. Cu atât mai mult cu cât pînă în prezent, în multe cazuri, nu a fost stabilit nici măcar trimestrul în care restanțele vor fi lichidate, deoarece se susține că acționează „cauze obiective“. Dat fiind însă că majoritatea unor astfel de cauze au luat naștere din unele dereglări în colaborarea între factori implicați, apare necesară o sporire a eforturilor comune de recuperare, de reprogramare a unor termene realiste de lichidare a restanțelor. De o deosebită importanță în acest sens este recuperarea restanțelor în livrarea construcțiilor metalice, la care graficul de livrare (vezi tabelul) se cere respectat cu strictețe de către toți furnizorii (în special Întreprinderea de mașini grele București, Întreprinderea de construcții metalice Caransebeș etc.).

● Accelerarea realizării în cantități corespunzătoare necesarului a grinzilor de acoperiș G-24, fabricate într-o concepție nouă cu greutatea redusă și rezistențe sporite, apare ca o sarcină de mare importanță, pentru întreprinderile producătoare de prefabricate din beton. În acest fel, va fi acordat ajutorul necesar recuperării restanțelor generate în ianuarie de lipsa unor astfel de produse la Întreprinderea „Vulcan“ din București și vor putea fi preîntimpinate alte întârzieri la noua capacitate de excavatoare de la „Progresul“-Brăila, ce are termen de punere în funcțiune trim. I a.c.

● Mai multă operativitate în eliberarea amplasamentelor rămîne o problemă „de actualitate“ nu numai pentru prezent, ci și în continuare. Acțiunea este cu atât mai necesară la capacități cu data de punere în funcțiune în trimestrul I, la care termenele de începere a lucrărilor sînt de pe acum depășite (la noua capacitate de vase sferice de la Întreprinderea „23 August“, de exemplu).

● Ar fi de un real ajutor constructorilor, creșterea rapidă a proporției în care este primită documentația de execuție a lucrărilor pentru 1977, dat fiind că situația la unii beneficiari nu a fost corespunzătoare nici la începutul lunii februarie: la „Autobuzul“ 20%, la „Semănătoarea“ 25%, la Întreprinderea de mecanică fină din București 13% ș.a.

● La toate proiectele — apreciază specialiștii din cadrul I.C.S.I.M. — operațiunea de reanalizare efectuată în vederea sporirii eficienței soluțiilor și introducerea unor noi materiale să nu se oprească numai la aspectele cele mai evidente sau la obiectele cele mai voluminoase. În acest fel s-ar putea elimina unele situații actuale, cînd concentrarea atenției proiectantului („Electrouzinproiect“ de exemplu) numai spre prefabricate, face loc unor omisiuni privind reanalizarea unor părți mai „mici“ ale construcției, care rămîn neschimbate, deși chiar și de aici ar putea fi obținute însemnate economii (căile ferate aferente noilor obiective, diversele cabluri, conducte etc.).

● Acțiunea de reducere a costului investițiilor, diminuarea consumurilor materiale în construcții s-a soldat pînă în prezent cu rezultate bune. Și totuși, există încă mari rezerve nevalorificate. După cum au apreciat specialiștii, în unele cazuri reducerea consumului de materiale s-a făcut, în principal, prin renunțarea la unele părți ale construcției mai puțin folosite, prin eliminarea unor drumuri, instalații etc. În partea de construcție propriu-zisă însă, în aceste cazuri, și nu puțin la număr — consumul specific de material a rămas, practic, neschimbat. Iată, deci, că o economie mult mai substanțială s-ar putea obține prin atacarea la toate proiectele a problemei de fond: obținerea de economii prin înnoirea tehnologiilor, a metodelor de lucru în însăși realizarea structurii construcției.

Drum cît mai scurt noului din expoziție pe șantier

O problemă a-parte printre numeroasele laturi ale ridicării eficienței activității de construcții și reducerii costurilor investițiilor o constituie scurtarea drumului produselor noi de pe planșetele proiectanților sau din standurile expozițiilor și pînă în practică, pe șantier.

Luminatoarele P.A.S. pentru acoperișuri reprezintă un produs superior clasicelor luminatoare cu rame metalice și geamuri armate față de care au o greutate de 4 ori mai mică, concomitent cu faptul că permit în acest fel, prin ușurarea acoperișului, economii de metal, prin redimensionarea structurilor de rezistență necesare. Cu toate implicațiile economice favorabile evidente, producția acestor noi produse realizate la producător este departe de a satisface — cantitativ — cererile beneficiarilor. Ca urmare, pentru generalizarea folosirii luminatoarelor de tip nou apare necesară, pe lângă creșterea gradului de mecanizare și, deci, a productivității la producător, o mai amplă preocupare pentru realizarea prin autofabricare, la producător, a unor astfel de produse.

Chesoanele de acoperiș din granulit reprezintă replica noului la greutatea mare a clasicelor chesoane din beton armat. Noile produse fabricate la Întreprinderea de prefabricate din Călărași, secția din Urziceni, prezintă numeroase avantaje atât la producător, cît și la beneficiar. Date fiind aceste considerente, I.C.S.I.M. a acordat un sprijin susținut — cu utilajele necesare — pentru ca chesoanele din granulit să intre cît mai repede în producția de serie. Pentru aceasta însă se cere sporită și operativitatea pregătirii fabricației la producător, în așa fel încît restanțele generate de întârzierea livrării acestor noi produse să fie operativ recuperate.

Folosirea în practică pe scară largă a rezultatelor unor cercetări desfășurate la INCERC s-a soldat, de asemenea cu rezultate bune. În activitatea I.C.S.I.M., s-au înregistrat însemnate economii de material lemnos prin folosirea cofrajelor pășitoare din panouri modulate folosite la fundații de hale, care pot fi folosite de circa 60 de ori, față de cele obișnuite, care puteau fi utilizate practic, în medie, doar de circa 10 ori. De asemenea, noile procedee permit și economisirea betonului. La investițiile proprii, de exemplu, acționînd într-o concepție modernă, instalațiile de încălzire au fost montate suspendate pe pereții halelor în loc de a fi îngropate în tunele subterane.

PENTRU RIDICAREA continuă a eficienței activității desfășurate și recuperarea grabnică a tuturor restanțelor, alături de cele menționate, se cere sporit aportul constructorului, un efort mărit pe toate șantierele pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor planului de investiții.

B. PĂDURE
I. SOARE

Piloni ai creșterii eficienței SPORIREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII ȘI REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

PERFEȚIONAREA CONTINUĂ A TEHNICII ȘI TEHNOLOGIEI DE PRODUCȚIE

REALIZAREA vastului program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate impune promovarea în toate ramurile a cuceririlor științei și tehnicii avansate, perfecționarea continuă a tuturor componentelor forțelor productive ale societății. „Partidul — se precizează în Programul P.C.R. — pornește în mod constant de la considerentul că știința constituie factorul primordial al progresului contemporan, că societatea socialistă multilateral dezvoltată și comunismul nu pot fi edificate decât pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii”.

Progresul tehnic — fundamentul creșterii productivității

INSEMNĂTATEA deosebită a promovării progresului tehnic pentru dezvoltarea economiei socialiste este determinată de rolul său hotărâtor în sporirea eficienței economice, progresul tehnic reprezentând principalul instrument de asigurare a creșterii neîntrerupte și în ritm accelerat a productivității muncii. Această acțiune se întemeiază, în principal, pe următoarele :

a) procesul de perfecționare a tehnicii și tehnologiei de producție este, teoretic și practic, infinit, fiecare descoperire nouă în domeniul științei și tehnicii oferind posibilitatea creării unei noi tehnici sau tehnologii cu eficiență superioară, sau perfecționării celor existente ;

b) progresul tehnico-științific, îndeosebi în condițiile contemporane, permite economisirea atât a muncii vii, cât și a muncii trecute, materializate în mijloacele de producție utilizate în procesul de creare a bunurilor materiale ;

c) perfecționarea tehnicii și tehnologiei de producție exercită o puternică înfrurire asupra tuturor celorlalți factori care condiționează nivelul și evoluția forței productive a muncii. Nivelul de instruire teoretică și practică a producătorului este indisolubil legat de nivelul tehnico-tehnologic al producției, care impune cerințe rigurose determinate față de calitatea forței de muncă. Perfecționarea mijloacelor de muncă, modificarea tehnologiilor de producție reclamă modificări corespunzătoare și în nivelul de calificare al muncitorilor. Tipul și gradul de organizare a producției și a muncii depind într-o măsură crescândă de progresul tehnic dintr-un indoiit punct de vedere. Pe de o parte, un anumit nivel tehnico-tehnologic al producției impune o organizare specifică corespunzătoare a producției și a muncii. Producția automatizată, bunăoară, pretinde o altă organizare decât cea manuală și chiar mecanizată, atât la nivel macro cât și microeconomic, atât la nivelul întreprinderii cât și al componentelor sale. Pe de altă parte, progresul tehnic oferă noi și noi mijloace pentru perfecționarea activității de organizare a producției și a muncii.

Legătura intimă dintre progresul tehnic și productivitatea muncii își află reflectarea, printre altele, în corelația existentă între gradul de înzestrare tehnică și energetică a muncii și nivelul forței productive a muncii, atât la nivelul economiei naționale în ansamblul său, cât și la nivelul unităților economice. Creșterea de aproape 6,7 ori a productivității în industria țării noastre în perioada 1950—1975 s-a bazat într-o măsură însemnată pe ridicarea nivelului de înzestrare tehnică și energetică a muncii. Volumul fondurilor fixe pe un lucrător, de pildă, a sporit în perioada 1950—1974 de peste 3,3 ori, iar consumul de energie electrică de aproape 6,8 ori. Această dependență este ușor sesizabilă și la nivelul întreprinderilor.

Datele din tabel scot în evidență dependența creșterii productivității de înzestrarea tehnică și energetică a muncii, expresii ale evoluției progresului tehnic. În legătură cu indicatorii din tabel se impun câteva precizări, și anume :

a) în calculul înzestrării tehnice s-a avut în vedere evoluția fondurilor fixe active pe un muncitor productiv, adică acele fonduri care condiționează nemijlocit gradul de înzestrare tehnică a muncii productive. Calculul valoric nu permite, însă, evidențierea exactă a modificărilor în înzestrarea tehnică, deoarece nu exprimă exact schimbările calitative în tehnica de producție cu care este înzestrat muncitorul.

Este posibilă o creștere reală a gradului de înzestrare tehnică a muncii, fie datorită înlocuirii mașinilor, utilajelor, instalațiilor productive existente cu al-

tele cu parametrii tehnico-economici superiori, fie înzestrării producătorului cu cantități suplimentare de tehnică de aceeași calitate, fără ca aceasta să-și găsească o reflectare corespunzătoare în schimbările valorice. După cum sînt posibile și modificări valorice, care nu se întemeiază pe schimbări reale în nivelul înzestrării tehnice. Cu toate acestea, cu mai multă sau mai puțină precizie, modificările în volumul fondurilor fixe active pe muncitor productiv reflectă tendința generală în evoluția înzestrării tehnice a muncii ;

b) în evidențele unităților economice se înregistrează toate fondurile fixe active, inclusiv cele aflate în conservare sau neintrate în totalitatea lor în funcțiune, ceea ce, de asemenea, denotă evoluția reală a indicatorului. Așa, bunăoară, creșterea bruscă a volumului fondurilor fixe la întreprinderea „Unirea” din Cluj-Napoca în anii 1973—1974 a fost determinată, în principal, de construirea unei noi unități în cadrul întreprinderii (Fabrica de mașini de rectificat), care a intrat parțial în funcțiune în anul 1974, și care, printre altele, a afectat negativ indicele productivității muncii. În asemenea condiții se cade a fi privită cu rezerva cuvenită valoarea indicelui respectiv.

c) în sfîrșit, nici consumul de energie pe muncitor nu reflectă cu suficientă precizie înzestrarea energetică a muncii ; în spatele unui consum ridicat de energie, uneori se ascunde o risipă, datorită folosirii unor mașini și utilaje demodate, funcționării în gol a utilajelor și altor forme de consum neeficient. Totuși, cu rezervele de rigoare, acești indicatori reflectă, după opinia noastră, fie și cu aproximație, modificările ce survin în înzestrarea tehnică și energetică a muncii și, prin urmare, pot servi drept criteriu de urmărire a evoluției acestora în timp.

În evoluția raportului dintre înzestrarea tehnică și productivitatea muncii se pot distinge, cu destulă claritate două

Evoluția nivelului de înzestrare tehnică și energetică a muncii și a productivității (%)

Anii	Întreprinderea „Tehnofrig”			Întreprinderea „Unirea”		
	Iit	Iie	Iw	Iit	Iie	Iw
1970	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1971	110,2	105,2	104,6	101,3	110,2	111,3
1972	117,8	123,5	120,3	107,5	123,3	121,1
1973	138,4	161,6	127,1	135,7	137,3	126,6
1974	153,3	173,4	142,3	151,4	168,8	123,2
1975	150,5	174,5	154,1	152,4	153,5	152,3
1976 *	181,8	190,5	184,5	178,8	151,3	173,2

— Iit = indicele înzestrării tehnice a muncii, calculat pe baza evoluției volumului fondurilor fixe active pe un muncitor productiv ;
— Iie = indicele înzestrării energetice a muncii, calculat pe baza evoluției consumului de energie electrică în scopuri industriale pe un muncitor productiv ;
— Iw = indicele productivității muncii pe un muncitor productiv ;
— * = preliminar.

etape distincte, atât la nivel macro, cât și la nivel microeconomic.

O primă etapă în care indicele de creștere a înzestrării tehnice și energetice a muncii devansează indicele de creștere a productivității, ceea ce se constată și la „Tehnofrig” în intervalul 1970—1974. Acestei perioade îi corespunde, de regulă, trecerea de la producția întemeiată pe munca manuală, sau preponderent manuală, la producția mecanizată. A doua etapă se caracterizează printr-o creștere mai rapidă a productivității muncii în raport cu înzestrarea tehnică și energetică și ea corespunde trecerii de la un anumit tip de tehnică cu o eficiență mai redusă, la o tehnică calitativ superioară. Prima etapă poate fi numită convențional etapa dezvoltării „extensive” a progresului tehnic, a doua — etapa dezvoltării „intensive”.

În prezent, se poate afirma cu suficient temei, că industria noastră a pășit ferm pe calea progresului tehnic „intensiv” și, ca atare, vom asista tot mai mult la devansarea înzestrării tehnice și energetice a muncii de către creșterea productivității. Condiție esențială a sporirii eficienței economice a folosirii tehnicii noi. Această tendință se profilează și în cadrul unităților economice de pe platforma industrială din municipiul Cluj-Napoca. De pildă, în perioada 1974—1976 la întreprinderea „Tehnofrig” înzestrarea tehnică a muncii a sporit cu 18,6%, cea energetică cu 9,9%, iar productivitatea muncii cu 29,6%. La „Unirea”, în perioada 1973—1976, înzestrarea tehnică a sporit cu 31,8%, cea energetică cu 13,5%, iar productivitatea muncii cu circa 37%.

Pe baza evaluării separate a influenței diferitelor componente ale progresului tehnic asupra productivității muncii, se poate determina cu destulă precizie contribuția progresului tehnic la sporul acesteia. La întreprinderea „Tehnofrig” productivitatea medie anuală a muncii pe un lucrător a sporit pe seama progresului tehnic cu 3,9% în 1975, și cu 4,12% în 1976, iar la „Unirea” cu 2,2%, respectiv cu 2,5%. Analiza concretă a posibilităților de perfecționare în continuare a tehnicii și tehnologiei de producție descoperă, însă, rezerve mult mai însemnate și o pronunțată și statornică tendință de creștere a acestei contribuții. La „Unirea”, în cincinalul 1976—1980, pe baza estimărilor actuale, circa două treimi din sporul productivității muncii se va datora progresului tehnic, iar la „Tehnofrig” circa 70%.

Este cunoscut faptul că, în ciuda creșterilor însemnate din ultimele două decenii și jumătate, nivelul productivității muncii în economia noastră națională se află încă la un nivel inferior celui din țările cu o economie avansată și, desigur, al cerințelor reale ale economiei noastre socialiste.

Generalizarea în practică a noilor tehnologii

PRODUCTIVITATEA muncii — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul consiliilor populare — este nesatisfăcătoare, iar la plenara C.C. al P.C.R. din 2—3 noiembrie secretarul general al partidului sublinia în mod deosebit că realizarea reducerii săptămânii de lucru impune în mod necesar creșterea mai susținută a productivității muncii pe

baza mecanizării, automatizării, perfecționării organizării producției și a muncii. Aceasta reclamă din partea tuturor unităților economice sporirea preocupărilor pentru intensificarea promovării progresului tehnico-tehnologic în toate compartimentele producției.

Analiza întreprinsă la câteva întreprinderi de pe platforma industrială a municipiului Cluj-Napoca, dezvăluie existența unor posibilități însemnate de introducere a progresului tehnic și de creștere a productivității muncii. Dacă luăm, bunăoară, sectorul de turnătorie, sector cu o pondere însemnată în activitatea multor întreprinderi, în special a celor constructoare de mașini, se constată gradul încă destul de scăzut de mecanizare a muncii, cu repercusiuni deosebite asupra productivității și asupra altor laturi ale eficienței economice.

Atât la „Tehnofrig”, cât și la „Unirea” gradul de mecanizare a lucrărilor în secțiile de turnătorie abia dacă depășește 50%. La prima întreprindere, deși mecanizabile, lucrările de formare și turnare a reperelor din oțel, bronz și aluminiu se efectuează în întregime manual. Operațiunile de curățire a pieselor turnate, ce prind, uneori, un consum de muncă de 2—3 ori mai mare decât formarea și turnarea, cu excepția sablajului, se execută în întregime manual. La cea de a doua, ponderea muncii manuale reprezenta circa 72% la formarea clasică manuală și 92% la cea pe dispozitive, 79% la dezbateri, 93% la grunduire și circa 80% la confecționarea miezurilor.

Introducerea mașinilor de format asigură sporuri de productivitate la operațiunea respectivă între 30 și 100%. Folosirea dispozitivelor Carusel pentru confecționat miezuri exterioare în culii calde la anumite repere permite dublarea productivității orare a muncii. Efecte deosebite de însemnate asupra nivelului productivității muncii în sectorul de turnătorie are și promovarea unor tehnologii noi, de mare eficiență. Așa, de exemplu, turnarea în modele ușor fuzibile a unor repere la „Tehnofrig” determină creșteri de până la 10 ori a productivității orare a muncii la operațiunea respectivă și înlătură o serie de operațiuni de prelucrare ulterioară, reducând în final cu 60 până la 90% cheltuielile totale de muncă necesare confecționării pieselor. Acest procedeu tehnologic reduce considerabil rebururile, ceea ce conduce, de asemenea, la creșterea productivității muncii.

Deocamdată nici din punct de vedere tehnic, nici economic această tehnologie nu se poate generaliza. Totuși, există serioase rezerve de extindere a ei. Bunăoară, la „Tehnofrig” numai 40 de repere se toarnă pe baza acestei tehnologii deosebit de eficiente, pregătindu-se aplicarea ei la circa 100 de repere noi. Dar se pretează a fi prelucrate pe baza acestei tehnologii circa 200 de repere.

Introducerea nisipului peliculizat în turnarea unor piese reprezintă, de asemenea, o cale deosebit de importantă de creștere a productivității muncii, asigurând — pe lângă o mare precizie în turnarea pieselor, ceea ce înlătură sau reduce considerabil volumul unor prelucrări ulterioare — o calitate net superioară a suprafețelor pieselor turnate, reducerea adausurilor de 3—4 ori în unele cazuri și o scădere considerabilă a procentului de rebaturi. La „Tehnofrig”, de pildă, în unele cazuri pon-

derea rebururilor, ca urmare a introducerii acestei tehnologii, a scăzut de peste 7-8 ori.

Extinderea mecanizării și a procedurilor tehnologice de mare eficiență în sectorul de turnătorie, în majoritatea întreprinderilor de pe platforma industrială a municipiului, este serios îngrădită de proporțiile relativ reduse ale seriilor de piese confecționate prin turnare, uneori fiind vorba chiar de unicate. Promovarea tehnicii și tehnologiilor avansate în acest sector ar fi considerabil ușurată dacă în locul numărului mare de turnătorii de dimensiuni relativ mici, organizate pe lângă fiecare întreprindere, s-ar organiza o unitate mare specializată, care să servească întreaga platformă industrială, aflată într-o puternică expansiune.

În mod similar se pune problema, după opinia noastră, a organizării pe platforma industrială a unei unități specializate în procesul de forjare și matrițare. Instalarea unor prese de mare capacitate în cadrul fiecărei întreprinderi nu se justifică, deoarece necesitățile relativ restrânse ale multora dintre întreprinderi nu permit folosirea la întreaga capacitate a unor asemenea utilaje. Din această cauză unele întreprinderi, ca de exemplu „Tehnofrig”, sînt nevoite să recurgă la serviciile unor întreprinderi aflate la 400—500 km distanță, sau să folosească pentru confecționarea pieselor respective procedee mai costisitoare, mai puțin productive. Or, executarea prin stanțare a diferitelor repere asigură o productivitate orară a muncii între 5 și 85 de ori superioară prelucrării lor manuale.

Introducerea unor tehnici și tehnologii moderne asigură sporuri însemnate de productivitate și în alte compartimente ale procesului de producție din cadrul întreprinderilor industriale. Sporuri importante de productivitate asigură înlocuirea procedurilor de prelucrare prin aşchiere cu procedee moderne. Înlocuirea prelucrării din bară, respectiv tablă, a unor repere la întreprinderea „Tehnofrig” cu confecționarea prin sinterezare, asigură o creștere a productivității muncii între 2,8 până la 20 de ori, iar prelucrarea prin electroeroziune de circa 6 ori.

La întreprinderea de cazane mici și arzătoare de pe aceeași platformă industrială, specializată în confecții metalice, și unde o pondere foarte mare în cadrul procesului de producție o au operațiunile de sudură, efectuate în prezent în proporție de 80% manual, introducerea procedurilor moderne de sudură automată și semiautomată cu arc electric în mediu de CO₂ cu sîrmă tubulară asigură o creștere a productivității muncii de circa trei ori în comparație cu sudura manuală cu electrozi înveliși și de peste 1,5 ori față de sudura în mediu de CO₂ cu sîrmă plină.

Perspective deosebit de favorabile pentru creșterea productivității muncii creează trecerea la automatizarea și cibernetizarea producției. În viitorii ani

dr. Gh. DIȚU
A. DRĂGOESCU
V. MARIAN
A. MIHACEA
S. POP
Cluj-Napoca

(Continuare în pag. 12)

ÎNTRINDERILE MODEL —

nuclee de generalizare a experienței înaintate în domeniul creșterii productivității

Accelerarea sporirii productivității — cerință majoră a dezvoltării

REALIZĂRILE anului 1976 în domeniul creșterii productivității muncii, caracterizate prin depășirea planului cu 1,2% și obținerea unui spor în industria republicană de 8,8%, demonstrează că prevederile cincinalului 1976—1980 se îndeplinesc cu succes. Cu toate acestea, în fața economiei noastre se pun în continuare cerințe de maximă importanță pentru accentuarea creșterii productivității muncii. Aceste cerințe derivă din necesitatea obiectivă a lichidării, într-o perioadă relativ scurtă, a decalajelor economice față de țările dezvoltate industrial. Pe de altă parte sporirea mai accentuată a productivității muncii se conjugă în mod organic cu măsurile prevăzute în acest cincinal pentru ridicarea nivelului de trai: creșterea în ritmuri mai înalte a veniturilor reale ale populației, trecerea treptată la reducerea duratei săptămânii de lucru, construirea suplimentară a 160 000 de noi locuințe etc.

Posibilitățile de creștere accentuată a productivității muncii sînt numeroase. Ele se înscriu în sfera utilizării mai bune a uriașei baze tehnico-materiale de care dispune societatea, a folosirii în mai mare măsură și în mod mai eficient a capacității creatoare a oamenilor muncii, în sfera promovării largi a progresului tehnic în toate domeniile de activitate. Iată de ce la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din 27—28 decembrie 1976, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că „trebuie să facem în așa fel încît în anul viitor să se asigure o creștere mult mai mare a productivității muncii decît prevede planul”.

În baza tematicii aprobate de conducerea partidului, privind elaborarea de programe de măsuri care să conducă la majorarea suplimentară a productivității muncii pe anul 1977 și în perspectivă, cifrele de control stabilite au în vedere elaborarea și aplicarea de măsuri care să conducă la majorarea suplimentară a creșterii productivității cu cel puțin 3 procente în industria republicană (de la 9,2% la 12%) și cu cel puțin 5 procente în ramura construcțiilor-montaj (de la 11,8% la 17%). Se preconizează, astfel, ca în industrie, de exemplu, întregul spor de producție față de anul trecut să se realizeze pe seama creșterii productivității muncii.

Acțiunile de majorare suplimentară a productivității muncii trebuie văzute în continuitatea lor. Nu este vorba aici de o campanie care să ducă numai la depășirea planului aprobat pe anul 1977, ci de elaborarea, pe lângă unele măsuri cu efect imediat, și a altora cu efecte în perspectivă, menite să permită realizarea și depășirea sarcinilor prevăzute pe întregul cincinal.

Ce sînt întreprinderile model

ACȚIONEAZĂ în această direcție și măsura luată în vederea organizării unor întreprinderi model pentru realizarea și depășirea sarcinilor de creștere a productivității muncii. Experiența acestora va fi folosită în scopul organizării unor schimburi de experiență și a generalizării celor mai reprezentative metode de introducere a progresului tehnic, de organizare științifică a producției și a muncii. În acest scop au fost selecționate un număr de 60 întreprinderi industriale și de construcții din toate ministerele economice, urmărindu-se ca în fiecare județ să se organizeze cel puțin o întreprindere model.

Din acestea, 11 întreprinderi sînt din ramura construcțiilor de mașini, 10 din industria ușoară, 9 din industria alimentară, 7 din industria lemnului și materialelor de construcții, cîte 4 din industria metalurgică și chimică, 4 din ramura construcțiilor-montaj etc. În scopul organizării și coordonării în cele mai bune condiții a activității, în fiecare întreprindere model s-au organizat colective formate din reprezentanți ai conducerii acestora, ai organizațiilor de partid, sindicale și U.T.C., precum și alți specialiști, cadre din învățămîntul superior și specialiști de la cabinetele județene de organizare științifică a producției și a muncii. De asemenea, ministerele au desemnat delegați permanenți în fiecare întreprindere model, inclusiv cadre cu munci de conducere (adjunct al ministrului sau director) cu responsabilități precise.

Obiectivul principal urmărit prin crearea întreprinderilor model, în afară de depășirea sensibilă a sarcinilor planificate în domeniul productivității muncii, va trebui să fie și atingerea, respectiv depășirea, celor mai înalte nivele ale productivității muncii, la produse similare, realizate pe plan mondial. Totodată, organizarea activi-

tăților desfășurate în aceste întreprinderi va trebui să constituie un model concret de îmbinare organică a eforturilor desfășurate în domeniul producției, cercetării, învățămîntului cu scopul de a servi drept unități pilot pentru creșterea productivității. Realizările întreprinderilor model urmează să fie extinse, de către ministere și centrale, în toate unitățile cu profil similar.

În cadrul acestei complexe acțiuni este posibil să fie elaborate, practic, patru categorii de măsuri: pe de o parte, cele a căror aplicare se concretizează imediat în majorarea suplimentară a productivității muncii planificate pe anul 1977 și altele care necesită o perioadă mai îndelungată de pregătire și realizare, putînd servi la fundamentarea majorării productivității muncii planificate, atît pentru anul 1977, cît și pentru perioada următoare a cincinalului, respectiv în anii 1978—1980; pe de altă parte, vor apare măsuri a căror aplicare depinde exclusiv de posibilitățile și competențele întreprinderilor, precum și altele a căror aplicare necesită sprijinul concret al centrelor, ministerelor și altor organe centrale. În toate cazurile este însă necesar să se stabilească termene și responsabilități la nivelul întreprinderilor, centrelor și ministerelor în vederea soluționării lor corespunzătoare.

Pe primul plan — creativitatea

ORGANIZAREA și realizarea obiectivelor preconizate pentru întreprinderile model presupune satisfacerea unor cerințe de bază care condiționează creșterea suplimentară a productivității. Astfel, în domeniul industriei și al construcțiilor un accent principal trebuie să fie pus pe soluționarea problemelor complexe pe care le ridică introducerea largă a progresului tehnic, cale prin care, de altfel, se preconizează realizarea a 70—80% din majorarea suplimentară a productivității. Printre aceste probleme figurează: creșterea numărului de produse noi și a celor modernizate; ridicarea concepției constructive a produselor la nivelul celor mai bune produse similare existente pe plan mondial, îndeosebi prin îmbunătățirea performanțelor produselor (greutate, parametri tehnici de funcționalitate, comportare în timp a produselor), perfec-

ționarea pregătirii tehnologice a fabricației; aplicarea pe scară largă a proceselor tehnologice și a utilajelor standardizate, unificate și tipizate, îmbunătățirea parametrilor tehnici de desfășurare a proceselor de producție prin creșterea gradului de echipare cu aparatură de măsură și control, precum și prin dotarea cu ștanduri de probă la operațiile de montaj; echiparea optimă cu scule, dispozitive și verificatoare a fabricației; extinderea utilizării mașinilor agregat; reducerea volumului de muncă manuală, în special la operațiile de manipulare și depozitare a materiilor prime, materialelor, semifabricatelor și produselor; extinderea sistemelor moderne de transport intern (pachetizare, paletizare, containerizare) etc.

Vizînd creșterea suplimentară a productivității muncii, unitățile din economie își propun vaste acțiuni în domeniul promovării largi a progresului tehnic. Astfel, **Intreprinderea constructoare de mașini „23 August” — București**, va aplica în producție 10 procedee tehnologice noi, peste cele planificate, cum sînt: extruderea la cald și la rece, prelucrarea pe mașini agregat a carcaselor pentru locomotive, decuparea danturii la roțile dințate cu modele mari, frezarea spațială a segmenților pentru vasele sferice și altele; intensificarea activității de cercetare și proiectare, astfel încît ponderea produselor noi să crească cu 75% față de sarcina planificată și să ajungă la 35% în totalul producției-marfă, în care scop se urmărește devansarea fazelor de asimilare în fabricația a unor produse noi. La rîndul său **Trustul de construcții industriale Cluj-Napoca** acționează pentru introducerea și generalizarea în procesele de producție a noilor soluții de construcții și instalații cu consumuri reduse de materiale și manoperă: pereți de azbociment, azbopan, beton prefabricat ușor, tablă ondulată sau cutată, plăci din material plastic și altele, cu un consum de muncă la punerea în operă de maximum 1,50 ore/mp, în loc de 1,95 ore/mp cît este la zidărie.

O altă grupă de cerințe se referă la soluționarea unei palete largi de probleme privind perfecționarea **organizării producției și a muncii** în întreprinderile preconizate să devină model. Printre aceste cerințe pot fi enumerate: organizarea rațională a procesului de producție pe ansamblul întreprinderii și în cadrul unităților sale, prin reorganizarea fluxurilor tehnologice, reamplasarea mașinilor și utilajelor; organizarea rațională a deplasării materiilor prime, materialelor, semifabricatelor și produselor în timp și spațiu; scurtarea lungimii traseelor parcurse de obiectele muncii și a duratelor de așteptare; alegerea, în funcție de tipul de fabricație, a celor mai raționale forme de programare, lansare și urmărire a producției, de optimizare a loturilor de fabricație, reducerea duratei ciclurilor de fabricație, a producției neterminate, în scopul asigurării unei ritmicități superioare a proceselor de producție; eliminarea locurilor înguste în scopul utilizării cu maximă eficiență a capacităților de producție; menținerea în funcțiune la parametri tehnici proiectați a mașinilor, utilajelor și instalațiilor; asigurarea necesarului de piese de schimb pentru lucrările de reparații a fondurilor fixe din dotare și recon-

diționarea în condiții de eficiență economică a acestora; introducerea unor metode moderne de organizare a activităților în compartimentele de concepție, tehnice, economice etc.; optimizarea schimburilor și a formațiilor de lucru; organizarea unor locuri de muncă model, în ce privește aplicarea unor metode avansate de organizare a pro-

rilor tehnologice, reamplasarea și perfecționarea organizării locurilor de muncă, asigurarea liniilor de fabricație cu scule și dispozitive speciale obținute prin autodotare, pentru o serie de produse de bază. Ca urmare, în acest an, productivitatea muncii exprimată în unități fizice la aceste produse va spori simțitor.

Evoluția productivității muncii la unele produse ale întreprinderii de confecții și tricotaje București

Produsul	Productivitatea — buc./om/8 ore		Dinamica 1977/1976 (%)
	1976	1977	
Sacouri	2,70	3,17	117,4
Pantaloni	5,94	8,00	134,7
Veste	6,87	9,00	131,0

ducției și a muncii; creșterea nivelului de calificare, extinderea policalificării, în funcție de cerințele locurilor de muncă; creșterea gradului de ocupare a tuturor categoriilor de personal etc.

Și acestor probleme li se acordă în unitățile din economie o atenție deosebită. Astfel, la **Schela de foraj-extracție Brăila** productivitatea muncii urmează să crească peste prevederile planului prin folosirea mai eficientă a timpului de lucru; indicele de utilizare a fondului de timp se va mări cu minimum 1% față de anul 1976, iar munca în acord global va cuprinde 70% din totalul angajaților. Pe de altă parte la **Combinatul de prelucrare a lemnului Comănești** se preconizează reorganizarea fluxului tehnologic la sectoarele de tratare tehnică, aclimatizare și formalizare la secția de plăci fibrolemnoase, precum și îmbunătățirea programării producției pe schimburi și mașini pentru realizarea încărcării uniforme pe toată durata timpului de lucru a mașinilor.

Multitudinea de căi și metode ale creșterii productivității muncii abordate concret în cadrul întreprinderii socialiste din acest an, scot în evidență **realismul criteriilor care stau la baza organizării acțiunii privind întreprinderile model**. Totodată, trebuie subliniat faptul că la baza creșterii mereu ascendente a productivității muncii se află cercetarea multilaterală, din unghiuri interdisciplinare, a tuturor factorilor care pot avea influență pozitivă în această direcție.

În timp scurt, la nivelul realizărilor mondiale

DEVINE astfel posibil să se elaboreze măsuri de perspectivă care să rezolve problema majorării suplimentare a productivității muncii planificate pe întregul cincinal actual. Astfel, la **Intreprinderea de confecții și tricotaje București**, pornind de la abordarea complexă a posibilităților de creștere a productivității muncii încă în cursul anului 1976, au fost finalizate o serie de studii privind reorganizarea fluxu-

Cu toate acestea, productivitatea muncii realizată continuă să fie cu 25—50% sub nivelul celor mai bune realizări pe plan mondial. Fără îndoială că aceste decalaje se datorează în bună măsură gradului de organizare al producției dar mai ales diferențelor în nivelul mecanizării și automatizării proceselor de producție în industria confecțiilor. Sînt preconizate, astfel, importante măsuri în scopul atenuării acestor diferențe. De pildă, introducerea sistemelor automate de gradare și încadrare a tiparelor, comandate de calculatoare electronice, la proiectarea îmbrăcămintei va asigura o reducere a personalului de înaltă calificare necesar execuției operațiilor cu circa 70%, în condiții de calitate net superioare procedeele clasice manuale practicate. Pe de altă parte, folosirea instalațiilor automate comandate de calculator, în locul mașinilor fixe de croit cu bandă și a mașinilor mobile de croit cu cuțit oscilant, utilizate în prezent în țara noastră, urmează să ducă la creșterea vitezei de debitare la cca. 30 m.l./min, față de croirea cu mijloace clasice prin care se asigură o viteză de tăiere de pînă la 5 m.l./min., deci o creștere a productivității muncii de cca. 6 ori ș.a.

Exemplele arătate scot în evidență un vast domeniu în care trebuie să fie concentrate toate forțele creatoare în vederea **introducerii rapide în producție a cuceririlor tehnicii moderne**. Totodată, se pune problema intensificării cercetărilor multidisciplinare, în vederea înlăturării decalajelor tehnologice care ne mai despart de țările dezvoltate industrial și pentru valorificarea superioară a inteligenței românești. Desigur, pentru aceasta este necesar ca, pe lângă dezvoltarea creației noastre originale, să se asigure o largă circulație a realizărilor tehnice pe plan mondial, precum și o mai bună și operativă documentare în privința noutăților realizate pe plan mondial. Abordarea cu spirit de răspundere a acestor probleme în cadrul **măsurilor de perspectivă** care urmează să fie elaborate în întreprinderile model în acțiunea de majorare suplimentară a productivității muncii și soluționarea lor corespunzătoare cu sprijinul centralelor și ministerelor, în termenele stabilite, sînt de natură să contribuie în mod hotărîtor la realizarea obiectivelor stabilite.

TIPIZAREA ȘI UNIFICAREA AMBALAJELOR ÎN INDUSTRIA CONSTRUCTOARE DE MAȘINI

RECENTA vizită de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, la Complexul expozițional din Piața Ștefiei a constituit un moment important în acțiunea de reducere a consumului de materiale pentru ambalajele folosite în economia națională. Soluțiile de tipizare a ambalajelor au fost prezentate la expoziție comparativ cu cele utilizate înainte de tipizare. (vezi tabelul)

Noile tipuri de ambalaje pentru industria constructoare de mașini se remarcă prin: soluții constructive și tehnologice moderne și economice, prin înlocuirea masivă a materialelor lemnoase deficitare cu înlocuitori, prin introducerea sistemelor de paletizare și containerizare în transportul și manipulara produselor industriei constructoare de mașini.

Dezvoltarea continuă și ascendentă a industriei constructoare de mașini implică, prin diversificarea produselor — de la mașini, instalații complexe, și pînă la aparataj electronic și electrotehnic etc. — rezolvarea unor probleme complexe privind: sistemele de ambalaj, materialele folosite, asigurarea rezistenței la transport, probleme în a căror rezolvare sînt antrenate sectoarele de cercetare, proiectare, producție.

Ca urmare conducerea acestui domeniu al ambalării — solicită eforturi tot mai mari materiale și organizatorice de a asigura transportul mărfurilor de la producător la consumator.

În această diversitate de gabarite, greutate, sensibilități diferite la șocuri și vibrații, condiții variate de livrare pe piața internă și externă, soluția care duce la concentrarea și economia de resurse în proiectare, producție și exploatare este unificarea și tipizarea ambalajelor.

Pentru găsirea celor mai bune soluții de tipizare și unificare, de ansamblu, a ambalajelor este necesară analiza tehnologiei de condiționare și ambalare a fiecărui produs, pornind de la următoarele criterii:

— numărul bucăților ce se ambalează împreună (unicat, număr mic de bucăți, număr mare de bucăți); — modul și ruta de transport; — condițiile de transbordare; — condițiile de transport în interiorul țării destinate; — prescripțiile vamale din țara destinată; — alte prescripții și obiceiuri în țara

destinată; — factorii defavorabili care acționează; — mecanici: presiuni, șocuri, vibrații, — climatici: temperatura ambiantă și variațiile ei diurne, umezeala aerului și variațiile ei diurne, precipitațiile atmosferice și depunerile de rouă, ceața salină, nisipurile și praful, radiațiile solare, — biologici, microorganismе, insecte, rozătoare, etc. Desigur că pentru fiecare ramură sau grupă de produse trebuie stabilită ponderea acestor factori și în consecință tehnologia de condiționare și ambalare pe subgrupe de produse sau familii.

Stabilirea factorilor cu pondere ridicată necesită efectuarea de calcule și încercări pentru toate grupele de produse constituind sisteme intercondate prin similitudini morfologice și constructive.

Aceste analize formează premisele elaborării programelor de proiectare a ambalajelor în sisteme tipizate la nivelul ramurii, care prin soluțiile constructive moderne, utilizarea înlocuitorilor în locul materialelor lemnoase să conducă la modificarea integrală a concepției de ambalare. Obiectivul — menținerea calității produselor transportate cu cheltuieli minime, beneficiind totodată de avantajele tipizării în proiectare, producție și exploatare.

În cazul Ministerului Construcțiilor de Mașini Programul de tipizare a ambalajelor cuprinde toate grupele de mașini ale industriei constructoare (mașini-unelte, material rulant, echipamente energetice, echipamente și instalații tehnologice, tractoare, aparate de măsură și control, motoare și transformatoare electrice etc.). Pentru toate aceste grupe de produse în prezent ambalajele se execută în structuri proiectate și realizate din componente tipizate, la majoritatea acestora fiind înlocuit materialul de rezistență cu înlocuitori, obținându-se pe ansamblul ramurii o re-

ducere a materialului lemnos deficitare cu circa 20—25%. În același timp stabilirea soluțiilor pe principiul modularii permite obținerea unor mari economii în sfera proiectării (circa 30—40%) precum și în domeniul fabricației. Astfel, de mare importanță a fost proiectarea tipizată a dispozitivelor speciale de încărcare și de fixare a instalațiilor și produselor cu gabarite foarte mari (cazane, transformatoare, locomotive etc.), în majoritatea cazurilor realizate din materiale nedeficitare și de mare rezistență. Avînd în vedere influențele mecanice care pot periclita integritatea produselor datorită șocurilor și vibrațiilor dinamice în prezent sînt proiectate dispozitive de fixare elastică pentru toate produsele industriei constructoare de mașini, sistem care protejează total produsul împotriva efectelor șocurilor și vibrațiilor. Soluțiile constructive prevăd și fixarea combinată (rigid-elastică) în funcție de intensitatea forțelor exterioare care pot acționa în timpul transportului și manipulării. Gama mijloacelor de fixare mai cuprinde piese tipizate de ancorare, de solidarizare, piese de intercalare, piese de umplere, arcuri de tracțiune sau de compresiune, cu care sînt acoperite toate necesitățile de fixare și de protecție a produselor, realizîndu-se o gamă variată, rațională și avînd un preț de cost scăzut.

În cadrul programului de tipizare a ambalajelor sînt elaborate norme de tipizare grupe de produse. Pe baza normelor de tipizare detaliate pînă la elemente componente ale ambalajelor, se

Reducerea numărului de ambalaje prin tipizare și a greutății la principalele grupe de produse ale M.I.C.M.

Ambalaje pentru:	Tipuri de bază existente		Reducerea greutății ambalajului % în medie
	în trecut	în prezent	
Mașini unelte	218	12	20-30
Mașini pentru industria textilă	402	8	20-30
Utilaj petrolier	260	7	20-25
Produse electrotehnice	630	22	10-12
Aparataj de laborator	360	14	15-20
Bunuri de larg consum	560	6	10-18
Utilaje tehnologice	340	4	28-36
Utilaje pentru construcții	230	10	18-26

desfășoară producția atît în întreprinderile constructoare de mașini, cît și în întreprinderile specializate în fabricația ambalajelor. De subliniat că la confecționarea ambalajelor de transport care în trecut se realiza din cherestea finită, în prezent pe baza normelor de tipizare cca. 60—80% din aceste ambalaje sînt realizate cu pereți din PFL sau placaj,

dr. Petre DUMITRESCU

Ministerul Industriei
Construcțiilor de Mașini

(Continuare în pag. 9)

Economii de ambalaje, de manoperă, de spații pentru depozite, desfășurarea mai operativă a procesului de aprovizionare prin

PROMOVAREA TEHNICILOR MODERNE DE TRANSPORT ȘI DEPOZITARE [I]

● Paletizare ● Pachetizare ● Containerizare ● Transcontainerizare

- Un sistem ce-și poate recupera cheltuielile de creare în 2-6 ani ;
- Economii de manoperă, transport și ambalaje de 2,5 miliarde lei în actualul cincinal ;
- Obiective de dezvoltare a sistemului în perioada 1976-1980 :
 - dublarea parcului de palete ;
 - creșterea de 3,5 ori a parcului de transcontainer ISO ;
 - 48 de stații terminale auto-cale ferată pentru vehicularea mărfurilor transcontainerizate ;
 - asimilarea a 25 tipuri de utilaje de transport și manipulare specifice

ANALIZÂND, cu prilejul vizitei de lucru din 10 februarie a.c. la Complexul expozițional din Piața Științei, rezultatele obținute în micșorarea consumurilor la producția de ambalaje, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a subliniat că o importantă rezervă a ridicării eficienței în acest domeniu o reprezintă elaborarea, aplicarea și generalizarea unor sisteme moderne de manipulare, depozitare și transport — problemă de interes general, întrucât asigură scăderea cheltuielilor materiale în economie și contribuie astfel la sporirea venitului național.

Abordarea acestei sarcini la un nivel superior, corespunzător exigențelor cincinalului revoluției tehnico-științifice, ale modernizării accelerate a economiei românești, are la bază o experiență acumulată, un cadru organizatoric creat, măsuri stabilite pe linie tehnică și de producție, care se cer valorificate perseverent, cu răspundere sporită de către toți factorii cu atribuții în acest domeniu.

Potrivit sarcinilor stabilite de Congresul al X-lea al partidului, încă în cincinalul trecut a fost inițiată o amplă acțiune de **introducere, la scara economiei naționale, a tehnicilor moderne de transport și depozitare prin paletizarea, pachetizarea, containerizarea și transcontainerizarea mărfurilor pe circuitul de la producător la beneficiar**. Aplicarea acestor tehnologii s-a realizat în cadrul unor programe anuale complexe, cuprinzând sarcini de cercetare, asimilare și dotare cu mijloace tehnice, ca și sarcini de plan referitoare la volumul mărfurilor livrate paletizat, pachetizat, containerizat și transcontainerizat, în corelare cu acțiunea de modernizare și optimizare a transporturilor și cu măsurile de perfecționare a procesului de aprovizionare tehnico-materială.

Ca efect al acțiunilor multiple între-

prinse, ponderea volumului de mărfuri expediate în transport modernizat în totalul mărfurilor ce se pretează la aceste tehnologii, a crescut de la 1,8% în 1970, la **peste 34% în anul 1975**. O serie de produse importante pentru economie, cum ar fi oțelul-beton în bare, tabla zincată, țevile pentru instalații, cărămizile refractare, blocurile de aluminiu se expediază și transportă în totalitate în acest mod. La alte produse — țevile de construcții lacurile și vopselele, cauciucul sintetic, corpurile ceramice pentru zidărie, plăcile de faianță ș.a. — nivelul atins în expediția cu mijloace moderne se situează între 80 și 95%.

În noiembrie 1976, în ședința comună a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., a Biroului permanent al Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și a Guvernului Republicii Socialiste România, analizându-se modul în care ministerele au realizat obligațiile ce le reveneau în perioada 1971-1975 în domeniul paletizării, pachetizării, containerizării și transcontainerizării, a fost adoptat **Programul special** privind dezvoltarea acestor activități în perioada 1976-1980. Programul fundamentează, pe ani, prevederile înscrise în lucrările planului național unic de dezvoltare economică și socială pentru actualul cincinal, stabilind în cadrul unui sistem unitar sarcini pe ministere, organe centrale și unitățile din subordine, producători sau beneficiari de bunuri materiale, respectiv care execută transportul sau distribuția mărfurilor.

Concepția sistemului

ÎN PROCESUL mai larg de aprovizionare, paletizarea, pachetizarea, containerizarea și transcontainerizarea consti-

tuie un **sistem unitar, la scară națională**. Conform principiilor logisticii, el are ca scop asigurarea, la locul și la timpul potrivit, a afluxului, depozitării și distribuției mărfurilor grupate în unități de încărcătură, folosind ambalaje, palete, containere, mijloace de transport și de manipulare cu dimensiuni corelate și cu parametri constructivi înscrși în normative.

Componentele sistemului sînt :

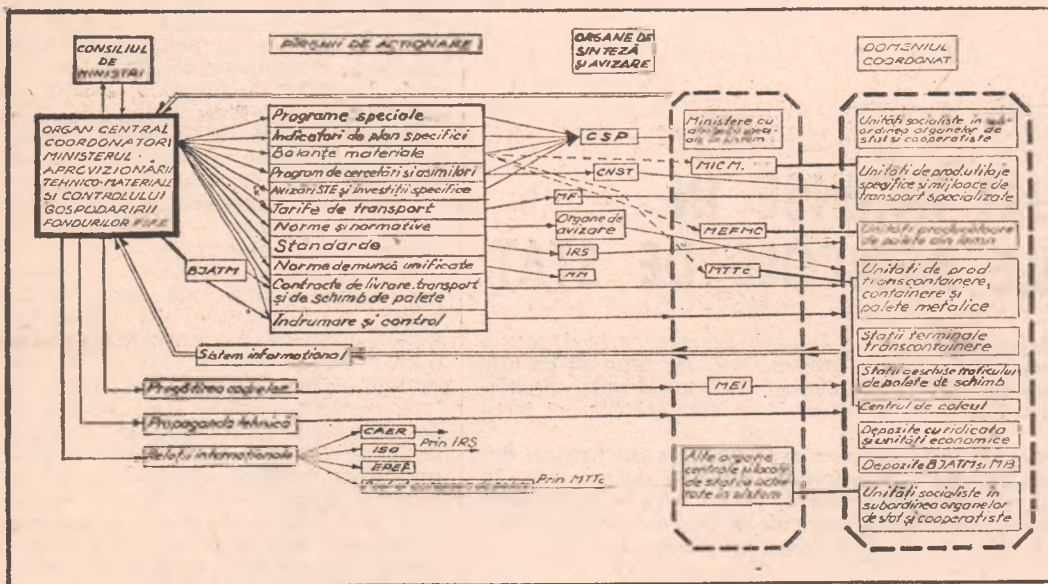
- **fluxul de transfer al bunurilor materiale de la producător la beneficiar**, raționalizat prin introducerea tehnicilor moderne de paletizare-containerizare și organizat în rețele de transport și distribuție specifice, cuprinzînd operațiile fizice de constituire a unităților de încărcătură, precum și de deplasare, control, manipulare, încărcare-descărcare, stivuire, depozitare și refacere a acestora în loturi convenabile distribuției ;

- **baza materială**, constituită din parcul de palete, containere și transcontainerizate — mijloace tehnice specifice de manipulare și de constituire a unităților de încărcătură, depozitare și transport — precum și stațiile terminale și depozitele speciale amenajate pentru aceste tehnici ;

- **organele și compartimentele de concepție, conducere și execuție**.

O caracteristică a sistemului este **generalitatea**, oferind soluții raționale și eficiente pentru vehicularea și depozitarea majorității materialelor și produselor de uz general, ca și a unor produse de masă, avantajele repartizîndu-se — în proporții variabile — atât la producător, cît și la transportator și beneficiar. În concepția sistemului, paletizarea, pachetizarea, containerizarea și transcontainerizarea nu-i privesc exclusiv pe cărăuși, deoarece, din punct de vedere logistic, intervin toți factorii interesați, efortul principal urmînd a fi

Schema de relații în coordonarea sistemului de paletizare — containerizare — transcontainerizare

transport, înlocuirea de materiale deficitare și specializarea în construcția de utilaj.

Prin extinderea, în actualul-cincinal, a tehnologiilor avansate de paletizare, pachetizare, containerizare și transcontainerizare, se vor obține economii la manoperă, transport și ambalaje de peste 2,5 miliarde lei, asigurându-se recuperarea în 2—6 ani a cheltuielilor pentru dezvoltarea sistemului. Pentru realizarea eficienței maxime este necesar ca fiecare beneficiar, centrală, întreprindere să analizeze în funcție de natura produselor, de volumul expedițiilor și de tehnicile de expediție specifice — care sînt utilajele și mijloacele de transport cele mai adecvate, prin care se asigură o manipulare, depozitare și exploatare intensivă a bazei materiale.

În ce privește paletetele de uz general, care circulă în sistem de schimb, deosebit de important este ca producția acestora să se realizeze numai în întreprinderile specializate cu acordul expres al coordonatorilor de balanță, respectîndu-se cu strictețe standardele în vigoare, pentru a preveni situațiile existente încă în economie cînd se introduc în circuit palete necorespunzătoare, cu influențe negative în funcționarea sistemului.

O atenție deosebită se cere acordată extinderii utilizării containerelor suplimentare produselor pulverulente; ele asigură o eficiență maximă atît la manipulare, cît și în ce privește înlocuirea ambalajelor (saci de hîrtie, saci textili). De asemenea, este necesar să se asigure exploatarea intensivă a transcontainerelor și a rețelei de terminale pentru aceasta, avînd în vedere volumul important de investiții alocat pentru asigurarea lor și eficiența recunoscută a acestei tehnologii moderne de vehiculare a mărfurilor în traficul intern și la export.

Romeo HAGIAC

director adjunct în Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe

făcut de către unitățile producătoare (în special în ce privește paletizarea-pachetizarea) și de transportator (în ce privește containerizarea-transcontainerizarea).

Baza materială

ÎN CINCINALUL 1976—1980, necesarul de mijloace tehnice al sistemului, fundamentat prin programul menționat, corelat cu parcul existent la începutul perioadei și cu volumul de mărfuri pretabile a fi depozitate, expediate și primite în sistem, este cuprins în planul național unic, prin balanțele specifice de utilaje și echipamente de manipulare (electro și motostivuitoare, transpalete, translatoare, palete metalice și din lemn de uz general), mijloace de transport specializate (semiremorci auto și vagoane portcontainer) și altele, urmărindu-se dezvoltarea corespunzătoare a producției interne de asemenea mijloace tehnice.

Astfel, în anul 1980, parcul de palete va fi de aproape două ori mai mare față

de cel din 1975, parcul de utilaje specifice — de cca. 1,9 ori, iar cel de utilaje pentru depozitare — de circa 1,2 ori. În domeniul transcontainerizării se prevede introducerea în exploatare a unui număr sporit de transcontainer de 20 tone (tip ISO), parcul urmînd a crește de peste 3,5 ori. Pînă la sfîrșitul anului 1980 vor fi în funcțiune 48 de stații terminale autocale ferată pentru vehicularea mărfurilor transcontainerizate, a căror rază de activitate va acoperi, practic, întreg teritoriul țării. De asemenea, trebuie menționat că a intrat în funcțiune terminalul maritim de transcontainerizare de la Constanța, destinat să asigure relațiile de import-export, via mare, în tehnologii moderne.

Programul special prevede continuarea activității de cercetare și asimilare de mijloace tehnice. În perioada pînă în 1980, vor fi asimilate peste 25 de tipuri de mijloace tehnice specifice, cum ar fi electrostivuitoare cu posibilități de lucru pe înălțimi de 5,6—7,5 m, instalații de paletizat și pachetizat ș.a. De asemenea, vor fi realizate un număr sporit de teme de cercetare privind tehnologiile de manipulare, depozitare și

Tipizarea și unificarea ambalajelor

(Urmare din pag. 7)

reducîndu-se în mod substanțial consumul de cherestea.

La ambalajele de transport pentru produsele voluminoase și grele (mașini unelte, cazane, etc.) cu consum specific de material mare, din specii de lemn deficitare, pe baza calculului de rezistență și alegerii judicioase a dispozitivelor de fixare și manipulare s-au obținut importante economii. De menționat că în cazul unor produse ca strunguri mari, batiuri, coloane etc. sînt proiectate dispozitive metalice care în afara faptului că asigură o bună protecție, permit numeroase reutilizări. Soluțiile constructive de realizare a

ambalajelor asigură demontarea acestora în bune condiții și remontarea lor pentru o nouă reutilizare (au fost tipizate și normate dimensiunile elementelor de prindere, numărul acestora în funcție de grosimea scindurii, amplasarea corectă și asamblarea elementelor constitutive).

Majoritatea ambalajelor, codificate și inventariate sînt astfel recirculate obținîndu-se o creștere a duratei de circulație de la 1,5—2 ori.

În cadrul acțiunii de tipizare a ambalajelor sînt concomitent luate în considerare și tehnologiile de paletizare și containerizare aplicate la transportul produselor din industria constructoare de mașini. Prin examinarea și stabili-

rea rațională a grupelor de produse care pot fi transportate în sisteme paletizate sau containerizate, s-au obținut economii importante eliminîndu-se complet ambalajul individual pentru grupe de mașini ca : aparataj electric și electronic, piese de schimb, aparatură de uz casnic și altele. În acest scop sînt stabilite circuite de transport a produselor containerizate, realizîndu-se mari economii datorită raționalizării transportului și aplicării sistemelor de circuite planificate.

Alegerea judicioasă a itinerarelor de transport, paletizarea și containerizarea produselor au condus — la nivelul ramurii constructoare de mașini la importante economii prin reducerea staționărilor și a volumului de transport, concomitent cu majorarea capacităților de transport.

CAMPANIA AGRICOLĂ DE PRIMĂVARĂ

PREGĂTIRI INTENSE ÎN ÎNTREPRINDERILE AGRICOLE DE STAT

EVOLUȚIA condițiilor atmosferice a impus și înlesnit executarea în devans a multor lucrări pregătitoare activităților agricole propriu-zise. De fapt, în această iarnă, condițiile agrometeorologice au fost de așa natură, încât au permis executarea fără întrerupere a unor lucrări agricole de sezon, cum sînt arătura și fertilizarea.

Apropierea momentului în care semănătorile vor ieși pe cîmp a intensificat activitatea în atelierele de reparații. Pentru evidențierea eforturilor de moment în pregătirea campaniei agricole, și nu numai a acestora, prezentăm, în continuare, unele realizări și sarcini ce revin întreprinderilor agricole de stat din județul Ilfov, în 1977 și măsurile ce se iau în aceste zile pe linia pregătirii producției.

PLANUL DE PRODUCȚIE pe anul 1977 al celor 23 de întreprinderi agricole de stat din Ilfov conține unele modificări în structura culturilor, determinate de îmbunătățirea repartizării acestora în teritoriu și pe sectoare social-economice. Pe de o parte, poziția geografică și dotarea tehnică a I.A.S.-urilor din județ sînt mai favorabile pentru culturi intensive, cum este soia, fapt pentru care s-a hotărît extinderea suprafețelor cultivate cu această plantă. Totodată, situarea acestor unități în apropierea unor centre cu un ritm intens de urbanizare impune să se revadă, anual, suprafața afectată acelor culturi care necesită un consum mare de muncă vie, îndeosebi porumbul, ceea ce determină o oarecare mobilitate a suprafețelor cultivate de la un an la altul (în 1977, suprafața cultivată cu porumb în întreprinderile agricole de stat din județul Ilfov este în scădere). În zootehnie se prevăd creșteri de efective la toate speciile, ceea ce presupune eforturi mai mari pentru asigurarea bazei furajere.

Pe lângă modificările de structură, planul pe acest an prevede obținerea unor producții medii la hectar mai mari la toate culturile — cu 3% la grâu, cu 5,9% la porumb, cu 3,4% la floarea-soarelui, cu 5,4% la soia — față de realizările de anul trecut. Ținînd seama de creșterea randamentelor la hectar și de modificarea suprafețelor cultivate, sarcinile de livrare la fondul de stat sînt cu mult sporite față de anul precedent (de exemplu, la soia cu 75%).

REZULTATE BUNE, realizarea și depășirea planului nu se pot obține dacă nu se acționează cu toate forțele, organizat, în tot timpul anului. Îndeosebi însă pe perioada premergătoare campaniei de primăvară **volumul și calitatea activităților organizatorice, întocmirea corespunzătoare și aplicarea întocmai a planurilor de lucru** devin tot atît de importante ca și respectarea tehnologiei sau executarea lucrărilor de bună calitate și la timp.

Pregătirea tractoarelor și mașinilor agricole este cea mai importantă activitate în aceste zile. Tractoarele lucrînd circa 10 luni pe an, pentru repararea lor rămîn doar două luni: ianuarie și fe-

bruarie. Or, parcul de tractoare a crescut continuu, iar efectuarea reparațiilor capitale a trebuit să fie concentrată în același interval de timp, de două luni.

Elemente efectiv noi în organizarea activității în această perioadă le constituie **specializarea atelierelor** care efectuează reparații capitale la mașinile agricole și **cooperarea cu stațiunile de mecanizare a agriculturii** din județ pentru efectuarea unor reparații. (Cooperarea cu S.M.A.-urile a început în urmă cu 2—3 ani; în principal ea se concretizează în executarea anumitor reparații în atelierele I.A.S.-urilor, iar a altora în atelierele S.M.A.). Principalele avantaje care rezultă în urma specializării și concentrării sînt: scurtarea perioadei de reparații, îmbunătățirea calității acestora, reducerea consumului de materiale, piese de schimb, manoperă. Pentru cele 23 de întreprinderi agricole, activitatea de reparare a motoarelor de tractor a fost zonată în patru ateliere (ale I.A.S. Mănăstirea, Vede, Bucșani și Mogoșoia). Pentru o mai mare operativitate, acestea s-au cuplat cu alte 4 centre de reparare a transmisiilor (la I.A.S. Chirnoși, Giurgiu, Buflea și Popești-Leordeni). În felul acesta, celelalte unități au fost degrevate de reparațiile mai complexe, putînd să execute lucrări mai simple și de mai bună calitate la celelalte utilaje proprii. Intrucît atelierele specializate lucrează deja cu rezultate bune, s-a hotărît extinderea sistemului și pentru repararea remorcilor din sectorul zootehnic (la I.A.S. Ciorogirla, Urziceni, Mihăilești).

Un domeniu important de cooperare cu S.M.A. îl vor constitui repararea și întreținerea combinelor „Gloria” C12 al căror număr, în I.A.S.-urile din județ, depășește 600. Mai mult, în sistemul actual de cooperare se pot efectua reparații și la utilaje aparținînd unităților agricole din alte județe.

PE LÎNGĂ REPARAȚIILE capitale și curente la mașinile agricole care urmează să fie utilizate în campania agricolă de primăvară, în atelierele întreprinderilor agricole de stat din județ se efectuează un volum tot mai mare de **reparații la utilajele din zootehnic**, pentru care, de asemenea, s-a trecut la specializare. (În

prezent, la I.A.S. Adunații Copăceni se repară toate combinele autopropulsate de furaje). Un element de noutate în întreținerea acestor utilaje îl constituie înființarea unui „service”. În primul rînd, acesta intervine pentru punerea în funcțiune a utilajelor noi (instalații de muls, bucătării de furaje, instalații de evacuare a dejecțiilor). În perioadele în care nu există lucrări de montaj, în cadrul activității de „service” se repară subansamble și sînt menținute în stare de funcționare agregatele. Intervențiile operative prin acest sistem au redus considerabil imobilizările.

Specializarea și cooperarea în repararea utilajelor nu se realizează ușor, de la sine. Au fost situații în care nu s-a înțeles de la început importanța economică a acestei acțiuni. Însă pe măsură ce s-au evidențiat în practică avantajele (reducerea cu circa 2 zile a timpilor de imobilizare la reparațiile capitale, prelungirea perioadei de funcționare a utilajelor), unitățile agricole de stat au sprijinit aceste acțiuni. În mod deosebit, specializarea obligă la respectarea termenelor de executare a reparațiilor, aspect față de care conducerile unităților agricole manifestă acum mult interes și exigență.

Deși s-a ajuns la un sistem corespunzător de organizare a reparațiilor, totuși persistă unii factori care îngreuiază această activitate, ajungîndu-se uneori în situația ca reparațiile să nu poată fi executate în termen, deci mașinile să nu poată fi utilizate în cîmp. Lipsa unor piese de schimb se situează pe primul loc în ierarhia acestor factori. (Unele piese de schimb lipsesc an de an, în mod „tradițional”). Ca exemplu, se pot menționa arborii cotiți, pulverizatoarele blocurile de cilindri, unele piese la instalații electrice la tractoare.

ACUM, cu puțin timp înaintea începerii lucrărilor specifice de primăvară, cu toate avantajele create de sistemul de organizare și cu toate neajunsurile ce s-au menținut în aprovizionarea cu piese de schimb, în unitățile agricole de stat ale județului Ilfov reparațiile vor fi încheiate în devans la mașinile de împrăștiat îngrășăminte, la grapele de discuri, la remorcii, la mașinile de plantat cartofi ș.a. În ce privește tractoarele, lipsa unor piese de schimb și faptul că intrarea în reparații s-a făcut la sfîrșitul lunii decembrie și nu la începutul ei, cum era planificat, rămîne un decalaj de 4—5 zile, care va trebui recuperat printr-o folosire intensivă în cîmp.

În recente adunări generale, ca răspuns la chemarea la întrecere adresată tuturor întreprinderilor agricole de stat cu profil cerealier și zootehnic de către I.A.S. Urleasca, județul Brăila, lucrătorii din întreprinderile agricole de stat din județul Ilfov — dezbătînd modalitățile prin care să folosească întreaga suprafață agricolă și arabilă, să se utilizeze deplin și la randamentele prevăzute utilajele agricole, suprafețele amenajate pentru irigații, să realizeze o densitate optimă a culturilor, să execute lucrările agricole în condiții de calitate și la termen — s-au angajat să obțină depășirea sarcinilor de plan la toți indicatorii, să ridice eficiența economică a producției. Organizînd cît mai bine munca în aceste zile, sînt puse bazele înlăturării angajamentelor la nivelul exigențelor sporite din al doilea an al cincinalului.

Ion MANEA

Accelerarea vitezei de rotație a fondurilor necesită

DIMENSIONAREA OPTIMĂ A NORMELOR ȘI NORMATIVELOR PE ELEMENTE DE MIJLOACE CIRCULANTE

CREȘTEREA eficienței economice a întregii activități presupune, ca cerințe de bază, folosirea cu rezultate superioare a mijloacelor materiale și bănești ale societății, întărirea răspunderii întreprinderilor, centralelor și ministerele în buna administrare a resurselor încredințate, sporirea vitezei de rotație a fondurilor de producție și de circulație.

În anul 1976 — primul an al actualului cincinal — s-au intensificat preocupările pentru identificarea unor posibilități de creștere a vitezei de rotație a mijloacelor circulante în unitățile economice. Afirmatia este valabilă atât pentru ansamblul economiei naționale, cât și pentru o serie de ramuri. Astfel, o caracteristică a activității majorității unităților Ministerului Energiei Electrice, la care s-a oprit analiza noastră, o constituie încadrarea pe total în fondurile alocate prin plan pentru asigurarea continuității producției și accelerarea vitezei de rotație a fondurilor. Totodată, este semnificativ faptul că la loc de frunte în această acțiune de mare importanță pentru sporirea eficienței se situează și întreprinderi din ramura construcției-montaj, la care în trecut au existat unele rămăneri în urmă în utilizarea eficientă a mijloacelor circulante. La trustul „Energocostrucția”, de exemplu, viteza de rotație a mijloacelor circulante supuse normării a fost accelerată în medie cu 3 zile față de prevederile planului pe anul 1976 și cu 2 zile față de anul precedent. Accelerarea vitezei de rotație față de plan a permis economisirea unui volum de mijloace circulante de circa 9 milioane de lei. De asemenea, este pozitiv și faptul că nu numai în medie pe an a existat o situație bună în gospodărirea fondurilor la unitățile din cadrul acestui trust, dar și că această situație s-a menținut până la finele anului când, potrivit datelor de bilanț, trustul a înregistrat disponibilități de peste 18 mil. lei.

Reducerea circuitului economic al stocurilor

„SECRETUL” acestor realizări? Așa cum menționează factorii de răspundere din întreprindere el trebuie să fie simplu pentru orice organizație de construcții-montaj, pentru că se bazează în principal pe: **exercitarea unui control preventiv riguros asupra aprovizionărilor; executarea lucrărilor în cadrul prevederilor din devize; reducerea volumului producției neterminate și luarea tuturor măsurilor pentru realizarea și decontarea la timp a producției.**

Un rol important în accelerarea vitezei de rotație l-au avut și il au organele financiar-bancare și organele de resort din cadrul ministerului care, urmărind în mod operativ, pe parcursul anului, situația economico-financiară a întreprinderilor, au contribuit — prin diverse măsuri — la **readucerea în circuitul economic a unor stocuri ce depășeau necesitățile planificate.** De exemplu, ca urmare a unor asemenea acțiuni, întreprinse în comun cu factorii de resort din cadrul trustului „Electromontaj”-București, s-au obținut o îmbunătățire continuă a situației stocurilor și soldurilor de cheltuieli la o serie de elemente ale mijloacelor circulante, reușindu-se ca, în medie pe anul 1976, să se accelereze viteza de rotație pe ansamblul mijloacelor circulante. Dar dacă în medie au fost obținute aceste rezultate pozitive, nu este mai puțin adevărat că au existat și unele situații, ca cele care au avut loc la finele anului 1976 la unele grupuri de șantiere (Sibiu și Cîmpina), la care producția neterminată depășea normativul stabilit. De aici sarcina de a se interveni activ pentru realizarea ritmică și la termenele stabilite a tuturor lucrărilor.

Și exemplul trustului „Energomontaj” demonstrează cât de hotărâtoare este perseverența în urmărirea, pe tot parcursul anului, a situației stocurilor față de normele stabilite. Până în trimestrul IV al anului 1976, șantierele trustului respectiv au corelat relativ bine aprovizionările cu necesitățile de consum și de formare a stocurilor, au desfășurat ritmic producția și au urmărit să respecte prevederile cu privire la creditarea și decontarea producției: astfel s-a reușit ca, în medie pe an, viteza de rotație a mijloacelor circulante să fie accelerată cu o zi față de prevederile planului. În trimestrul IV, însă, au avut loc aprovizionări neplanificate cu unele materiale: alte materiale n-au mai putut fi introduse în consum din cauza întâzierii unor lucrări de construcții-montaj și în acest fel s-au creat, către finele anului, importante imobilizări de fonduri în mijloace circulante pentru materiale de bază și detalii de montaj. Preocupările pentru reglementarea situației unor stocuri și pentru lichidarea unor imobilizări s-au făcut simțite tirziu, în sensul că abia în ultimele zile ale anului s-au livrat și facturat către alte întreprinderi unele materiale și servicii prestate, ceea ce nu a permis încasarea acestora până la 31 decembrie 1976. În acest fel, imobilizările în stocuri de materiale s-au transformat în imobilizări în debitori ceea ce, în esență, n-a putut schimba situația financiară.

Utilizarea eficientă a mijloacelor circulante

O SERIE de rezultate pozitive în gospodărirea judicioasă a mijloacelor circulante au fost obținute și în întreprinderile de producere, transport și distribuție a energiei electrice și termice. Pe ansamblul unităților din submura energiei electrice și termice, de exemplu, nivelul stocurilor, la sfârșitul anului 1976 s-a situat sub plan la piese de schimb, materii și materiale, producție neterminată și produse finite, ceea ce a contribuit la disponibilizarea pe total mijloace circulante a unor fonduri de peste 180 mil. lei.

O examinare mai detaliată a situației din aceste unități relevă însă aspecte mult mai complexe, iar uneori contradicții, care trebuie să stea în mai mare măsură în atenția factorilor de răspundere din unitățile respective.

Sînt cunoscute, de exemplu, eforturile care s-au făcut și se fac în domeniul construcțiilor de obiective electroenergetice care își bazează producția, în principal, pe utilizarea combustibililor solizi. După darea în funcțiune a obiectivelor respective s-au alocat mijloace circulante de valori însemnate pentru formarea stocurilor necesare de cărbuni energetici. Cunoscînd rațiunile de ordin economic pentru care economia națională nu este interesată ca în centralele electrice să se consume hidrocarburi pentru producerea energiei electrice și termice, este ușor de înțeles de ce sînt considerate grave situațiile în care sînt utilizate, în alte scopuri, fondurile alocate pentru aprovizionarea, consumul și formarea stocurilor de cărbune. Or, asemenea situații au avut loc în anul 1976 la unele centrale electrice care au angajat cheltuieli pentru plata unor consumuri suplimentare de gaze și păcură, atât din cauze care privesc activitatea acestor unități cât și activitatea furnizorilor de cărbune.

Totodată, unitățile respective au consumat din stocurile de siguranță de cărbuni de la centralele electrice, în așa măsură încît acestea au fost reduse în unele perioade cu mult sub nivelul stabilit ca necesar. Este de la sine înțeles că orice consum din stocurile de siguranță, fără completarea ulterioară a acestora, afectează continuitatea procesului de producție și — ca urmare — nu constituie o cale eficientă de accelerare a vitezei de rotație.

Dar, ceea ce atrage, într-un alt sens atenția, este faptul că mijloacele circu-

lante economisite ca urmare a neconstituirii stocurilor de cărbuni la nivelul normat nu s-au reflectat într-o accelerare a vitezei de rotație, în anul 1976, pe ansamblul mijloacelor circulante, deoarece situația arătată în domeniul consumurilor (unde în loc de cărbuni s-au consumat, în unele cazuri, gaze sau păcură) s-a repetat, sub o altă formă, și în domeniul stocurilor, unde o parte din fondurile neutilizate pentru formarea stocurilor de cărbuni (din cauzele arătate) a fost angajată în alte aprovizionări, peste necesitățile reale de producție, formându-se astfel stocuri supranormative la elementele respective de mijloace circulante.

Graficul pentru lichidarea imobilizărilor — un instrument eficient

O METODĂ care a dat rezultate bune în accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante începând de la întreprinderi și pînă la nivelul ministerului a constituit-o întocmirea graficelor de readucere în circuitul economic a stocurilor supranormative care s-au format pe parcurs la unele elemente, completarea acestor grafice cu noi măsuri în timpul anului, urmărirea realizării măsurilor respective. Elaborarea graficelor de lichidare a imobilizărilor a oferit, în nenumărate cazuri, prilejul de a constata neajunsurile existente în întocmirea planurilor de aprovizionare; de a identifica noi posibilități de consum în perioadele imediat următoare prin depășirea sarcinilor de plan la produse cu desfacere asigurată și în condițiile reglementărilor legale în vigoare; de a valorifica stocurile care nu sînt necesare. Pe ansamblul unităților din subordinea ministerului s-au identificat, în cursul anului 1976, materiale a căror valoare reprezintă o pondere însemnată în totalul mijloacelor circulan-

te existente la finele anului, care prioseau unităților respective și care au fost valorificate prin vânzări către alte unități. O bună parte din acestea au fost vîndute la unități din afara ministerului, ceea ce arată că aprovizionările au cuprins și materiale care nu intră în specificul de activitate al unităților M.E.E. Ca urmare a preocupărilor pentru realizarea măsurilor prevăzute în grafice, stocurile supranormative au scăzut în multe unități, ceea ce a făcut ca, pe ansamblul ministerului, valoarea stocurilor și soldurilor de cheltuieli efective să se situeze la finele anului 1976 sub nivelul rezultat din norme și normativele aprobate, cu peste 150 mil. lei.

Unele cazuri, la care s-au făcut referiri în cele de mai sus, arată totuși că graficele de lichidare a imobilizărilor n-au constituit întotdeauna un instrument de lucru permanent pentru urmărirea situației stocurilor. Aceasta rezultă atît din faptul că măsurile prevăzute în grafice s-au realizat uneori numai parțial (în special în cazul unităților din cadrul Centralei industriale a energiei electrice și termice), cit și din faptul că, pe parcurs, s-au creat noi imobilizări, chiar la elementele de mijloace circulante la care existau deja imobilizate stocuri și valori peste normativele stabilite.

Așa cum a rezultat din unele analize întreprinse, graficele de valorificare a stocurilor supranormative, de lichidare a imobilizărilor trebuie să cuprindă, în mai mare măsură, sarcini concrete pentru prevenirea formării de noi imobilizări; răspunderile prevăzute în grafice pentru realizarea sarcinilor trebuie să fie localizate pe toți factorii care pot acționa în mod real pentru realizarea lor, nu numai pe personalul financiar-contabil sau personalul de conducere; trebuie să crească exigența controlului financiar preventiv asupra aprovizionărilor, iar disciplina de plan să fie cunoscută ca noțiune, înțeleasă ca o necesitate și simțită ca răspundere de către

fiecare lucrător la locul său de muncă.

La rezultatele obținute în accelerarea vitezei de rotație a contribuit și acțiunea de recalculare analitică a normelor de stoc și a normativelor mijloacelor circulante, desfășurată în cursul anului 1976. Această acțiune, desfășurată pe baza unor criterii care au în vedere un grad de eficiență ridicat al conducerii proceselor de aprovizionare, producție și desfacere — pe măsura dotării tehnice a unităților economice și a creșterii exigențelor în pregătirea și activitatea cadrelor tehnice și economice din întreprinderi — a permis identificarea de posibilități noi pentru accelerarea vitezei de rotație, precum și o mai justă dimensionare a normelor și normativelor pe elemente ale mijloacelor circulante și unele redistribuiri de mijloace circulante între unitățile economice din ministerului.

Cu toate că examinarea, în mod analitic, a necesarului de mijloace circulante este o acțiune care trebuie reluată continuu, în vederea dimensionării corelate în orice moment, a normelor și normativelor, cu perfecționările ce se aduc proceselor de aprovizionare, producție și desfacere, se poate spune că, după etapa complexă a acestei acțiuni întreprinse în anul 1976, numeroase unități din subordinea ministerului au luat măsuri care să le permită adaptarea volumului efectiv al stocurilor, la nivelul vitezei de rotație rezultată din recalculare.

Rămîne ca în perioadele următoare calculele să fie definitivitate și rezultatele acțiunii să fie valorificate, ținînd seama de condițiile planului pe anul 1977 și de cerințele sporirii continue a eficienței economice a activității fiecărei întreprinderi, accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante înscriindu-se ca un factor major în contextul acestor cerințe.

Nicolae SĂVOIU
Ministerul Finanțelor

PERFECTIONAREA CONTINUA A TEHNICII ȘI TEHNOLOGIEI

(Urmare din pag. 4)

toate întreprinderile constructoare de mașini de pe platforma industrială clujeană vor trece la introducerea pe scară largă a mașinilor automate cu comandă numerică și altor forme de automatizare, creîndu-se, astfel, condiții pentru înregistrarea unui salt spectaculos în creșterea rodniceii muncii.

Tehnica modernă și reducerea consumurilor specifice

„FOLOSIREA eficientă a resurselor — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1976 — este o problemă esențială pentru dezvoltarea țării, pentru asigurarea materiilor prime și materialelor, pentru desfășurarea în condiții normale a producției“.

Promovarea pe scară largă a celor mai avansate tehnologii oferă posibilități deosebite de mari de economisire și ridicare a gradului de valorificare a re-

surselor în toate ramurile industriei, prin reducerea și, în anumite cazuri, înălțurarea totală a rebuturilor, reducerea consumurilor specifice, valorificarea deșeurilor, economisirea sculelor, micșorarea consumului de combustibil și energie etc. Numai în anul 1976 introducerea progresului tehnic a permis întreprinderii „Tehnofrig“ să obțină o economie de metal de 182 tone, urmînd ca în anul 1977 pe aceiași cale să se economisească peste 200 tone de metal. Economii deosebite de metal asigură introducerea turnării de precizie în materiale ușor fuzibile prin eliminarea aproape completă a rebuturilor, adaosurilor de fabricație etc. La „Tehnofrig“, în condițiile folosirii acestui procedeu de turnare, proporția rebuturilor scade la 3,0-0,5% față de 10-12% în cazul turnării obișnuite. Trecerea la confecționarea prin turnare în materiale ușor fuzibile a unor repere, confecționate în mod obișnuit prin așchiere din laminate, reduce consumul specific de metal între 2-5 ori.

Extinderea turnării de precizie la noi repere a permis întreprinderii amintite să economisească în anul 1976 peste 21

tone de metal. Economii însemnate de metal asigură extinderea tehnologiei de turnare în nisip peliculizat, care permite o reducere însemnată a procentului de rebaturi și o micșorare a adaosurilor de prelucrare la unele repere de 3-4 ori. Extinderea unor asemenea tehnologii cum ar fi forjarea prin matrițare, decuparea pieselor din tablă groasă prin procedeul oxigaz și altele oferă, de asemenea, posibilități mari de reducere a consumurilor specifice.

Una dintre căile cele mai eficiente de a reduce a consumurilor specifice, în deosebi în construcția de mașini, o reprezintă reproiectarea și modernizarea produselor, parțială sau integrală, în vederea reducerii gabaritului, concomitent cu ridicarea parametrilor tehnico-economici. La „Tehnofrig“, de pildă, reproiectarea constructivă parțială a unor repere și subsansamble la o serie de produse fabricate în serie asigură o economie anuală de metal de circa 180 tone.

Prin implicațiile sale multiple asupra tuturor laturilor procesului de producție, progresul tehnic reprezintă principalul instrument de făurire a unei industrii moderne, de înaltă eficiență, capabilă să asigure propulsarea României socialiste pe noi trepte de progres și civilizație.

EXIGENȚE ALE REVOLUȚIEI TEHNICO-ȘTIINȚIFICE

Ingineria tehnologică de la concept la acțiune

TEHNOLOGIA DE GRUP

O metodă eficientă de organizare a proiectării în producția de serie mică și de unicate

INDEPLINIREA obiectivelor de mare actualitate ale creșterii eficienței economice în industrie, în concordanță cu exigențele cincinalului revoluției tehnico-științifice, cum sînt: buna gospodărire, economisirea resurselor materiale și valorificarea superioară a acestora; executarea unor produse de complexitate și tehnicitate înaltă; realizarea lor în condiții de calitate care să asigure creșterea competitivității pe plan extern; asimilarea unor game sortimentale și tipodimensionale variate dar raționale de produse noi, care să permită reducerea efortului valutar la import și aplicarea noilor procese tehnologice. Este posibilă în principiu, în condiții cît mai bune și cu eforturi cît mai mici, cu cît producția are un mai accentuat caracter de serie mare și de masă. Dar în nici un caz nu se poate renunța la producția în serie mică și de unicate, care deține în industrie o pondere deloc neglijabilă. Numeroasele aspecte pe care le ridică însă armonizarea unor criterii contradictorii între înnoire, diversificare, tipizare și aplicarea unor elemente combinate de judecăți economice și tehnice fac necesare elaborarea unor studii aprofundate de fundamentare a deciziilor.

bună organizare și utilizare a potențialului material și uman — orientare incomparabil mai eficientă în condițiile procesului de accelerare a creșterii economice a țării noastre, dar care impune schimbări esențiale în concepția și realizarea proceselor tehnologice.

Scurtarea pe cale intensivă a duratei ciclului de fabricație a unui produs impune o analiză a structurii acestei durate, care este alcătuită din:

$$T = T_{pft} + T_{pfao} + T_f,$$

unde:

T_{pft} = durata laturii tehnice a pregătirii fabricației,

T_{pfao} = durata laturii administrativ-organizatorice a pregătirii fabricației,

T_f = durata fabricației.

Dacă în producția de serie mare și de masă a utilajelor și pieselor de schimb, problemele fabricației au fost puse la punct odată cu apariția și introducerea pe scară tot mai largă a liniilor de producție în flux, în cazul producției în serie mică și de unicate apar mari dificultăți în ceea ce privește pregătirea tehnică a fabricației. Ele pot fi evitate atunci cînd se obține un caracter de serie — ceea ce este posibil prin folosirea metodelor de organizare pe baza tehnologiei de grup.

Esența lor constă în aceea că la elaborarea procesului tehnologic se adoptă,

Necesitatea echilibrării proceselor de diversificare și tipizare și a criteriilor economice, tehnice și comerciale

ÎN CONDIȚIILE revoluției tehnico-științifice contemporane, cînd progresul tehnic se manifestă pe scară largă ca o componentă de bază a dezvoltării, cînd uzura morală a produselor a atins un ritm foarte înalt datorită reducerii substanțiale a decalajului dintre generațiile de produse similare dar cu caracteristici funcționale mereu superioare, identificarea nevoii sociale nu este simultană cu satisfacerea ei printr-un produs fabricat în acest scop.

În industria ușoară, de pildă, produsele finite suferă modificări foarte rapide în timp, pentru a satisface evoluția și varietatea cerințelor estetice și nu numai estetice; utilajele capabile să execute astfel de produse se caracterizează printr-un grad înalt de universalitate și complexitate, implicînd o creștere a dificultății în munca de concepție și realizare a lor. Dacă luăm în considerație faptul că întreaga noastră industrie ușoară s-a dezvoltat în ultimii 20 de ani mai cu seamă prin importul masiv de utilaje din țări și de la firme foarte diferite, paralel cu crearea unei industrii proprii de astfel de utilaje, avem o imagine a diversității constructive a acestora și a pieselor ce le compun.

Întreprinderea „Tehnometal”-București, din cadrul Centralei Industriale de mașini și utilaje pentru industria ușoară, produce 243 tipuri de utilaje și

peste 40 000 poziții de piese de schimb necesare întreținerii atît a utilajelor produse în cadrul ei, cît și pentru utilajele ce intră în dotarea întreprinderilor de profil din industria ușoară.

Principala caracteristică a sarcinilor cu care întreprinderea — ca și alte unități similare — este confruntată în dinamica dezvoltării ei o reprezintă asimilarea continuă, într-un timp scurt, de produse într-o gamă sortimentală foarte variată, avînd caracteristici funcționale tot mai ridicate. Pînă în anul 1980, la „Tehnometal” urmează să fie asimilate peste 50 de noi tipuri de utilaje și peste 15 000 sortimente de piese de schimb. Dar această gamă largă și diversă, caracterul aleator al cererii și gradul redus de repetabilitate a producției unui sortiment fac imposibilă cunoașterea cu mult timp înainte a pieselor și a cantităților în care acestea vor fi prelucrate — ceea ce, în mod firesc, influențează negativ producția. Totodată se pune accent pe problema tipizării riguroase a nomenclatoarelor de produse și a efectuării unor analize aprofundate ale criteriilor tehnice și economice de eficiență a noilor tipuri de mașini atît în producția lor cît și în exploatare.

Un factor de bază al eficienței: concepția proceselor tehnologice

ACESTE SARCINI pot fi îndeplinite prin scurtarea ciclului de fabricație, care, la rîndul ei, poate fi realizată pe două căi:

— pe cale extensivă, prin investiții masive;

— pe cale intensivă, printr-o mai

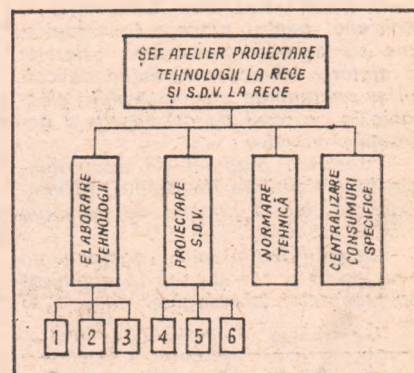

Fig. 1 — Organizarea structurală a atelierului de proiectare de tehnologii la rece și S.D.V. la rece — varianta actuală. 1, 2, 3 — colectiv de elaborare a tehnologiilor pe industrii; 4 — colectiv de proiectare pentru dispozitive și matrițe; 5 — colectiv de proiectare pentru dispozitive din elemente modulare; 6 — colective de proiectare pentru scule și verificatoare.

drept unitate de nomenclatură, nu o singură piesă, ci o grupă de piese similare din punct de vedere tehnologic.

Întreprinderea „Tehnometal”, propunându-și să rezolve problemele de asimilare masivă a noilor produse, a trecut la implementarea în etape a tehnologiei de grup, ca metodă de creștere a eficienței economice pe cale intensivă.

Sinergia economică a organizării

Practic, s-a pornit de la analiza următoarelor grupe de factori de influență:

- în ce privește **durata ciclului de pregătire a fabricației**: metodologiile adoptate pentru proiectarea tehnologiilor și S.D.V.-urilor; modul de administrare a documentației tehnologice; modul de organizare a muncii în atelierele de proiectare și în atelierele de execuție a S.D.V.-urilor; calificarea și experiența în producție a cadrelor de concepție și execuție;

- în ce privește **durata ciclului de fabricație**: gradul de dotare cu echipamente tehnologice; tipul de amplasare a mașinilor-unelte; modul de organizare a transportului interoperații; modul de organizare a controlului tehnic; programarea, lansarea și urmărirea produselor în fabricație etc.

În prima etapă a organizării proceselor tehnologice după principiile tehnologiei de grup, s-a propus scurtarea ciclului de fabricație, pe baza reorganizării pregătirii tehnice a fabricației — anume, prin reorganizarea muncii în cadrul compartimentului de elaborare a tehnologiilor și echipamentului tehnologic.

Principalele obiective ale acestei prime etape de reorganizare a pregătirii tehnice a fabricației sînt:

- creșterea productivității muncii în atelierele de concepție pentru elaborarea tehnologiilor;
- crearea premiselor pentru organizarea fabricației după principiile tehnologiei de grup;
- crearea unui sistem informațional-decisional pentru procese tehnologice, care să permită prelucrarea datelor cu ajutorul tehnicilor moderne de calcul și angrenarea calculatorului electronic în procesul de conducere a activității productive;
- creșterea gradului de adaptabilitate la schimbările de produs, în condițiile accelerării ritmului de asimilare a noilor produse;
- acordul optim între componenta tehnologică și cea umană în optimizarea proceselor tehnologice.

ANALIZĂ a activităților legate de pregătirea tehnică a fabricației în situația actuală scoate la iveală o serie de deficiențe.

Astfel, în elaborarea tehnologiilor și echipamentului S.D.V.-istic, proiectat individual pentru fiecare piesă în parte, este angrenat un colectiv de specialiști cu înaltă calificare și, mai ales, cu

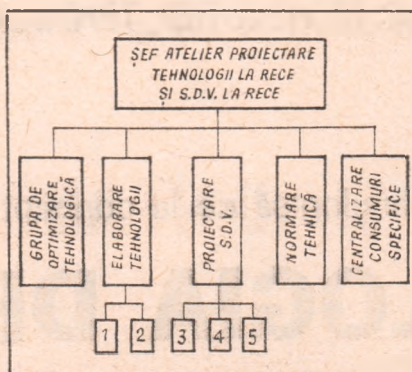

Fig. 2 — Organizarea structurală a atelierului de proiectare de tehnologii la rece și S.D.V. la rece — varianta propusă; 1 — colectiv de elaborare a tehnologiilor pentru utilaje; 2 — colectiv de elaborare a tehnologiilor pentru piese de schimb; 3 — colectiv de proiectare pentru dispozitive și matrițe; 4 — colectiv de proiectare pentru dispozitive din elemente modulare; 5 — colectiv de proiectare pentru scule și verificatoare.

îndelungată experiență în producție. În organizarea structurală a atelierului de elaborări de tehnologii și S.D.V.-uri s-au format colective specializate pe tipuri de activități și industrii, așa cum se observă în fig. 1.

Datorită faptului că producția de unicate și de serie mică poartă am-

nologică adoptată. Se elaborează astfel un volum impresionant de tehnologii individuale, dificil de stocat în vederea unui acces operativ la informații. Dat fiind sortimentul mare de repere și metodele existente de organizare a documentației tehnologice, tehnologii pierd din vedere și nu folosește integral procesele tehnologice elaborate și verificate în practică anterior, precum și echipamentul tehnologic aferent. Aceasta duce la elaborarea unei documentații voluminoase, la consumuri mari de timp și de fonduri, limitând posibilitatea de a avea controlul unicității soluțiilor pentru aceleași repere sau grupe de repere similare.

Ținând cont că pentru realizarea unei piese de configurație complexă — în condiții uzuale privind calitatea, precizia dimensională, prețul de cost minim — se folosesc în medie până la 50 de S.D.V.-uri specializate, activitatea de proiectare a tehnologiilor nu trebuie disociată de cea de proiectare a S.D.V.-urilor; colaborarea între tehnolog și proiectantul de scule, dispozitive și verificatoare asigură succesul în fabricația produsului.

Problema echipării cu S.D.V.-uri în cadrul producției de serie mică și unicat este acută, dat fiind că de **gradul de echipare tehnologică depinde calitatea produselor**, calitate care trebuie să satisfacă în cel mai înalt grad pretențiile beneficiarului, **indiferent de volumul de producție**. Proiectarea echi-

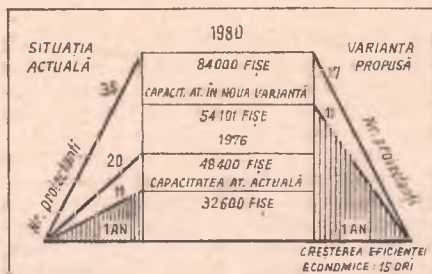

Fig. 3 — Necesarul de proiectanți în vederea satisfacerii sarcinilor de plan în actualul cincinal:

- stînga — pentru elaborarea tehnologiilor. În varianta propusă, eficiența (cheltuieli cu retribuția, raportate la valoarea producției) urmează să crească în 1980, față de nivelul din 1976, de 15 ori;
- dreapta — pentru proiectarea S.D.V.-urilor. În varianta propusă, eficiența urmează să crească, în același interval, de 8,5 ori.

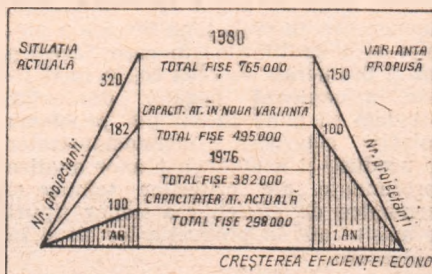

Fig. 4 — Necesarul de proiectanți în ipoteza extinderii variantei propuse la nivelul C.I.M.U.I.U. — dimensionarea grupelor de proiectare pentru elaborarea tehnologiilor (stînga) și pentru proiectarea S.D.V.-urilor (dreapta). Valoarea producției pentru 1 leu investit în retribuție ar crește la nivelul actual de la 1,08 lei, la 1,95 lei, eficiența economică ridicându-se de la 541 000 lei (situația existentă), la 5 960 000 lei.

prenta urgenței, documentația cuprinde minimum de informație necesar declanșării execuției. Perspectiva redusă de repetare a obiectului fabricației, numărul mare și varietatea produselor ce alcătuiesc nomenclatorul unui plan face ca tehnologiile întocmite în aceste circumstanțe să fie sumare, prima idee constituind, de obicei, și varianta teh-

pamentului tehnologic în concepția clasică — piesa și echipamentul adecvat — este o soluție greoaie, ducând la crea-

Florin MICU
inginer-șef al Întreprinderii
„Tehnometal” - București

(Continuare în pag. 32)

În ajutorul candidaților la examenul de admitere în învățămîntul economic superior

PREȚUL ȘI RENTABILITATEA

Pentru a veni în ajutorul candidaților la examenul de admitere de la facultățile economice, „Revista economică”, în colaborare cu Catedra de economie politică de la Academia de Studii Economice, publică, în mod regulat, consultații pe anumite **teme selecționate** din „Programa de economie politică pentru admiterea în învățămîntul superior în anul 1977”.

ÎN VIAȚA economico-socială, noțiunile preț și rentabilitate se întîlnesc foarte des. Întotdeauna procesul de cumpărare de alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte etc. necesare traiului oamenilor, precum și în aprovizionarea întreprinderilor sau în vinderea propriilor mărfuri se ridică problema prețurilor. De asemenea, în desfășurarea activității economice se pune problema ca efortul care se face să fie și rentabil. Astfel, prețului și rentabilitatea apar la suprafața raporturilor social-economice, sînt nemijlocit sesizabile. Dar înțelegerea conținutului științific al acestor categorii economice obligă la cunoașterea a o serie de procese economice care țin îndeosebi de cheltuielile de producție și rezultatele obținute.

Necesitatea cunoașterii cheltuielilor de muncă. Prețul mărfii.

Producerea de bunuri materiale (cereale, mașini-unelte, autoturisme, încălțăminte, bumbac, locuințe etc.), precum și prestarea de servicii (transport, reparații, alimentare cu energie electrică și termică, cu apă, teatru, cinematograful etc.) necesită consum de forță de muncă și mijloace de producție, deci **cheltuielile de muncă**.

Conducerea economică după metode științifice presupune cunoașterea, compararea acestor cheltuieli cu nivelul precedent, precum și un susținut efort de micșorare a lor. În condițiile existenței producției de mărfuri, cheltuielile de producție, oricît de diverse ar fi, se aduc la un numitor comun, adică se **exprimă în bani**, fapt ce le permite și comparabilitatea.

În socialism, valoarea mărfii (M) cuprinde: valoarea mijloacelor de producție consumate (f), valoarea produsului creat de munca pentru sine (r) și valoarea produsului creat de munca pentru societate (p). Deci, $M = f + r + p$. Spre a putea exterioriza munca socială înmagazinată în marfă, adică valoarea însăși, este necesară în mod obiectiv exprimarea acesteia în bani și utilizarea categoriei economice preț. **Prețul este, deci, expresia bănească a valorii mărfii**. Cînd spunem preț, de fapt avem în vedere prețul la care se vînd mărfurile; el dă expresie bănească tuturor cheltuielilor de muncă laolaltă, pe care le cuprinde valoarea (adică $f + r + p$).

Pentru unitățile economice are importanță nu numai determinarea prețului. În interesul, pe de o parte, al cunoașterii cheltuielilor pe care ele le efectuează nemijlocit (pe seama resurselor avansate), precum și al stabilirii, pe de altă parte, a ceea ce constituie venit net, este necesară și utilizarea altor categorii economice — costul de producție (prețul de cost) *) și venitul net.

Costul de producție este expresia în bani a cheltuielilor făcute de unitățile economice producătoare pentru crearea și desfacerea mărfurilor. El cuprinde numai o parte a valorii mărfii, anume cheltuielile de **mijloace de producție consumate (f)** și **cheltuielile efectuate pentru retribuirea lucrătorilor (r)**. Costul de producție este mai mic decît valoarea mărfii; aceasta din urmă include (pe lîngă costul de producție) și valoarea produsului creat de munca pentru societate (p).

Mărimea costurilor de producție este determinată de volumul cheltuielilor ocazionate de întreprinderi, la nivelul lor, pentru producerea și desfacerea mărfurilor. În practică, se calculează costuri de producție pe **unitatea de produs** (de ex. pe o tonă de oțel, o pereche de încălțăminte, un strung, un televizor etc.) și pe **întreaga producție** de un fel oarecare a întreprinderii respective.

Costul de producție constituie și un indicator economic deosebit de important pentru aprecierea activității desfășurate. Atunci cînd nivelul costului de producție efectiv nu depășește

pe cel **planificat** (antecalculat) înseamnă că întreprinderea a respectat normele de consum de mijloace de producție și forță de muncă.

Structura costurilor de producție reflectă elementele componente ale acestora, precum și locul pe care-l ocupă fiecare în totalul cheltuielilor de producție. Structura pe elemente de cheltuieli primare este următoarea: materii prime și materiale, combustibil, energie, apă, retribuții, amortizarea fondurilor fixe, contribuții la asigurări sociale și alte cheltuieli bănești. Ponderea acestora în costul de producție este diferită, în funcție de specificul ramurilor de producție.

Cunoașterea structurii costului de producție este importantă în acțiunea de reducere a acestuia, orientînd efortul, cu precădere, spre micșorarea acelor costuri care au și greutate specifică mare.

Venitul net

Conducerea eficientă a unităților nu se poate rezuma la cunoașterea costului de producție (f+r). Stabilirea prețului de vînzare obligă însă și la măsurarea celeilalte părți a valorii, anume valoarea produsului creat de muncă pentru societate (p) care, și ea întruchipează muncă cheltuită. În acest scop, este utilizată categoria **venit net care reprezintă expresia în bani a valorii produsului creat de munca pentru societate** (a plusprodusului). Pe ansamblul economiei naționale, în socialism, acesta poartă denumirea de **venit net al societății**. El este rezultatul muncii pentru societate depusă în ramurile productive. Crearea venitului net are loc în condițiile unui nivel ridicat al dezvoltării forțelor de producție, în afara exploatării omului de către om; el aparține întregului popor și, de asemenea, este utilizat în vederea lărgirii producției și a satisfacerii unor nevoi generale, comune, ale membrilor societății.

Am ajuns, astfel, la cunoașterea celor trei categorii economice legate în mod obiectiv de însăși măsurarea în bani a valorii mărfurilor și a părților ei: prețul, costul de producție și venitul net.

Beneficiul și rentabilitatea

Acea parte din venitul net creat care rămîne la dispoziția întreprinderii, poartă denumirea de **beneficiu**. Aceasta se folosește de către întreprinderi pentru constituirea fondurilor proprii, în vederea lărgirii producției, vîrsăminte la dispoziția centralei, constituirea fondului de premie a oamenilor muncii etc.

Cealaltă parte a venitului net creat în întreprinderile socialiste de stat se varsă la bugetul statului sub diferite forme (de ex. impozitul pe circulația mărfurilor etc.), constituind, împreună cu alte resurse, **venitul net centralizat al statului**. Acesta este destinat creării de noi obiective economice (fabrici, uzine etc.) și creării de unități social-culturale (școli, cîmine culturale, spitale etc.), satisfacerii nevoilor generale ale societății. Astfel, se observă că venitul net creat revine, indirect, tot oamenilor muncii, servește la ridicarea gradului de civilizație a poporului.

Încasarea de venit net presupune ca rezultatele obținute de întreprinderi prin vînzarea mărfurilor să depășească cheltuielile ocazionate. În legătură cu aceasta apare și noțiunea de **rentabilitate**, care exprimă capacitatea de a realiza beneficiu. Se consideră rentabilă acea activitate economică ce permite întreprinderilor, ca pe baza rezultatelor (a încasărilor) proprii să acopere cheltuielile efectuate și, totodată, să obțină și beneficiu.

În practică, pentru cunoașterea gradului de rentabilitate se folosește indicatorul economic **rata rentabilității** care se calculează, de regulă, ca raport între beneficiul (B) și costul de producție (CP), adică $\frac{B}{CP}$. Aceasta ne arată ce cantitate de bene-

ficiu revine la fiecare unitate de cheltuială (leu cheltuit); cu cât acesta este mai mare, cu atât gradul de rentabilitate este mai ridicat și, deci, eficiența economică mai înaltă. Societății noastre nu-i este indiferent ce ce cheltuieli se obțin rezultatele; după cum e și firesc, se urmărește ca, pe măsura progresului ce are loc, să crească rentabilitatea. Mărirea rentabilității înseamnă eficiență mai înaltă a muncii și deci lărgirea posibilităților economiei de a se dezvolta, de a ridica standardul de viață al oamenilor.

Importanța reducerii costului de producție

Creșterea venitului net și a gradului de rentabilitate a întreprinderii sint determinate, în cea mai mare parte, de însăși reducerea costului de producție.

Înțelegerea acestei probleme presupune cunoașterea raportului care există între preț (de vânzare), cost de producție și venit net. La un nivel dat (constant) al prețului de vânzare al mărfii, venitul net este cu atât mai mare cu cât se reduce costul de producție. De exemplu, dacă prețul mărfii este 1 000 lei = 600 f + 200 r + 200 p, costul de producție este de 800 lei (f+r), iar venitul net (p) este de 200 lei. Atunci când prețul rămâne constant (1 000 lei) iar costul de producție se micșorează la 700 lei, cealaltă componentă — venitul net — se mărește la 300 lei. Astfel, sporește acea parte a rezultatelor întreprinderii care-i depășește cheltuielile efectuate și care, în mare parte, este oglindită de beneficiul realizat.

Reducerea costului de producție este importantă și pentru mărirea nivelului de trai al poporului, asigurând baza reală de micșorare a prețurilor de vânzare a mărfurilor și, prin aceasta, creșterea puterii de cumpărare a maselor. De aceea, Partidul Comunist Român manifestă preocupare deosebită pentru reducerea costurilor de producție, pentru folosirea cel mai rațională a resurselor. În Directivele adoptate de Congresul al XI-lea al P.C.R. se arată că, în actualul cincinal, în centrul activității economice vor sta realizarea producției cu cheltuieli minime, sporirea rentabilității.

Partidul îndeamnă la spirit gospodăresc în folosirea resurselor, adică la lupta împotriva risipei, neglijenței, lipsei de răspundere, la evitarea oricăror cheltuieli neeconomicoase, la ordine și disciplină în muncă. Acest spirit trebuie să stea în atenția tuturor lucrătorilor — muncitori, tehnicieni, ingineri, economiști, să preocupe atât pe cei din sectoarele de execuție, cât și pe cei din sectoarele de concepție, de conducere tehnică, economică și administrativă.

Căile de reducere a costului de producție

Există mai multe căi de reducere a acestuia. 1. **Reducerea cheltuielilor materiale pe unitatea de produs** ocupă un loc deosebit de important în ansamblul căilor de micșorare a costului de producție. Cheltuielile materiale sint reprezentate prin consumul de: materii prime, materiale, combustibil, energie, apă, fonduri fixe (amortizarea). Reducerea acestora pe fiecare unitate de produs oferă posibilitatea obținerii din aceeași cantitate de mijloace de producție a unei mase sporite de bunuri. În cuvîntarea rostită la Plenara C.C. al P.C.R. din 2—3 noiembrie 1976, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia că problema folosirii eficiente a resurselor este o problemă esențială pentru dezvoltarea țării, pentru asigurarea materiilor prime și materialelor, pentru desfacerea în condiții normale a producției.

Reducerea cheltuielilor materiale depinde, în primul rînd, de **micșorarea consumurilor specifice** de materii prime și materiale. Micșorarea consumurilor specifice poate avea loc prin: elaborarea de norme de consum științific fundamentate și reducerea lor pe baza ridicării gradului de calificare a lucrătorilor, a tehnicii și tehnologiilor de fabricație moderne; reducerea deșeurilor și evitarea rebuturilor, organizarea științifică a producției și a muncii etc. De mare însemnătate în utilizarea rațională a resurselor materiale sint și: **refolosirea** deșeurilor și a celorlalte resurse secundare (de ex. deșeurile de hîrtie, metal, lemn, piele, sticlă, mase plastice, reziduurile menajere, cenușa și zgura rezultate din arderea cărbunilor în termocentrale electrice); **folosirea înlocuitorilor** (adică a materialelor sintetice produse de către petrochimie care înlocuiesc resurse naturale — metal, lemn, lînă, bumbac, piele).

În aceeași direcție, a reducerii cheltuielilor materiale, acționează și **folosirea la maximum a fondurilor fixe** ale întreprinderilor (mașini, utilaje, instalații, construcții, clădiri productive, mijloace de transport etc.).

2. **Creșterea productivității muncii vii** este o altă cale importantă de reducere a costurilor de producție. Sporind cantitatea de bunuri obținute cu aceeași cheltuială de forță de muncă, retribuția plătită lucrătorilor se repartizează de astădată la

un număr mai mare de produse și, ca urmare, se micșorează volumul acestor cheltuieli pe produs.

3. **Reducerea cheltuielilor administrativ-gospodărești** și a altor cheltuieli neproductive (cheltuieli pentru poștă, telefon, rechizite de birou, imprimate, plata muncii personalului administrativ și a celui de deservire, penalizări, locații etc.).

Sistemul de prețuri și rolul lor în conducerea economică

Prețul la care se vînd mărfurile

trebuie să reflecte cheltuielile sociale de producție, valoarea însăși. Ca urmare, el asigură mai întii recuperarea costului de producție, adică

că a cheltuielilor de producție efectuate. Dar, prețul fiind mai mare decît costul de producție, permite unităților economice și încasarea celeilalte părți a valorii, adică a venitului net, asigurînd astfel și resursele reproducerii lărgite.

Statul socialist desfășoară, sub conducerea partidului, o activitate deosebită în domeniul prețurilor. Formarea acestora are loc pe baza unor anumite principii și norme științifice de evidențiere a cheltuielilor efectuate și de includere a venitului net. În general, se pornește de la costul de producție mediu pe ramură, care este o mărime obiectivă, la care se adaugă venitul net.

În mișcarea lor, în drum pînă la consumator, mărfurile parcurg **trepte economice de desfacere** (de vindere) diferite; la fiecare dintre acestea se încasează sub o anumită formă și o parte din venitul net creat. De aceea, în economia țării noastre există mai multe categorii de prețuri. Ansamblul categoriilor de prețuri și al legăturilor care există între ele constituie **sistemul de prețuri**.

Există mai multe categorii de prețuri care, în prezent, se utilizează în economia țării noastre.

1. **Prețul producătorului** este format din costul de producție mediu pe ramură plus beneficiu. La acest preț se vînd mijloacele de producție între întreprinderi; el asigură, pe lîngă recuperarea costului de producție și obținerea **beneficiului**, care este o formă a venitului net.

2. **Prețul de livrare** este format din prețul producătorului plus impozitul pe circulația mărfurilor. La acest preț circulă produsele între unitățile socialiste. În cazul mijloacelor de producție, prețul de livrare, de regulă, este egal cu prețul producătorului, adică nu mai cuprinde impozitul pe circulația mărfurilor.

3. **Prețul de vânzare cu amănuntul** — preț format din prețul de livrare plus adaosul (rabatul) comercial; la acest preț se vînd bunurile de consum personal (prin magazine comerciale) direct populației.

4. **Tarifele la servicii** reprezintă, de fapt, tot o categorie de preț care este format din cheltuielile efectuate pentru prestarea serviciilor respective plus un anumit beneficiu.

Urmărind atent categoriile de prețuri respective observăm că la fiecare treaptă a mișcării mărfurilor în procesul desfacerii se asigură totodată și realizarea unei anumite părți din venitul net creat în producție, sub diferite forme — beneficiul, impozitul pe circulația mărfurilor, adaosul comercial.

În general, **prețurile reprezintă un puternic instrument economic** al politicii partidului și statului socialist. Ele servesc ca mijloc de: evidență, control și planificare, cointeresare materială a unităților economice, reglare conștientă a raportului dintre oferta și cererea de mărfuri, redistribuire a venitului național.

În socialism, prețurile au un caracter **stabil**, în sensul că în decursul unei anumite perioade de timp nu se modifică. Aceasta reflectă încă o trăsătură a superiorității economiei socialiste față de capitalism. În general, modificările ce au loc în producție în direcția micșorării cheltuielilor necesare creării fiecărui produs oferă baza reală pentru reducerea la anumite intervale de timp a prețurilor de vânzare. Periodic au loc revederi ale sistemului de prețuri, introducerea unor modificări; începînd cu 1 ianuarie 1977 se aplică prețuri de producție și de livrare reasezate, îmbunătățite.

prof. dr. Constantin ENACHE

*) Prin articolul II al Decretului Consiliului de Stat nr. 392 din 2 decembrie 1976 (publicat în Buletinul oficial al Republicii Socialiste România, partea I, nr. 104 din 4 decembrie 1976) s-a hotărît înlocuirea termenului „preț de cost” cu termenul „costuri”.

1907 — 1977: dimensiuni economico-sociale
ale problemei agrare în România

CIRCUMSTANȚE AGRAVANTE
ALE SITUAȚIEI ȚĂRĂNIMII: LEGISLAȚIA
NEDREAPTĂ, IMPILATOARE, ABUZIVĂ (I)

ÎNTINDEREA ca și intensitatea marii răscoale a țărănimii române din primăvara anului 1907, răspîndirea ei în aproape întreaga țară, cuprinderea în desfășurarea luptelor a unor mase foarte largi de „robi albi ai ogoarelor“, cum le spunea Nicolae Iorga, însemnă-tatea obiectivelor economice și sociale pe care le viza — toate acestea și nu numai acestea conferă evenimentelor de acum șapte decenii, un loc de prim-plan în istoria României începutului acestui secol.

Problema agrară în centrul vieții
social-politice a României

ÎN RĂSCOALĂ s-a oglindit ansamblul contradicțiilor proprii dezvoltării sistemului nostru agrar și întregii țări la cumpăna dintre două secole: al XIX-lea și al XX-lea. Din punctul de vedere al structurii sale economice, sistemul agrar din România se caracteriza prin dezvoltarea relațiilor capitaliste, în condițiile persistenței unor relații de producție de tip feudal. Precum se știe, reforma agrară din 1864, prin care se înlăturase regimul servituzilor feudale durînd de veacuri, a dat impuls evoluției capitaliste la sate. Dar ea nu lichidase complet regimul feudal din agricultură și nu desființase marea proprietate. În condițiile menținerii marilor moșii, gospodăria bazată pe clacă nu putea să dispară brusc, iar gospodăria capitalistă nu putea să apară dintr-odată. De aceea s-au îmbinat trăsături ale economiei feudale cu trăsături ale economiei capitaliste, s-a îmbinat sistemul muncii în dijmă — sub forma luării în arendă a unei bucăți de pămînt de către țărani în schimbul obligației de a plăti arenda în produse sau în muncă — cu sistemul capitalist sub forma arenzilor în bani și a muncii salariate.

În cadrul acestei îmbinări, formele de exploatare feudală constituiau vechiul care dispărea treptat, iar formele de exploatare capitaliste reprezentau noul, a cărui greutate specifică creștea permanent. Așa am ajuns să avem, după caracterizarea dată de Constantin Dobrogeanu-Gherea, „un regim economic agrar dublu, un regim extraor-

dinar: pe de o parte capitalist, pe de alta iobăgist — un regim capitalist-iobăgist, adică un regim ridicol, absurd... care dacă poate să existe de o jumătate de veac, se datorește numai faptului că prezintă avantaje extraordinare pentru clasa noastră economică dominantă“.¹⁾ Împroprietăririle mai puțin importante care au urmat anului 1864, numeroasele legiferări privitoare la muncile agricole ca și alte măsuri de politică agrară ce s-au încercat, mărturiseau menținerea chestiunii agrare în centrul vieții social-politice a României, chestiune a cărei dezlegare avea să fie rezolvată numai în anii socialismului.

Transformările capitaliste din economia românească de la începutul secolului își pusese amprenta și asupra dezvoltării agriculturii. Dar, spre deosebire de sectorul industriei unde, cu toate obstacolele ridicate, procesul evoluției capitaliste era tot mai accentuat, dezvoltarea capitalismului în agricultură cunoștea un ritm mai lent.

Structura proprietății:
„osia“ chestiunii agrare

NATURA RELAȚIILOR AGRARE în România era determinată de structura proprietății asupra mijloacelor de producție, în primul rînd asupra pămîntului ca principal mijloc de producție în agricultură, de faptul că majoritatea pămîntului era deținut de către clasa moșierilor, în timp ce masele producătoare ale țărănimii duceau o acută lipsă de pămînt. Chiar unii economiști burgezi au surprins că la baza tuturor fenomenelor economice pe care le genera sistemul nostru agrar stăteau raporturile de proprietate. Astfel, G.D. Creangă arăta că: „...osia în jurul căreia s-a învîrtit neconținut de la 1864 încoace, în special, chestiunea țărănească a fost împărțirea proprietăților rurale“.²⁾ Criticînd lipsa de scrupulozitate în stabilirea adevărului asupra repartizării proprietății rurale și lipsa de culegeri statistice care să reflecte adecvat realitatea, Creangă sublinia că subestimarea rolului pe care îl joacă raporturile de proprietate scade serios valoarea literaturii consacrate problemei agrare. „Un singur punct din chestiunea țărănească

și, desigur, cel mai important — sublinia el — a rămas pînă acum obscurs, din cauza lipsei de date statistice și anume, care e starea proprietății țărănești“.³⁾

Examinînd datele furnizate de Creangă constatăm o structură anormală și antieconomică a proprietății funciare a țării cu urmări nocive asupra întregii agriculturi. Într-adevăr, din numărul total al proprietăților rurale, 95,4% avînd întinderi sub 10 ha, ocupau numai 40,29% din întreaga suprafață agricolă. Din 1 466 259 țărani capi de familie aflători pe pămîntul României, 923 401, adică 62,97% se găseau într-o completă dependență de proprietari, chiar pentru hrana zilnică. Dintre aceștia, 500 000 erau cu totul lipsiți de pămînt sau copărtași la părți cu desăvîrșire mici, 62 832 aveau o întindere mai mică de 1/2 ha, care le furniza de 3 1/2 ori mai puțin decît le trebuia pentru hrană; 81 039 aveau 1/2—1 ha, care le producea odată și jumătate mai puțin decît necesarul; 147 900 țărani aveau între 1—2 ha care le produceau numai cît aveau nevoie pentru hrană dar nimic mai mult. Deci și acești 423 401 țărani, capi de familie, n-aveau pămînt nici măcar cît le trebuia pentru hrana de toate zilele. Din restul de 542 858 țărani, 321 163 aveau cîte 3—5 ha dar, și aceștia erau dependenți de marii proprietari.

În concluzie, mai mult de 5/6 dintre țărani erau dependenți de moșier și arendași. Aceasta era starea țărănimii noastre față de întinderea de pămînt și totodată față de venitul proprietății rurale. În același timp, 5 385 de proprietari cu peste 100 ha, reprezentînd numai 0,64% din numărul proprietăților, dețineau 48,69% din totalul suprafeței folosite în agricultură.

Ceea ce caracteriza proprietatea moșierească din România era faptul că, în ansamblul ei, predominau latifundiile, moșiile cu o suprafață mai mare de 500 ha. În nici un stat european nu era atît de pregnantă dominația marii proprietăți latifundiare. Dacă la repartizarea vicioasă a pămîntului alăturăm rețeaua deasă a legilor referitoare la pămîntle agricole de după reforma din 1864, și a căror menire era să țină mai departe mica gospodărie țărănească aservită celei mari moșierești, avem tabloul complet al cauzelor care au împiedicat smulgerea țărănimii din tenaculele exploatarei feudale, îngreu-

nînd dezvoltarea forțelor de producție și a relațiilor capitaliste în agricultură.

În condițiile în care țara noastră se dezvoltă în ansamblul ei pe calea capitalismului, în condițiile în care producția agricolă era atrasă tot mai mult în sfera circulației mărfurilor iar investiția capitalului în agricultură crea forme corespunzătoare de proprietate agrară, persistența sistemului bazat pe dijmă **frîna mersul înainte**, imprimînd întregului proces de dezvoltare un **caracter anevoios**, extrem de **lent și contradictoriu**.

Diferite situații ilustrează concludent **menținerea vestigiilor feudale în economia agrară**, cu tot cortegiul de nefaste consecințe. Astfel, în timp ce majoritatea pămîntului cultivabil aparținea unui număr redus de moșieri, inventarul agricol viu și mort aparținea într-o covârșitoare măsură micilor producători, care lucrau o bună parte din pămîntul moșieresc cu acest inventar rudimentar. În 1905, existau 476 979 pluguri simple, din care marii proprietari nu dețineau decît 26 416, adică ceva peste 5%. De asemenea, proprietatea mare, în 1905, nu dispunea decît de 24 961 care și căruțe (3,6%), pe cînd țărani posedau 589 308 din totalul de 614 272. Statistica animalelor domestice din România, întocmită la 1900, reflectă aceeași situație: țărănimea posedă între 92—95% din numărul total de cai și boi în tracțiune. În asemenea împrejurări, realizarea procesului de producție în agricultură presupunea inevitabil **unierea** celor două forme din care era alcătuit sistemul agrar de după reforma din 1864: gospodăria mare moșierească, deținătoare a pămîntului și mica gospodărie a producătorului agricol direct, deținătoare a celei mai mari părți a uneltelor de producție și a forței de muncă. Iar modul în care se efectua această unire, genera **dependența economică de tip feudal** a cărei expresie concretă era sistemul bazat pe dijmă — rămășiță directă și nemijlocită a clăcii. **Sistemul de muncă în dijmă nu înseamnă nimic altceva decît trecerea de la clacă la capitalism**. Esența muncii în dijmă o constituie faptul că țărani muncesc pămînturile moșierești cu inventarul lor în schimbul unor plăți, parte în bani, parte în natură.

Un sistem legislativ inrobitor pentru țărani

CE-I DREPT, prin abolirea clăcășiei, relațiile de muncă din sfera activității agricole fuseseră scoase de sub regimul juridic al legiilor agrare feudale, fiind supuse regimului dreptului comun, care, începînd din 1865, era stabilit de codul civil burghez. Nemuțumită de aplicarea dreptului comun în domeniul muncilor agricole și urmărind să-și asigure forța de muncă și inventarul țărănilor chiar în condițiile de după desființarea prin lege a clăcășiei, moșierimea a recurs la alcătuirea unor legi speciale cu privire la încheierea și executarea contractelor de munci agricole. Prima lege cu privire la tocmelele agricole a fost publicată la 18 martie 1866 — deci în scurt timp după abdicarea forțată a domnitorului Al. I. Cuza, — urmînd apoi, pînă la răscoala din 1907, legile din aprilie 1872, 14 mai 1882 și 23 mai 1893, care în fond sînt modificări succesive ale legii din 1866.

Ce aveau comun toate aceste legi? În primul rînd, faptul că ele reglementau forme dearendare a pămîntului și de plată a muncii aparținînd ambelor sisteme de organizare economică a moșiei care s-au împletit în cursul perioadei de tranziție de la feudalism la capitalism.

În al doilea rînd, faptul că ele încălcău față de principiul egalității juridice a cetățenilor ca și principiul libertății contractuale, proclamate formal de dreptul burghez. Sub regimul legilor de tocmele agricole țăranul avea o situație de inferioritate față de moșier sau arendaș, în ceea ce privește folosirea măsurilor de constrîngere stabilite de lege pentru executarea contractului, iar libertatea de a contracta îi era îngădită prin interzicerea angajării în altă localitate, fără un certificat eliberat de primăria comunei de domiciliu. În modul acesta, țărani erau menținuți în strînsoarea vechilor legături locale, asigurîndu-se cu munca lor cultivarea moșiei de pe teritoriul comunei respective.

În al treilea rînd, aceste legi prevedeau organizarea unor măsuri de constrîngere, pentru a sili pe țărani

să-și îndeplinească obligațiile contractuale. Formal, țăranul era liber să încheie sau nu tocmeala agricolă, dar fiind lipsit de pămîntul de arătură și pășune, la care se adaugă și lipsa de bani, el era nevoit să contracteze. Încheind tocmeala agricolă, țăranul era prins în clestele unei proceduri sumare, pentru a fi constrîns să execute obligațiile de muncă la termenele stabilite. Metodele de constrîngere reglementate prin lege au fost vînzarea silită a avutului după o procedură urgentă și constrîngerea corporală. Consacrarea constrîngerii corporale cu ajutorul armatei a fost cea mai caracteristică trăsătură a legii din 7 aprilie 1872. Cu drept cuvînt, Ion Ionescu de la Brad, scria că, sub regimul acestei legi, „săteanul a căzut într-o robie mai mare decît robia tocmelei regulamentare”¹⁾

În al patrulea rînd, legile de tocmele agricole conțineau derogări de la dreptul comun cu privire la procedura încheierii contractului și la executarea silită, în care rolul principal îl aveau agenții administrației locale, în frunte cu primarul, toți oameni ai moșierului sau arendașului.

Aceste trăsături comune legilor de tocmele agricole caracterizează totodată legislația României în domeniul reglementării juridice a muncii agricole, în cursul perioadei de tranziție de la sistemul muncii de clacă la cel capitalist. În nici o țară în care capitalismul în agricultură s-a dezvoltat pe calea reformei, nu s-au folosit astfel de mijloace juridice de constrîngere în reglementarea relațiilor dintre moșieri și țărani. Aceasta dovedește nu numai ritmul mai lent al dezvoltării capitalismului în agricultura României, ci și caracterul profund reacționar al regimului politic de după abolirea clăcășiei.

ector univ. dr. Constantin DROPU
Iași

- ¹⁾ C. Dobrogeanu-Gherea, Neoiobăgia, București, 1910, p. 101.
- ²⁾ I. Ionescu, Agricultura română în județul Dorohoi, 1866, p. 129.
- ³⁾ G. D. Creangă, Proprietatea rurală în România, București, 1907, p. 1.
- ⁴⁾ G. D. Creangă, Proprietatea rurală și chestiunea țărănească, București, 1905, p. 6.
- ⁵⁾ Ion Ionescu de la Brad, Scrisori către Ion Ghica, București, 1943, p. 165.

OCTAV BÂNCILA

Recunoașterea

Centenarul independenței

MOBILIZAREA ÎNTREGII ȚĂRI ÎNTR-UN RĂZBOI DREPT, POPULAR ȘI NAȚIONAL (II)

PAGINILE de glorie nemuritoare înscrise de dorobanții și călărașii noștri în diferitele lupte din timpul războiului de independență nu au putut să nu fie relevate de presa vremii, de diferiți martori oculari, fie români sau străini. Astfel, corespondentul ziarului „Bund“ din Berna, scria: „Niciodată nu aș crezut să văd atita bravură la o trupă. Astăzi am ferma convingere că armata română merită să fie pusă lângă orice altă armată a Europei“⁴³. Ce voiau românii în lupta lor?

O spusese C. Mille în „România față cu principiul naționalităților“:

(...) Acest pământ, udat cu singele și sudoarea străbunilor noștri, înmulțit cu țărina lor de douăzeci de ori secolară, e al nostru. Voim dar ceea ce este al românilor, lui să-i aparțină, a injustă, neomenoasă și nedemna de secolul în care trăim, ominare a unei națiuni asupra alteia să înceteze, ca românii să fie toți liberi și să formeze un stat, iar nu să geamă sub niște dominațiuni străine și vitrege“.

Țara noastră a avut, un rol remarcabil în cadrul colaborării româno-ruso-bulgare în luptele pentru terminarea victorioasă a conflagrației, fapt pus în evidență de numeroase personalități militare și diferiți corespondenți de presă străini din perioada istorică respectivă.

Un efort uriaș pentru cauza nobilă a poporului român

AVÎND ÎN VEDERE marile resurse economice și financiare mobilizate și consumate pentru război, precum și pagubele mense provocate direct sau indirect de desfășurarea războiului — din rîndul cărora amintim numai limitarea relațiilor comerciale externe ale României, dezechilibrarea balanței comerciale a țării în anii 1877 și 1878, se poate aprecia că suma de 100 milioane lei cerută de România Turciei drept despăgubiri de război, reprezenta o valoare minimă. Aceasta cel puțin din următoarele motive: războiul nu se terminase cînd s-a stabilit nivelul sumei respective, armata a trecut pe picior de pace abia la 5 august 1878; iar atunci nu erau centralizate sau lipseau datele statistice cu privire la cheltuielile militare, la rechiziții și ofrande, precum și la alte cheltuieli reclamate de război (datele statistice de pildă, cu privire la rechiziții și ofrande au fost centralizate abia către sfîrșitul anului 1878). În plus, pentru unele cheltuieli făcute nu se cunoaște concret ce volum au atins ele în final, de exemplu, unii apreciază că suma consumată pentru întreținerea prizonierilor turci s-ar fi ridicat la aproximativ 1 milion lei; alte valori sau cheltuieli nu sînt deloc cuprinse în statisticile vremii. Aici se încadrează încadririle trupelor în casele țărănilor sau orășenilor; pierderile numeroase de vite ale țărănilor cu prilejul transporturilor efectuate în folosul trupelor române și rusești; donațiile de bani și bunuri ale populației făcute către societățile de binefacere, care au existat pe timpul războiului de independență etc. Deși guvernul român a insistat în mod deosebit să participe la tratative, cererea acestuia nu s-a realizat, iar pacea de la San Stefano s-a încheiat fără despăgubiri bănești pentru România din partea Turciei.

Din studiul diferitelor lucrări și a datelor statistice referitoare la războiul de independență rezultă că efortul făcut de

poporul nostru pentru cucerirea independenței s-ar cifra la circa 170—180 milioane lei⁴⁴. Se poate conchide că este un efort cu adevărat uriaș, dacă avem în vedere nivelul dezvoltării economice a României din deceniul al 8-lea al veacului al XIX-lea.

Din analiza datelor, a diferitelor lucrări, a documentelor vremii, se pot formula o serie de concluzii; războiul pentru independență a fost purtat din punct de vedere economic și financiar aproape în exclusivitate cu forțele și resursele noastre proprii, masele largi muncitoare și, în primul rînd, cele țărănești au dus greul luptei pentru cucerirea independenței de stat.

„Românul — după cum scria Vasile Alecsandri în acea vreme — lăsînd plugul în cîmp și apucînd arma ruginită de patru veacuri, a pășit semeț în fața morții, a dat la dușman cu bărbăție și a șters rugina de pe armă cu peptul ce-i aținea calea. Plugarul blind s-a transfigurat într-o clipă și prin avîntul său de vitejie a știut să schimbe porecla glumeață de curcan într-un titlu glorios“.

Astfel, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste, dobîndirea independenței de stat a României este opera proprie a poporului român, înfăptuită în mod conștient „cu arma în mînă, prin mari sacrificii și jertfe de sînge“.

Cucerirea independenței naționale a dat un nou și puternic impulsion dezvoltării economice și sociale a țării, a exercitat o profundă înrîurire asupra întregii evoluții istorice a României pe calea progresului social, a permis afirmarea tot mai viguroasă a națiunii noastre ca națiune de sine stătătoare.

Independența dobîndită în 1877 prin forțele proprii ale poporului Român a stimulat desfășurarea procesului pentru desăvîrșirea statului național unitar, care s-a produs în 1918. Acesta nu a fost darul sau rezultatul unor conferințe internaționale, ci rodul luptei neobosite dusă de cele mai înaintate forțe ale societății, de masele largi populare pentru Unire, produsul legic al dezvoltării istorice, sociale și naționale a poporului român. Dar adevărata împlinire a poporului român, independența politică și economică, suveranitatea sa națională s-a realizat o dată cu trecerea la construirea socialismului. România este astăzi o țară socialistă, independentă, suverană, o țară cu un popor liber, singur stăpîn pe averuția și destinele sale, care sub conducerea Partidului Comunist Român își creează o viață tot mai prosperă, comuniștii fiind apărătorii consecvenți ai unității, independenței și integrității patriei.

dr. Gh. ANGHEL

⁴³) Citat după ziarul „Românul“ din 3 septembrie 1877.

⁴⁴) În suma respectivă se includ mai întîi cei 89 649 412 lei care reprezintă fondurile alocate pentru ducerea războiului din 1877 și cheltuielile pentru bugetul ministerului de război pe anul 1878. Celelalte elemente se referă la: cuantumul bugetelor ministerului de război pentru anii 1875 și 1876, suma ce a reprezentat tributul anual către Turcia, care se ridică la 914 000 lei; valoarea donațiilor maselor în obiecte și în bani, precum și alte câteva elemente.

ASPECTE DEFINITORII ALE CATEGORIILOR DE MUNCĂ FIZICĂ ȘI MUNCĂ INTELLECTUALĂ

EVIDENȚIEREA unor aspecte caracteristice ale muncii fizice și intelectuale permite o abordare mai realistă și nuanțată a evoluției raportului dintre acestea, în procesul omogenizării societății noastre în etapa actuală.

Caracterul relativ al diviziunii în muncă fizică și intelectuală poate fi explicat și prin aceea că orice activitate de muncă presupune la un loc un anumit scop, organizare și acțiune nemijlocită asupra realității și, în același timp, „conclucrarea” între funcțiile principalelor momente ale muncii.

După unii autori, deosebirea dintre munca fizică și intelectuală se referă la obiectul muncii, la mijloacele de muncă și la rezultatul muncii. De regulă, obiectul muncii, privit prin optica celor două categorii ale muncii, poate fi reflectat prin activitatea nemijlocit concret-senzorială iar munca intelectuală prin realitatea mijlocită. Mijloacele și rezultatele privind cele două feluri de activitate umană, în funcție de dotarea științifică și tehnică a acestora, vizează aspectele precumpănitor materiale pentru munca fizică și aspectele precumpănitor spirituale pentru munca intelectuală.

Considerăm totuși că, **specificul celor două categorii de muncă, deși relativ, poate fi mai mult adâncit având în vedere multidimensionalitatea raporturilor dintre ele.** Din acest motiv, aspectele definitorii ale muncii fizice și intelectuale se pot referi în principal la :

- 1) locul și rolul lor în cadrul diviziunii sociale a muncii ;
- 2) nivelul și structura cunoștințelor profesionale și de cultură generală ;
- 3) raportul dintre funcțiile creatoare și rutiniere ;
- 4) gradul de unire a teoriei cu practica ;
- 5) prestigiul de care se bucură munca fizică și intelectuală în rîndul opiniei publice ;
- 6) raportul dintre diferite feluri de energie consumată (musculară, cerebrală).

Aceste trăsături, ponderea lor în cadrul diferitelor categorii de muncă, nu pot fi interpretate în mod static și exclusiv deoarece ele evoluează în funcție de condițiile tehnico-sociale. În cazul de față vom trata câteva din aceste trăsături în contextul orînduirii noastre socialiste și în perspectiva istorică.

1 NIVELUL ȘI NATURA CUNOȘTINȚELOR PROFESIONALE, TEHNICO-ȘTIINȚIFICE ȘI CULTURALE sînt legate de conținutul activității de muncă în epoca contemporană, care poartă pecetea adînc imprimată a științei și culturii. Raportul (recte deosebirea) dintre categoriile de muncă fizică și intelectuală sub acest aspect se referă la nivelul și natura cunoștințelor profesionale și cultural-științifice, precum și la mijloacele de cunoaștere a oamenilor muncii fizice, respectiv intelectuale.

Cunoștințele profesionale și de cultură se exprimă în nivelul de calificare elementară, medie și superioară acoperită de studii și deprinderi corespunzătoare. În prezent, în mod convențional, cunoștințele necesare pentru muncile intelectuale sînt obținute prin studii superioare sau postliceale iar cunoștințele pentru muncile fizice se consideră calificarea obținută după absolvirea primei trepte liceale și, în unele cazuri, și a celei de-a doua. Desigur, aceasta are un caracter foarte relativ, mai cu seamă în condițiile actuale cînd se urmărește realizarea unor cunoștințe nu în sine, ci a celor necesare pentru transformarea realității.

De regulă, în cadrul muncii fizice se realizează preluarea unor obiecte proiectate, pe cînd în activitatea de muncă intelectuală se pregătește o atare proiectare, urmărindu-se aplicarea pînă la execuție a acesteia.

Unirea culturii, științei cu activitatea de muncă se realizează în procesul producției efective, în școală și în timpul liber prin consumul de cunoștințe transmise prin mijloacele moderne de comunicație etc. Egalizarea șanselor de acces la învățămînt înfăptuirea scopului actual al școlii — dezvoltarea multilaterală a personalității tinărului, solid pregătit pentru muncă dar și pentru viață, capabil să înțeleagă și să se integreze organic în strategia dezvoltării societății noastre —, crearea premiselor cu prinderii întregii populații în procesul educației permanente duce la o adevărată revoluție în calitatea capacității de muncă a oamenilor în sensul plămădirii unei gândiri complexe, sintetice, polivalente în efectuarea oricărei activități de muncă. Că astfel de orientare, conținută în documentele partidului nostru reprezintă una din componentele principale ale ștergerii deosebiri esențiale, dintre munca fizică și intelectuală sub aspectul naturii cunoștințelor cultural-științifice și tehnice.

2 ASPECTELE CREATIVITĂȚII, ALE RAPORTULUI DINTRE MUNCA FIZICĂ ȘI INTELLECTUALĂ se referă la faptul că, actuala diviziune a muncii înlăturînd condițiile care sufocau, ciuntau dezvoltarea liberă a personalității umane, a „împlinirii umane”, nu a înlăturat încă „fragmentarea” omului total în activitatea de muncă, prin efectuarea într-un număr însemnat de munci intelectuale a unor activități preponderent creatoare iar, într-un număr de asemenea apreciable de munci fizice, a unor activități preponderent rutiniere. În procesul omogenizării celor două categorii de muncă, din punct de vedere al încărcăturii lor cu funcții creatoare, trebuie avută în vedere transformarea condițiilor care determină constringerea exterioră a activității de muncă în condiții bazate pe o obligație autoimpusă, în care „munca va deveni tot mai mult, pentru fiecare, nu numai un mijloc de asigurare a existenței, ci o necesitate vitală, organică, o condiție a împlinirii umane, o sursă de satisfacție și bucurie”.¹⁾

Desigur, astăzi, omul savant, cunoscător al tainelor lumii vii a unei mașini complicate sau muncitorul care, după un semn electronic conduce, calculează, corectează procese tehnologice la nivele înalte de tehnicitate, efectuează deopotrivă munci creatoare de mare importanță și complexitate.

3 Considerăm RELAȚIA TEORIE-PRACTICĂ, în analiza cuplului muncă fizică și intelectuală, mai ales sub aspectul laturilor materiale, direct productive și executive (cu preponderență pentru muncile fizice) și spirituale ale muncii (precumpănitoare pentru muncile intelectuale).

Situarea muncii direct productive în centrul activității societății explică faptul că munca concret-utilă, bazată pe cunoștințe și îndemnări practice, care determină mărirea capacității omului de adaptare la schimbări, reprezintă criteriul de valoare al personalității umane.

Raportul dintre teorie și practică pe fondul apropierii dintre munca fizică și intelectuală, manifestat mai cu seamă în procesul integrării cunoștințelor tehnico-științifice în activitatea de muncă concretă, nu trebuie înțeles simplist în sensul că am ignorăm muncile preponderent teoretice. Aceasta cu atât mai mult cu cît, în condițiile actuale, momentele teoretic-spirituale ale muncii joacă un rol tot mai mare în perfecționarea și orientarea procesului de muncă în direcția transformării realității materiale. Saltul, însă, de la posibilitate la realitate în domeniul muncii este și va fi realizarea materială a „proiectului” teoretic propus inițial în împrejurări concrete. Iată de ce, subliniere aspectului concret-util al muncii în documentele partidului nostru, în cuvîntările **tovarășului Nicolae Ceaușescu** vizează axul principal al acesteia, deoarece felurile propuse în activitatea de muncă trebuie să satisfacă necesități practice și, în același timp, ele se realizează în împrejurări concret istorice

4 Munca, sub cele două aspecte este influențată în mod constant de **codul moral** caracteristic epocilor istorice. orinduirile bazate pe existența claselor antagoniste, munca general și cea fizică în special se caracterizează prin aliena-
 În condițiile actuale ale României, procesul dispariției trepte a deosebirilor dintre munca fizică și intelectuală se dezvoltă pe temelii unei strategii științifice dar, în același timp, umaniste, inspirate de codul moral comunist. Secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, sublinia că **noi vrem să promovăm un umanism revoluționar, un umanism muncii, al creației**¹). De aici și rațiunea necesității cultivării conștiința oamenilor a cultului dragostei față de muncă, față de orice fel de muncă utilă.

Educația în acest spirit necesită o sudură traică între cunoștințe și convingeri cu privire la: a) cunoștințe politico-ideologice și economice de bază, și convingeri corespunzătoare despre locul și rolul celor două categorii ale muncii în cadrul civilizației românești; b) cunoștințe formativ-profesionale correlate cu sentimente de prețuire a profesiei aleasă, de interes pentru depășirea în muncă; c) formarea atitudinii de angajare a cunoștințelor politico-ideologice și profesionale în interesele fundamentale ale societății.

Cunoștințele politico-ideologice și economice de bază și convingerile corespunzătoare despre cele două activități se referă la argumentele superiorității civilizației noastre socialiste, ca societate a celor ce muncesc, întemeiată pe munca crearea a tuturor membrilor societății și în care prestigiul în fața societății a diferitelor feluri de muncă, în funcție de omogenizarea rangurilor sociale a oamenilor muncii, este în principal dat de condițiile și calitatea activităților depuse.

Orientarea dată de secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, cu privire la faptul că „**cea mai mare parte societății trebuie să lucreze în sfera producției materiale, deoarece acolo se produc valorile necesare ridicării bunăstării poporului, creșterii avuției naționale, fâuririi socialismului și comunismului**”²), reprezintă una din componentele de bază ale educației comuniste, ale orientării profesionale în școală, familie și în rîndul opiniei publice. Pentru realizarea acestui deziderat, o mare însemnătate o are cunoașterea opiniei maselor, mai ales a tinerilor, despre diferențele feluri de muncă fizică și intelectuală, în scopul realizării unei orientări sistematice școlare și profesionale a acestora în conformitate cu necesitățile dezvoltării societății noastre, magistral sintetizate în documentele partidului nostru. Din acest punct de vedere ni se par interesante câteva concluzii rezultate dintr-un sondaj de opinie în rîndul elevilor din Cluj-Napoca (efectuat de Școala Inter-deșteană de partid cu activității U.T.C. participanți la cursul de perfecționare în 1976 — (400 elevi) —) cu privire la atitudinea lor față de diferitele categorii de muncă și activitatea practică.

În acest scop au fost selecționate 12 profesii caracteristice unei întreprinderi și care pot fi compartimentate în 4 categorii de muncă: a) fizică de execuție; b) intelectuală de execuție; c) de conducere și d) munci cu funcții creatoare.

Din datele prelucrate, cele mai multe opțiuni se referă la punctele din domeniul cercetării științifice. Astfel, pe primul loc, se situează munca de cercetător într-un institut de cercetări, urmată de munca de cercetător științific într-un laborator științific și apoi de munca de inginer de concepție.

Fără îndoială că, sufragiile frunțase pentru muncile de cercetare oglindesc aspirațiile elevilor spre munci complexe, fapt pozitiv. Considerăm însă că, în cadrul unor asemenea aspirații, trebuie omiț o seamă de etape obligatorii manifestate în muncile de execuție fizice și intelectuale, care de regulă trebuie să precedă muncile de cercetare. Subliniem de asemenea că, motivația acestor opțiuni elevii o explică, după părerea noastră, în mod rațional prin năzuința spre munci superioare, interesante, care să le dea cea mai multă satisfacție.

Unii din elevii și-au exprimat dorința de a deveni marinari, piloți iar cînd au fost solicitați să motiveze aceste aspirații au vorbit de lupta cu valurile, cu vîzduhul, înfruntarea primejdilor. Desigur, astfel de motivații sînt salutare pentru exprimarea

curajului tînrului însă, în același timp, ele nu dau decît o imagine foarte vagă despre profesie. Nu în puține cazuri, din opiniile elevilor foarte buni la învățătură cuprinși în studiu reiese faptul că nu au o imagine realistă despre profesia ce și-o doresc.

Elevii au mai apreciat că efectuarea de munci fizice după terminarea primei sau a celei de-a doua trepte liceale nu ar prezenta un impediment pentru realizarea lor dar acestora le conferă un caracter tranzitoriu, provizoriu.

Unele explicații ale acestor opțiuni pot fi date și prin faptul că **elevii respectivi confundă, de multe ori, munca fizică cu munca grea, neavînd cunoștințe despre transformările ce se petrec în prezent în conținutul muncii fizice și, în același timp, marea diversitate a acesteia**. Asemenea atitudini pot fi explicate și prin persistența influențelor unor mentalități înapoiate, exercitate uneori de către părinți, izvorite fie din propria lor experiență de viață din trecut, fie din rămășițele unor prejudecăți vechi din conștiința lor, potrivit cărora munca fizică constituie o activitate înjositoare. Dar la asemenea manifestări își aduc contribuția și unele carențe existente încă în organizarea activităților de muncă practic-productivă, care în multe cazuri nu fac corp comun cu procesul instructiv-educativ din școală.

Cunoștințele formativ-profesionale, sentimentele de prețuire a profesiei vizează mai cu seamă atribuțiile economice, politice și tehnice ale activității de execuție și conducere de la locul de muncă. Îmbinarea funcțiilor de conducere cu cele practic executive și de concepție (ultimele pot să se confunde cu primele două) diminuează deosebirile dintre munca fizică și intelectuală nu numai în ceea ce privește conținutul lor, dar și în privința prestigiului în rîndul opiniei publice.

Convingerile ferme, temeinic motivate, creează relația rațional-afectivă față de importanța și necesitatea socială a ambelor feluri ale muncii. Convingerile comuniste despre muncă trebuie întreținute cu fapte care să vizeze importanța socială, venitul și prestigiul social pe care le conferă diferitele categorii de muncă. Așa de pildă, greu poți convinge pe cineva, numai declarînd, că munca de șesătoare nu este mai puțin importantă decît cea de cosmeticiană, din moment ce, între veniturile posibile — reglementate și nereglementate — de pe urma celor două activități de muncă există în prezent mari discrepanțe.

Desigur că mărirea veniturilor reale contribuie într-o măsură însemnată la folosirea valorilor culturii și civilizației socialiste de către toți oamenii muncii (fără să absolutizăm dependența nivelului cultural al oamenilor față de venituri). Orientarea privind retribuția în sensul satisfacerii, pe de o parte, a necesităților crescînde ale întregii societăți și reglementarea veniturilor în funcție de importanța socială, și cantitatea și calitatea muncii prestate iar, pe de altă parte, a atitudinii înaintate a membrilor societății care să pretindă de la ea atît cît să trăiască în condiții corespunzătoare, va asigura o distribuție echitabilă în diferite sectoare de activitate, a muncii fizice și intelectuale, apropierea claselor și grupurilor socio-profesionale în sfera nivelului de trai.

5 CONSUMUL DE ENERGIE MUSCULARĂ ȘI INTELECTUALĂ reprezintă un criteriu în raportul dintre munca fizică și intelectuală.

Din acest punct de vedere, munca fizică și în cadrul căreia mai ales munca manuală este o cheltuire de energie cu precădere musculară, în timp ce munca intelectuală este o cheltuire de energie nervoasă. Aceasta însă nu poate fi absolutizată țînînd seama de schimbările ce se petrec, în conținutul muncii, în condițiile evoluției societății.

În general, automatizarea, eliminînd muncile fizice grele, elimină și oboseala musculară, dar nu trebuie subestimat faptul că noile condiții pot genera oboseală nervoasă, proces, care, dacă nu este controlat poate genera maladii nervoase. Vădînd o înaltă grijă față de om și de condițiile sale de muncă și viață, partidul nostru urmărește adoptarea de măsuri menite să preîntîmpine efectele nedorite ale industrializării și automatizării. Astfel **Programul Partidului Comunist Român** subliniază sarcinile ce se impun în acest sens: „**Medicina românească va trebui să-și propună cunoașterea mai aprofundată a fenomenelor biologice legate de acomodarea ființei umane la viața modernă, de frinare a proceselor degenerative ale organismului uman și prelungirea duratei vieții active a omului, de dezvoltare sănătoasă, echilibrată fizică și psihică a tuturor membrilor societății, paralel cu evoluția a relațiilor sociale noi**”³).

Asigurînd dezvoltarea unitară, armonioasă a societății vom asigura și dispariția deosebirilor esențiale dintre munca fizică și intelectuală în fapt și, în funcție de aceasta, a rămășițelor înapoiate din mentalitatea unora referitoare la cele două categorii ale muncii.

dr. Laurențiu POP
Cluj-Napoca

¹ Programul P.C.R., de fâurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică, București, 1975, pag. 180.

² Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățămîntului politic, București, Editura politică, 1976, pag. 35.

³ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățămîntului politic, București, Editura politică, 1976, pag. 13.

⁴ Programul P.C.R. de fâurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică, București, 1975, pag. 90.

FINANȚAREA măsurilor anticiclice în perioada postbelică a determinat guvernele țărilor capitaliste să recurgă la noi surse sau să le suprasolicite pe cele tradiționale. Guvernul S.U.A. (ca și întreprinzătorii americani de altfel) a folosit pe scară largă împrumuturile publice, creditul. Suprasolicitarea acestor instrumente n-a rămas fără urmări asupra configurației economiei americane; ea a alimentat deformări și distorsiuni care nu-s străine de particularitățile actualei faze a crizei sistemului capitalist, când stagnarea și inflația își dau mâna. Radicalilor de la „Monthly Review” nu le-a scăpat din atenție acest aspect. Ei l-au pus în evidență în toată dimensiunea sa formulând teoria „economiei bazate pe datorii”. De mai multă vreme, arată ei, „sintem flagelați concomitent de două dintre maladiile endemice ale capitalismului: pe de o parte, o mare înglodare în datorii și o inflație hipertrofiată, pe de altă parte, o stagnare care se agravează de la o zi la alta, cum o demonstrează creșterea constantă a ratei șomajului. Pontifii științei economice — arată autorii radicali — care n-au prevăzut această situație (și sînt cu totul incapabili s-o explice) au botezat-o cu un nume la fel de slut ca și lucrul în sine: **stagflație** (stagnare plus inflație). Înainte ca societatea capitalistă să fi atins maturitatea sa, o asemenea combinație ar fi părut la fel de imposibilă precum o oaie cu cinci picioare”¹⁾ Termenul nou desemnează o situație nou survenită în dezvoltarea capitalismului și care, putem spune, marchează o caracteristică a actualei faze a crizei sistemului capitalist. Ea nu se reduce la o accentuare obișnuită a crizei generale, marcată de o criză de supraproducție, ci constituie o criză a însuși capitalismului monopolist

Teoria „economiei bazate pe datorii” și actuala fază a crizei capitalismului

de stat. Mecanismele capitalismului monopolist de stat — socotite de economiști și oamenii de stat burghezi capabile să asigure funcționarea economiei capitaliste fără crize pronunțate, șomaj îngrijorător și inflații periculoase — funcționează contrar așteptărilor și generează aspecte noi de instabilitate.

Stagflația nu-i produsul exclusiv al finanțării pe bază de datorii atât a cheltuielilor publice, cât și a investițiilor particulare; ea este produsul unui mare complex de factori, printre care un anume loc își are și enorma creștere a datoriilor. Cu ajutorul lor, la un moment dat, s-a adus în prezent o parte din cererea efectivă viitoare. Dar cum viitorul întotdeauna devine prezent, mai devreme sau mai târziu, cererea viitoare devine și ea prezentă la un moment dat, dar amplificată de o parte a ei care, în mod artificial, prin împrumuturi normale sau forțate, a fost adusă mai devreme în prezent. Relativa prosperitate a trecutului, atât de mult preaslăvită de apologeții

burghezi care vorbesc de „societatea belșugului”, s-a sprijinit pe factorii care au generat „economia datoriilor”.

Datele folosite de economiștii radicali nu lasă loc la îndoieli; ele vorbesc într-adevăr de o „economie bazată pe datorii”. Cifrele sfidează imaginația: 1 000 miliarde de dolari datori de întreprinderi, 600 miliarde dolari datorii ipotecare, 500 miliarde dolari datorii guvernamentale, 200 miliarde dolari datorii ale statelor federale ale S.U.A. și ale altor colectivități, inclusiv municipalitățile, 200 miliarde dolari datorii ale consumatorilor. În total 2 500 miliarde dolari datorii, adică echivalentul produsului național brut al S.U.A. pe aproape doi ani. „Pentru a susține treizeci de ani de prosperitate și pentru a o exporta în străinătate, menționa revista „Business Week”, țara noastră a împrumutat în medie zilnic 200 mil. dolari începînd cu finele celui de-al doilea război mondial încoace”²⁾. Radicalii formulează teza conform căreia creșterea colosală a datoriei și inflației de mari proporții sînt prețul plătit pentru amănarea marii crize, dar nu pentru evitarea ei definitivă, așa cum a considerat multă vreme ortodoxia burgheză. Aceasta și formulase teza nonrepetării istoriei marilor depresiuni, infirmată de criza începută încă din 1973. Finanțarea pe datorii (bazată pe împrumuturi) a atins asemenea dimensiuni încît, ca și inflația s-a transformat dintr-o soluție anticriză într-o mare problemă de soluționat.

Analiza crizei întreprinsă de radicali pune un mare accent, pe deplin justificat, pe actualele proiecte și măsuri guvernamentale de ieșire din criză; mai ales pe politicile de austeritate și pe planificarea globală pe care le văd în slujba marelui capital și favorizînd profitul.

Revista citată a cercurilor de afaceri,

FIȘE

● *Inteligenta și mai ales inteligența tehnică* — o structurare special orientată, pe bază de experiență și educație — spune Constantin Zaharnic în cartea sa *Inteligenta tehnică, apărută în Editura științifică și enciclopedi-*

că, 180 p. (redactor dr. Aurel Dicu) — nu se exprimă în forme fixe de comportament, comparabile numai cantitativ de la o epocă la alta, ci reprezintă modele adecvate fiecărui tip de civilizație. Astfel, progresul tehnico-industrial a produs la noi în țară modificări de structură care au intervenit în sistemul aptitudinilor tehnice, determinînd diferențieri cantitative și calitative. Autorul a aplicat aceleași teste de inteligență tehnică unor eșantioane de elevi în vîrstă de 15-17 ani la Geneva în 1930/1931 și apoi la București în 1935 și 1936 și în 1971 și 1972. Pregătirea școlară a fost echivalentă și rezultatele au fost comparate procentual.

Prelucrarea sintetică a datelor a condus la următoarele concluzii: 1) existența la toate cele trei grupuri cercetate, în perioade și chiar țări deosebite, a unui factor de grup, care corespunde inteligenței tehnice; 2) inteligența tehnică ca și celelalte aptitudini variază în funcție de progresul economico-social și cultural; 3) clasificarea lotului București 1971/1972 pe locul I, urmat de Geneva 1931/1932 și București 1935/1936 constituie o

dovadă a progresului realizat la noi în țară în ultimele decenii; 4) ca urmare a progresului industrial, tineretul operează mai ușor ca în trecut cu simboluri, scheme; 5) schimbările socio-culturale și economice operează și asupra aptitudinilor ș.a. Rezultatele cercetării au aplicații practice în domeniul selecției și orientării profesionale, precum și în metoda de predare în învățămînt.

O opinie referitoare la baza periodicității crizelor

● La rubrica „Diskuții” a revistei MIROVAIA EKONOMIKA I MEJDUNARODNIE OTNOŠENIA (nr. 1/1977) D. Grigoriev publică articolul *Vosproizvodstvo osnovnogo kapitala i tšikli v SŠA (Reproducția capitalului fix și ciclurile în S.U.A.)*, care se sprijină pe teza lui O. Lange, că investițiile masive de capital fix au tendința să se reproducă în valori tot mai mici și tind la limită spre o repartizare uniformă în timp. Este falsă, spune D.G., impresia că masa mijloacelor de muncă se reînnoiește în răstimpul scurt de 2-3 ani dinainte de

criză, reînnoirea repetîndu-se în intervale egale cu perioada medie de funcționare a elementelor capitalului fix.

Dar, adaugă D.G., procesul de netezire a oscilațiilor se opune o tendință generată de crizele economice. Nu reînnoirea capitalului fix, cum se susține adesea în literatură, ar fi factorul hotărîtor al caracterului ciclic al producției. Capitalismul nu aprofundează de criza economică decât după terminarea boomului investițional, ci la sfîrșitul unei perioade destul de îndelungate de reînnoire a masei productive, de creștere însemnată a capitalului fix. La începutul crizei, mijloacele de muncă intraduse de cîrînd sînt relativ tinere, deci încă neamortizate; pentru reproducerea capitalului se impun, în situația dată, măsuri scăzute de acumulare, îngreunează realizarea valorii a amortizării noilor investiții ca urmare, nu rezultă doar o criză economică, ci o perioadă însemnată de stagnare a acum-

plară acest lucru fără prea multe onjururi sau menajamente : încetinirea creșterii americane este lactabilă... O parte din populație (iar asta-i marea masă a salariaților și mizerilor și nu capitaliștii n.n.) va trebui să reducă nivelul de viață... municipalitățile, statele federale, piața țecară, micile întreprinderi și sumatorii urmează să fie obligați să mulțumească cu mai puțin, deoarece na stare a țării noastre depinde mai de toate de bunăstarea marilor sale eprinderi și a băncilor sale care sînt mai mari imprumutatori și cei mai ri imprumuturi". Cu alte cuvinte, după erea cercurilor de afaceri și a onomiștilor ce le reprezintă, pentru năntoșirea economiei capitaliste aflate stagnare s-ar cere făcut totul, usiv renunțarea de către masa orului la o parte din venit. ită vreme ideologii cercurilor de afaceri S.U.A. păreau foarte puțin dispuși să măcar în discuție problemele unei nificări. Erau considerate suficiente surile de dirijare economică de piratie keynesistă. „Oamenii de afaceri, onomiștii și politicienii, în marea lor joritate, se aprecia în „Business eek”, considerau planificarea economică ernalamentală centralizată ca un rău e trebuie evitat. Dar greutatea recesiunii uale, unică după anii '30, amplificată n criza energetică, repune pe tapet, la ashington și aiurea, ideea unei nificări naționale.”) Printre proiectele ei planificării globale în serviciul irelui capital, puse în discuție, se mără și cel al economistului de origine striacă, F. Rohatyn. Propunerea sa din embrie 1974) de a repune pe ioare „Reconstruction Finance rporation” (R.F.C.), creată în timpul zei din 1929-1933 ca instrument nificator pentru ieșirea din criză, este

mult controversată. Sensul ei monopolist statal, de instrument de aruncare a greutatea crizei pe seama maselor populare, este analizat cu temei de către radicalii americani.

Un nou R.F.C. ar urma să fie un instrument eventual de creștere economică și nu un mijloc de intervenție de ultimă oră. „Aceasta înseamnă mai întâi de toate - menționează radicalii - că noul R.F.C. va trebui să aibă puterea și mijloacele financiare (obținute prin vânzarea de certificate și de bonuri garantate de către stat) pentru a procura întreprinzătorilor capitaluri în mari cantități cumpărînd noile acțiuni pe care le vor emite”.

Operațiunile noului R.F.C. ar trebui să urmărească trei obiective : să contracareze tendința de creștere a ratei fonduri împrumutate/fonduri proprii (care în decurs de un deceniu a crescut de la 25% la 40%) și să scoată economia S.U.A. din starea de „economie bazată pe datorii ; să-i aducă pe întreprinzătorii în situația de a fi în stare să-și procure singuri capitaluri prin vânzarea de acțiuni și nu prin obligațiuni ; să doteze întreprinderile cu fondurile necesare efectuării de investiții în mari proiecte solicitate de supraviețuirea capitalismului în ansamblul său, dar care nu-s prea rentabile ca să atragă pe investitorii particulari. Noul R.F.C. ar urma să joace și un rol de catalizator al inițiativelor într-un mare număr de domenii, dînd garanții, mijloace financiare și partajînd riscurile. În funcțiile sale ar urma să intre și asanarea unor situații critice din care inițiativa privată n-ar putea să iasă fără un anume sprijin, R.F.C., considerat un prim pas spre o planificare la scară națională, poartă pecetea capitalismului monopolist de stat gen american ; el oferă suficiente motive pentru a putea fi apreciat drept o planificare nemijlocit subordonată

interesului marelui capital, căruia să i se asigure existența în dramatica concurență a uriașilor și o rată mare a profitului, socotită drept condiție indispensabilă a prosperității economice.

Una din tezele importante ale radicalilor cu privire la actua fază a crizei este că ea va accentua trecerea la capitalismul monopolist de stat, în curs de generalizare și în S.U.A. unde unii consideră că ar fi mai puțin extins. Această evoluție nu are nimic comun cu trecerea la socialism, fapt pentru care „trebuie reflectat cu atenție la rolul pe care va trebui să-l joace stînga și revoluționarii în noua perioadă care se va deschide în fața noastră”.¹⁾

La formularea platformei obiectivelor comune de luptă împotriva atotputerniciei monopolurilor și a proiectelor, măsurilor monopolist-statale de ieșire din criză, contribuții se pot aduce printr-o analiză și înțelegere cit mai adecvată a actualei faze a crizei. Punctul de vedere al radicalilor de la „Monthly Review”, cu toate că suferă de unele carențe metodologice serioase, cum am arătat într-un articol⁵⁾, are și merite în relevarea unor particularități ale crizei și ale căilor prin care se poate acționa în vederea dejucării planurilor cercurilor marelui capital de aruncare a greutatea crizei pe seama maselor. Ele pot fi apreciate drept contribuții la înțelegerea actualei faze a crizei capitalismului.

I. NICOLAE-VĂLEANU

¹⁾ The Economic Crises. „Montly Review”, martie-aprilie 1975, p. 16.

²⁾ The Owe Economy. „Business Week”, 12 oct. 1974.

³⁾ Business Week, 10 martie 1975

⁴⁾ Felin Rohatyn. Towards a New R.F.C. for Economy. New York Times, 1 XII 1974

⁵⁾ Vezi I. Nicolae-Văleanu. Un punct de vedere radical asupra crizei actuale a capitalismului, „Revista economică” nr. 41/1976

ii. Mișcarea acumulării dovedește o formă ciclică și asta ar constitui baza periodicității crizelor.

„Subtilități” în repatrierea profiturilor

Revista PROBLÈMES ÉCONOMIQUES din 15 decembrie 1976 reproduce un articol din „Business Week”, apărut sub titlul „The Ticklish of Repatriating Profits (Subtilitatea repatrierii profiturilor), în care se analizează modalitățile folosite de „multinaționalele” implantate în America Latină pentru a-și repatriea profiturile. Fără a încălca în mod dispozițiile legislative, societățile respective reușesc să joace intențiile acestora. Unul din procedeele cele mai utilizate constă în plata redevențelor legate de furnizarea de tehnologie și de know-how de către societatea-mamă. Este citat un cercetător științific de la Massachusetts Institute of Technology, pe nume Shing Fung, care a reușit să dovedească faptul că plățile filialelor către societățile-ma-

mă, cu titlul de redevențe pentru asistență tehnică, ating nivele record ; astfel, în Brazilia, în sectoare comparabile și pentru tehnologii echivalente, aceste plăți sînt infinit mai ridicate decît cele ale societăților braziliene către furnizorii lor străini sau chiar ale societăților străine către furnizorii care nu au nici o legătură de filiație cu ele.

Un alt procedeu constă în a fabrica piese detașate și nu produse finite ; aceste piese sînt expediate, cu o marjă beneficiară nu prea ridicată, la o uzină de montaj situată într-o țară în care nu există restricții, de pildă Mexicului. De aici produsul finit va fi vîndut în țara cu restricții pentru „multinaționalele” și beneficiile vor putea fi integral repatriate.

Cum volumul transferurilor autorizate este adesea în funcție de volumul capitalurilor investite, unele societăți recurg la creșterea - uneori doar nominală - a investițiilor lor. Unele companii cumpără la prețuri derizorii societăți în stare de faliment, dar le includ în bilanțul lor la valoarea originară.

● Așa cum arată VI. Trebici în „Cuvînt înainte” la cartea Statistica, de Costache Moineagu, Ion Negură și Veniamin Urseanu (Editura științifică și enciclopedică, 338 p.), această lucrare, recent apărută, nu este nici un curs și nici un manual, deși materia este expusă după anumite considerente didactice. Cartea încearcă să prezinte cunoștințele principale de statisti-

FIȘE

că, principiile și metodele sale de bază, fără vreo restricție impusă de programele analitice și reușind să se adreseze unui cerc larg de cititori, fără nici o concesie în ce privește nivelul științific.

Totodată, cartea se întregază - apreciază prefațatorul - în evoluția generală a statisticii românești, printre ai cărei fauritori se află nume ca Ion Ionescu de la Brad, Octav Onicescu, Gheorghe Mihoc, N. Șt. Georgescu-Roegen.

Tabla de materii cuprinde : 1. Domeniul statisticii ; 2. Procesul cunoașterii statistice ; 3. Probabilități și variabilă aleatoare. Repartiții teoretice ; 4. Repartiții empirice ; 5-6 Sondajul statistic ; 7. Ritm și tendințe ; 8. Corelație. Lucrarea mai conține anexe cu valori tabelare ale funcțiilor statistice uzuale, bibliografie, indice de nume și de materii. Redactor : Maria Blaga.

O ABORDARE PRESTIGIOASĂ A PROBLEMATICII DEZVOLTĂRII ECONOMIEI SOCIALISTE

PATRIMONIUL lucrărilor științifice apărute la noi în anii construcției socialiste s-a îmbogățit recent cu un tratat de certă valoare: „Optimul economiei socialiste” de prof. dr. **Emilian Dobrescu** apărut sub egida Academiei „Ștefan Gheorghiu” (*). Volumul constituie un studiu sistematic consacrat problemelor fundamentale ale economiei socialiste și în-deosebi ale României, elaborat în spiritul aportului creator pe care Partidul Comunist Român, sub conducerea și cu participarea directă a tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, secretarul general al partidului, îl aduce la dezvoltarea gândirii economice marxiste.

Evidențiind, investigând și definind într-o manieră proprie, cu logică impecabilă, numeroase categorii, raporturi și semnificații ale economiei socialiste mai puțin adâncite în literatura economică originală și chiar în cea marxistă în general — cum ar fi, de exemplu, categoria generală a optimului economiei socialiste și raportul optim macroeconomic absolut — „Optimul macroeconomic relativ; fondul bunăstării sociale și optimizarea dezvoltării economico-sociale în funcție de maximizarea sa; aprecierea diferențiată a gradului de utilizare a forței de muncă în socialism; evoluția ciclică a economiei socialiste; cercetarea tehnico-științifică ca fază a reproducerii sociale; condițiile echilibrului dinamic; compatibilizarea, în forme multiple și distincte analizate, a optimului macroeconomic cu cel microeconomic ș.a. — autorul aduce însemnate contribuții la analiza și soluționarea unor probleme economico-sociale care se manifestă cu acuitate în actuala etapă de construcție a socialismului în România cît și pentru perspectivă, relevînd totodată deschideri noi în analiza unor probleme concrete de economie politică socialistă. Originalitatea investigațiilor autorului este mai puternic reliefată în condițiile raportării de către acesta a propriilor opinii față de considerentele respective ale altor economiști din țară și din afară, așa cum se evidențiază din paginile lucrării.

În cele ce urmează vom încerca să relevăm mai pe larg valențele teoretice și practice ale lucrării, dezvoltînd — în limita spațiului restrîns desigur — unele din contribuțiile mai importante pe care le aduce autorul. Firește, în optica noastră s-au situat cu precădere probleme ale căror soluții sînt fundamentate matematic, prin modelări adecvate, în termenii programării optime. Din acest unghi de vedere nu vom exagera afirmînd că lucrarea ce o prezentăm aduce o prețioasă contribuție la dezvoltarea în țara noastră a cercetărilor de economie matematică. Este știut că în țările socialiste ca și pe plan mondial, cercetările de economie matematică capătă în prezent o amploare tot mai mare.

Autorul demonstrează că rolul calitativ nou al factorului politic în socialism nu anulează caracterul obiectiv al factorului economic, ci, dimpotrivă, îl amplifică. Într-adevăr, cerințele determinate de instaurarea proprietății sociale asupra mijloacelor de producție, cerințele determinate de legile economice specifice care acționează în socialism, inclusiv legea generală a echilibrului economico-social, nu pot fi nesocotite fără riscul de a se ajunge la unele disproporții, contradicții și chiar blocaje în desfășurarea vieții economice.

De aceea, economiei politice a socialismului, în înțeles de disciplină științifică pe deplin constituită, îi revine o funcție calitativ nouă, aceea de a fundamenta optimizarea proceselor economice ce se desfășoară în cadrul larg al producției sociale.

AUTORUL subliniază faptul că printre premisele cu caracter științific care fac posibilă abordarea și rezolvarea problemelor economiei în lumina teoriei moderne a optimizării la nivelele macro- și micro-economice, figurează rezultatele obținute pînă în prezent de teoria economică despre socialism care, în ciuda dezvoltării ei destul de sinuoase, a reușit să definească progresiv elementele de bază ale sistemului categorial al economiei politice a socialismului. Un mare rol în această privință l-au avut dezvoltarea puternică a matematicii, apariția ciberneticii și extinderea considerabilă a aplicațiilor sale în celelalte științe și în practică, folosirea tot mai largă a tehnicii electronice de calcul. Este limpede că de toți acești factori cu acțiune stimulatorie a beneficiat și economia politică a socialismului, ea posedînd în prezent un aparat de investigare nou, ca-

litativ superior, folosit cu competență și în lucrarea pe care o prezentăm. În condițiile actuale s-a constituit și un mecanism propriu de funcționare a economiei socialiste, avînd proprietăți reale de a fi adus la un regim optim de activitate, prin organizarea și conducerea științifică a vieții economice pe baza centralismului democratic, prin tehnica planificării macro-economice, aplicarea criteriilor socialiste de remunerare a muncii, utilizarea pirghiilor economico-financiare în concordanță cu obiectivele generale ale dezvoltării societății etc.

Este interesant de reținut că acest mecanism — cu particularități specifice diferitelor țări socialiste — exercită o puternică atracție asupra teoreticienilor economiei burgheze; se manifestă chiar preocuparea ca unele din elementele acestui mecanism să fie introduse în sistemul economiei politice capitaliste. De pildă, este știut faptul că în cercetările lor asupra relațiilor macroeconomice, numeroși economiști burghezi au abordat în fond o serie de probleme care se pun în mod real și pot fi soluționate, fără restricții social-politice, doar în condițiile socialismului.

Premisele care au furnizat constituirea teoriei moderne a economiei politice a socialismului ne conduc, nemijlocit, la necesitatea de a lua în considerare și analiza sistemul categorial al acestuia în ansamblul său — „cu multiplele conexiuni întreprinse, inclusiv contradicții ce-l caracterizează, — și nu numai calitativ ci și cantitativ, oferind criterii și instrumente eficiente de analiză, prognoză și decizie, adecvate necesităților practice economice”. Tocmai acestui obiectiv fundamental îi este consacrată întreaga lucrare.

Pe firul cercetării teoretice întreprinse apar, într-o succesiune logică, elementele de structură ale sistemului categorial cuprinzînd o vastă problematică. În context autorul reușește să pună în evidență relațiile definitorii, interacțiunile dinamice esențiale ce caracterizează sistemul, făcîndu-l pe deplin inteligibil. **Identificăm astfel în sistemul categorial al economiei politice a socialismului, propus și analizat de autor, trăsăturile esențiale caracteristice oricărui sistem, în sensul teoriei general a sistemelor.**

PE PARCURSUL primelor șase capitole, cititorul este introdus în mulțimea conceptelor și categoriilor privind criteriul și formele — absolută și relativă — ale optimului macroeconomic, punctul inițial și, totodată, fundamental al creșterii economiei (cu referiri speciale asupra principalelor probleme teoretice ale modelării economico-matematice a corelațiilor dintre acumularea productivă și fondul bunăstării sociale, acesta din urmă cuprinzînd fondul de consum și investițiile neproductive); nevoile sociale, dinamica resurselor primare (populația și resursele de muncă, investițiile în fonduri fixe productive, resursele de materii prime și energie); progresul calitativ al factorilor de producție și echilibrul economic.

În analiza categoriei echilibrului dinamic, autorul aduce o serie de contribuții originale la elucidarea numeroaselor probleme referitoare la echilibrul structural, reglarea structurii economiei naționale cu considerarea tendinței generale de evoluție a acesteia, accentuarea interdependenței dintre economiile naționale, elementele de compensare ale creșterii economiei, rezultînd, în final, un loc aparte **problemei ciclurilor** în economie socialistă.

Este știut că în literatura economică tradițională, inclusiv cea marxistă, referirile la cicluri economice vizau, de obicei, ciclurile specifice economiei burgheze, generate de contradicția fundamentală a capitalismului. Prin antiteză, existența ciclurilor în dezvoltarea economiei socialiste a fost negată. Într-adevăr — arată autorul — existența ciclurilor de tip capitaliste într-o economie socialistă este exclusă, o asemenea situație venînd în contradicție cu legea economică fundamentală a socialismului care postulează maximizarea bunăstării sociale drept funcție obiectivă a dezvoltării sale. Din studiul autorului rezultă însă, în mod concludent, că **dispariția ciclicității de tip capitalist nu exclude posibilitatea unor forme de cicluri specifice economiei socialiste.** De pildă, pot exista cicluri cu caracter parțial

* Optimul economiei socialiste, de Emilian Dobrescu, Editura Politică, București, 1976.

cuprinzând doar unele domenii ale creșterii economice (...formarea și reproducția resurselor primare, dezvoltarea căutării științifice și a inovării tehnologice, modificări structurale în economie, generate de efectul propagat al legăturilor dintre ramuri, acțiunea elementelor de compensare), dar și cicluri cu caracter **global**, exprimând dezvoltarea oscilatorie a unor indicatori sintetici ai economiei naționale.

Categoria **echilibrului economic** — construită pe fondul teoriei moderne a creșterii economiei — autorul o definește ca fiind „o sintetizare pe plan superior a teoriei echilibrului static și teoriei dezechilibrului creșterii economice”. Cîteva formalizări matematice ale acestei teorii pun în evidență, mai pregnant, ideile autorului.

El pornește de la existența a **două categorii de efecte** asupra creșterii economice, distanțate în timp: **efectul amplificator** și **efectul limitativ**. Între aceste două efecte pot exista relații diferite. Pentru efectul limitativ din experiență rezultă că există un maxim cînd procesul creșterii economice nu mai poate evita restrîngerile determinate de acțiunea acestui efect. Procesului de creștere economică i se imprimă din acest motiv anumite caractere ciclice, care pot fi studiate matematic, în baza relațiilor admise între cele două categorii de efecte. În cazul **cicluului moderat**, efectul amplificator se manifestă treptat, într-un șir de ani, în timp ce efectul limitativ crește pînă la atingerea maximumului care se resoarbe de asemenea treptat, în cote anuale egale. O altă formă este aceea a **cicluului abrupt**, caracterizat prin manifestarea bruscă atît a efectului amplificator, cît și a efectului limitativ. De asemenea, poate exista și un **ciclu combinat** din cele două. Ciclurile menționate reprezintă tipurile de bază ale ciclității economiei socialiste. Între curbele reprezentative ale creșterii economice, bazate pe ciclurile de bază pot exista curbe intermediare.

Analiza matematică conduce la concluzia interesantă, desprinsă din carte, că în socialism ciclurile pot fi integrate într-o strategie de echilibru dinamic, pufind imprima creșterii economice un ritm mai accentuat. Deci, nu au neapărat o acțiune negativă. Acest rezultat a putut fi obținut, folosindu-se modele extrem de simple, ceea ce desigur constituie un merit. Studii mai amănunțite, bazate pe modele mai complexe, ar putea desigur conduce, în viitor, și la alte rezultate interesante.

ÎN VOLUM sînt examinate, pe parcursul a altor șase capitole, noi aspecte ale sistemului categorial al economiei socialiste. O atenție deosebită se acordă problemei **optimului microeconomic**. Este vorba de optimizarea activității unităților de bază ale economiei socialiste care — din motive de ordin tehnic, economic și organizatoric — se caracterizează prin circuite economice autonome. După părerea autorului, drept criteriu al optimului microeconomic poate fi considerată **maximizarea producției nete realizate**. Faptul că fiecare unitate de bază se încadrează în sistemul proprietății sociale, constituie factorul obiectiv ce poate determina fuziunea optimului macroeconomic și a optimului microeconomic într-un **optim general**; în contextul acestui proces pot fi rezolvate și o serie de contradicții dintre aceste categorii fundamentale.

Se ajunge astfel la concluzia că sistemul macro-economic și optimul micro-economic sînt categorii **compatibile**, iar mecanismului de funcționare a economiei socialiste îi revine rolul de a asigura această proprietate a sistemului.

Printre elementele mecanismului de funcționare care asigură racordarea unităților microeconomice la cerințele optimului macroeconomic, se situează, în primul rînd, o anumită **structură organizatorică** în trepte **ierarhice**, constituită din mulțimea punctelor de informație, decizie și execuție, osatura sistemului piramidal al funcțiilor fiind centralismul democratic. În cadrul acestei structuri s-au format — pe baza interferențelor dintre anumite circuite economice complexe — cîteva **tipuri de funcționare economică** a unităților individuale (regim bugetar, regim de gestiune internă, de gestiune economică deplină sau parțială).

Sînt examinate apoi și alte trei elemente importante ale mecanismului de căutare a optimului macro-economic și a optimului micro-economic. Este vorba de sistemul de **planificare**, de sistemul de **remunerare socialistă a muncii** și de **mecanismul alor**, cu principală sa categorie — **prețul de plan multifactorial**, determinat pe baza minimizării costului național al producției și asigurării echilibrului între structura materială și structura valorică a produsului final planificat.

Autorul analizează de asemenea problemele legate de întreprinderea finanțelor, creditului și circulației monetare în obiectivele generale ale dezvoltării economico-sociale, ca și cele privind tendințele generale ce se manifestă în evoluția mecanismului de funcționare a economiei socialiste. Subliniind consecințele pozitive ale stabilității acestui mecanism (un mecanism stabil își creează o serie de „reflexe” care-i sporesc fiabilitatea), autorul reamarcă faptul că el suferă modificări sub influența

schimbării factorilor săi determinanți. **Stabilirea unei corelații optime dintre stabilitatea și schimbarea mecanismului economic este apreciată ca una din problemele-cheie a economiei politice a socialismului.**

Lucrarea este însoțită de patru anexe. Din conținutul lor rezultă însă că nu este vorba doar de niște instrumente auxiliare ale textului principal, ci de o serie de noi contribuții pe care le aduce autorul, elaborînd, respectiv, un model trisectorial al economiei românești (Anexa A), multiplicatorii legăturilor dintre ramuri în economia românească (Anexa B), structura bugetului de stat și creditului (Anexa C), schema generală a indicatorilor creșterii economiei (Anexa D).

Ne vom referi, succint, la **modelul trisectorial**. Este vorba de prezentarea într-o formă nouă a modelului publicat de autor în lucrarea „Corelația dintre acumulare și consum” (1971). Modelul este dinamic discret, în variabile retardate și puternic agregat — avînd funcția de a oferi date preliminare cu privire la evoluția posibilă a economiei noastre naționale pe baza variației unor parametri fundamentali. Drept bază pentru calculul traiectoriilor de evoluție a economiei românești pînă în anul 2000 este folosită seria de date statistice 1959—1975. Modelul se referă doar la trei sectoare (industria, agricultura și silvicultura, și restul ramurilor creatoare de venit național). Noul model — simplificat — s-a dovedit mai expresiv în ce privește redarea implicațiilor unor opțiuni de bază ale politicii economice, cum sînt cele legate de rata acumulării și industrializării țării.

Este de subliniat că, odată cu elaborarea modelului în discuție, autorul aduce mai multe contribuții importante. Astfel, în domeniul teoriei econometrice a funcțiilor de producție, este propusă o **interesantă generalizare a funcției de tip Cobb-Douglas**. Autorul reușește să introducă în mod ingenios în cadrul funcției de producție un factor care cuantifică influența pe care o exercită înnoirea fondurilor fixe. De asemenea, mai trebuie relevată metoda econometrică originală pentru **stabilirea dependenței dintre volumul investițiilor și volumul intrărilor efective în funcțiune** (v. relațiile A. 3 — A. 6).

Pentru studiul procesului de industrializare sînt introduși doi parametri de comandă: unul este menit să cuantifice **intensitatea** procesului de industrializare în domeniul investițiilor, iar celălalt — în domeniul populației ocupate. În model sînt considerați și alți parametri de comandă semnificativi printre care și soldul schimburilor economice externe, cu ajutorul cărora sînt simulate diverse traiectorii posibile ale economiei românești.

De o deosebită importanță științifică și, în același timp, de mare utilitate practică pentru conducerea economică, este concluzia la care ajunge autorul pe baza simulărilor elaborate: **variantele de dezvoltare bazate pe înnoirea mai intensă a fondurilor fixe asigură o creștere mai rapidă a venitului național și a fondului bunăstării sociale** (v. p. 409).

În general, relațiile examinate în lucrare sînt de natură deterministă. În cadrul imens al economiei, fenomenele sînt însă atît de numeroase și de complexe, legate între ele prin interdependențe a căror natură este atît de complicată și greu de descoperit, încît trebuie de multe ori să se recurgă la metode probabiliste, ceea ce autorul, de altminteri, face. Menționăm astfel, la capitolul privind remunerarea muncii, studiul probabilității ca personalul dintr-o unitate să-și îndeplinească în condiții corespunzătoare sarcinile de serviciu în funcție de stimulenții materiali și de stimulenții extra economici. De asemenea, la capitolul consacrat tendințelor generale în evoluția mecanismului de funcționare a economiei socialiste, se introduce probabilitatea desfășurării corespunzătoare a activității economice într-o perioadă anumită. Studiile probabiliste din carte, față de cele deterministe, au o mai mică amploare; ele **deschid, însă, drumul unor noi cercetări**. Lucrarea se distinge astfel nu numai prin tratarea cu competență a unor probleme importante, ci și prin faptul că pune probleme și sugerează metode noi pentru rezolvarea lor.

AVIND ÎN VEDERE sfera problematică tratată, caracterul de ansamblu, încheșat, al investigațiilor autorului, ce concentrează armonizat probleme de macro și microeconomică, avînd în vedere împlinirile evidențiate, putem afirma că, volumul recenzat constituie realmente un unitar și valoros tratat de economie politică a socialismului, de multiplă utilitate, răspunzînd cerințelor pe care, în condițiile exigențelor dezvoltării economico-sociale din zilele noastre, Conducerea partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** le-au ridicat în fața cercetătorilor economici.

În încheiere ne exprimăm ferma convingere că lucrarea prezentată va fi întîmpinată cu satisfacție în rîndurile specialiștilor și că-i este hărăzit un succes deplin.

acad. Gh. MIHOC
dr. V. URSEANU

Cerințe ale noii ordini economice internaționale

O NECESITATE OBIECTIVĂ — CONSOLIDAREA INDEPENDENȚEI FIECĂREI NAȚIUNI (I)

IN ANSAMBLUL dezbaterilor pe tema noii ordini internaționale problema suveranității și independenței statelor deține un loc central. Este o reflectare a preocupării națiunilor lumii de a-și realiza deplina lor neatarnare spre a putea să-și modeleze prezentul și viitorul potrivit voinței și intereselor lor proprii. Lupta pentru libertate și independență, pentru afirmarea ființei naționale constituie o trăsătură esențială a acestei epoci, o condiție primordială a păcii, securității și progresului general. Apare astfel limpede că obiectivul instaurării unei noi ordini economice internaționale nu va putea fi alins decât dacă și în măsura în care se va ține seama de năzuința întăririi suveranității și independenței naționale care inspiră și animă popoarele de pe toate continentele.

Aspirația irepresibilă a popoarelor la existență liberă

ELEMENT FUNDAMENTAL al legalității internaționale, instituția suveranității și independenței naționale a cunoscut o necontenită afirmare și consolidare, valoarea ei politică și juridică fiind în prezent universal recunoscută de state, de popoare. Într-adevăr, mai mult ca oricând în istorie, suveranitatea și independența statelor, aspirațiile națiunilor la existență liberă și dezvoltare de sine stătătoare se manifestă pe o scară, la proporții și cu o intensitate fără precedent. În același timp, în mod paradoxal și anacronic, suveranitatea și independența națională fac obiectul amenințărilor de tot felul — de la presiunile economice, politice, diplomatice și militare la imixtiunile directe în treburile interne ale altor țări, de la activități și uneltiri subversive îndreptate împotriva regimurilor progresiste, la agresiuni armate și la alte acte de forță contra statelor mici și mijlocii.

O situație similară se constată și în planul ideologiei. Pe de o parte, s-au extins considerabil concepțiile și opiniile favorabile postulatului suveranității și independenței. În concordanță cu realitățile istorice și cu tendințele de dezvoltare a omenirii acestea sînt predominante în prezent și — neîndoielnic — se vor amplifica în viitor. Pe de altă parte, se observă o intensificare a atacurilor împotriva libertății și suveranității popoarelor. Contestarea de pe poziții cosmopolite, nihiliste a suveranității și independenței naționale este expresia încercărilor cercurilor reacționare, imperialiste de a menține vechiul sistem de relații internaționale caracterizat prin inegalitate, subordonare, dominație, asupra și dictat.

Reliefînd sensul ofensivei contra independenței și libertății națiunilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că ea urmărește, în esență, „dezarmarea popoarelor, perpetuarea politicii de ingerință și exploatare a bogățiilor naționale ale altor state, frînarea dezvoltării și afirmării socialismului, precum și diminuarea rolului tinerelor state independente în viața contemporană”⁽¹⁾.

„Soluții” iraționale și realități care nu pot fi ignorate

UNUL DIN CURENTELE CRITICE care a înregistrat o proliferare mai accentuată mai ales în Occident este legat nemijlocit de impactul revoluției tehnico-științifice asupra in-

tregului proces al dezvoltării sociale. În substanța sa, argumentul invocat de acest curent de gândire susține că realizările științei și tehnologiei moderne, cu vasta lor gamă de implicații asupra proceselor socio-economice, interdependențele pe care le generează și primejdiile pe care le implică pentru pacea mondială, erodează temeiurile politice, economice, tehnologice și sociologice ale suveranității naționale. Consecința practică ar fi dispariția a înseși premiselor suveranității și, drept urmare, ar trebui să se renunțe la instituția „desuetă” a suveranității de stat și la doctrina tradițională a suveranității și independenței naționale.

Juristul englez C. Wilfred Jenks, de pildă, afirmă că suveranitatea nu poate servi drept bază a unor soluții constructive pentru asemenea probleme de interes general, cum sînt: preservarea păcii, protecția demnității umane, promovarea bunăstării generale, controlul social al dezvoltării științei și tehnologiei moderne. Experiența demonstrează, continuă autorul, că suveranitatea nu conține nici o promisiune de pace, nu este în măsură să chezăsuiască apărarea, nu prevede nici o asigurare a justiției, nu prezintă nici o garanție a libertății, nu oferă nici o speranță de prosperitate, nu furnizează nici o rețetă de bunăstare etc. De aceea, s-ar impune „repudierea” conceptului suveranității statelor în relațiile internaționale, „respingerea conștientă a dogmei suveranității”, ca un pas esențial în direcția creării condițiilor de natură să permită soluționarea eficientă a problemelor ce se află în fața omenirii⁽²⁾.

Avem de-a face, într-adevăr, cu o pledoarie deschisă pentru abandonarea suveranității. Or, aceasta este o soluție nu numai irațională, ci pur și simplu imposibilă, căci alienarea suveranității și independenței reprezintă o primejdie fatală pentru națiune, pentru statul național. Este limpede că riscul acesta nu și-l poate asuma nici o forță națională autentică, nici un partid animat de spiritul răspunderii pentru destinele patriei sale, nici un conducător sau om politic responsabil, căruia îi sînt scumpe interesele propriului popor.

Se argumentează, în același timp, în special de autorii care pun accentul pe necesitatea adoptării unor viziuni și soluții globale, că problemele ce confruntă actualmente omenirea (economică, politică, ecologică, tehnică, științifică, sociale etc.), au dobîndit proporții planetare. Ca atare, ele depășesc cadrul național într-o asemenea măsură, încît numai abordarea lor globală, folosind căi, mijloace și metode diferite de cele utilizate pînă acum în cadrul colaborării dintre entități suverane, ar fi posibilă, oportună și efectivă. După cum scrie Geoffrey L. Goddwin, argumentul folosit de acești autori este că „un număr crescînd de probleme de acest fel, împreună cu gama presiunilor cărora problemele le sînt supuse, au început să depășească capacitatea statului suveran de a le face față”⁽³⁾.

Dimensiunea globală, planetară a marilor și acutelor probleme ce confruntă actualmente omul postulează, desigur, abordări și, deci, rezolvări globale, universale. Dar aceasta nu înseamnă că se poate face abstracție de realitatea statelor naționale, de instituția suveranității, de deosebirile și particularitățile naționale, de diversitatea culturilor, de marea varietate de condiții de ordin istoric și geografic, de diferențele de sisteme social-politice, de discrepanțele existente pe planul dezvoltării economice, tehnice, științifice și culturale. Ignorarea acestor realități, avansarea unor formule care nesocotesc interesele și valorile naționale constituite și tind la lichidarea lor

nu sînt nici permise, nici posibile. Soluțiile astfel preconizate sînt în fapt non-soluții.

O viziune globală și soluționarea problemelor globale cu care este confruntată omenirea postulează un ansamblu de condiții, printre cele mai importante putînd fi menționate :

a) atragerea tuturor națiunilor lumii la viața internațională, a circuitului mondial de bunuri și valori ;

b) participarea directă, efectivă și activă a tuturor statelor la examinarea și soluționarea problemelor care privesc destinele întregii umanități ;

c) respectarea în fapt a principiilor suveranității și egalității în orice acțiune cu caracter internațional ;

d) conceperea unor mecanisme (instituții) apte să transpună în viață imperativul participării universale, principiul suveranității și cerința egalității efective și generalizate ;

e) respectarea intereselor și valorilor naționale și justa lor combinare cu interesele și valorile perene ale întregii omeniri ;

f) respectarea individualității și particularităților naționale, a contribuției specifice pe care fiecare popor, fiecare țară este chemată să o aducă și o aduce efectiv atît la tezaurul culturii universale — materiale și spirituale —, cît și la soluționarea problemelor nodale ale păcii, dezvoltării și progresului mondial ;

g) promovarea consecventă a justiției și echității, urmărindu-se constant realizarea de beneficii pentru toți ;

h) abandonarea definitivă a politicii de forță în relațiile internaționale, a practicilor și metodelor hegemonismului, dominației și exploatării.

Falsa generozitate a unor proiecte lipsite de perspectivă

CONȘTIENȚI de lipsa de perspectivă a proiectelor transformărilor „radicale” și „imEDIATE”, teoreticienii „mai realști” se pronunță în favoarea unei „abordări graduale”, „pe probleme”, care implică „schimbări parțiale”, eșalonate într-o anumită perioadă de timp. Este cazul profesorului american Richard N. Gardner care consideră că o asemenea abordare „poate produce unele concesii remarcabile” pe seama suveranității, ce nu pot fi obținute pe baza unei abordări atotcuprinzătoare¹⁾.

În locul unei „autorități globale”, cu „jurisdicție generală”, el sugerează crearea unor organisme dispunînd de o „jurisdicție limitată”, cu ajutorul cărora se va putea realiza un proces de eroziune treptată a suveranității naționale²⁾.

Pe planul instituțiilor, se preconizează în mod insistent modificarea sistemului de vot existent, fundamentat pe principiul egalității în drepturi a tuturor statelor, mari și mici, concretizat în cunoscuta regulă de drept internațional „un stat, un vot”. În fond, este vorba de reinvierea unui curent de gândire mai vechi, care susține introducerea unor formule precum „votul ponderat”, „reprezentarea ponderată” etc. — formule care, dacă s-ar aplica, ar aduce grave atingeri suveranității statelor mici și mijlocii, ar submina postulatul egalității și ar consacra din punct de vedere legal un statut privilegiat, hegemonic marilor puteri. Este, de altfel, caracteristică că exponenții intereselor marilor puteri imperialiste, atunci cînd susțin idei ori propun metode tinzînd la limitarea, revizuirea sau abolirea suveranității, au în vedere — deși nu mărturisesc acest lucru — suveranitatea altora, nicidecum suveranitatea propriilor lor state. Istoria n-a înregistrat inițiative — particulare, oficiale sau oficiale — provenind din partea statelor puternice care să vizeze limitarea, îngrădirea, știrbirea ori abandonarea suveranității lor. „Generozitatea” proiectelor de acest fel s-a manifestat și continuă să se manifeste numai în ceea ce privește suveranitatea și independența țărilor mici și mijlocii. Expe-

riența demonstrează că atunci cînd este vorba de suveranitatea și independența lor, marile puteri recurg la toată gama mijloacelor posibile, inclusiv cele ilegale, pentru a le apăra și fortifica.

Teoriile cosmopolite, nihiliste cu privire la suveranitate se află într-o contradicție ireconciliabilă cu procesele profund înnoitoare ale acestei epoci, contravin celor mai ardente aspirații ale popoarelor — libertatea, egalitatea, justiția, pacea, progresul economic și social. Dat fiind caracterul lor retrograd, aceste teorii trebuie să fie repudiate în chip hotărît. Cu atît mai mult, cu cît intensificarea și amplificarea lor au loc în condițiile în care omenirea se află la marea cotitură din istoria sa — de la dependență la independență, de la inegalitate la egalitate, de la inechitate la echitate, de la asupra, dominație și exploatare la libertate și progres, pe scurt de la faza felurilor imperii la perioada unei adevărate existențe naționale de sine stătătoare a tuturor popoarelor.

Forța de atracție și rezonanța suveranității naționale

SUVERANITATEA nu este o plămădire a oamenilor, o noțiune subiectivă sau o ficțiune teoretică ; ea este, dimpotrivă, o realitate obiectivă, un fenomen legic care exercită o influență covârșitoare asupra dezvoltării sociale în ansamblul ei. Tocmai acest element esențial este ignorat ori pur și simplu nu este înțeles de cei ce gîndesc că suprimarea suveranității constituie o sarcină facilă, la „îndemina oricui” — pentru a ne exprima astfel. Se uită sau se subestimează marea forță a necesităților istorice, care acționează de-a lungul unor întinse perioade de timp pînă în momentul dispariției condițiilor obiective care au determinat apariția și dezvoltarea lor.

Subaprecierea suveranității popoarelor — așa cum sublinia președintele Nicolae Ceaușescu — „dovedește o gravă neînțelegere a realităților lumii contemporane, în care apărarea și consolidarea independenței constituie o cerință legitimă, progresistă, revoluționară, aflată la ordinea zilei. Se știe că noile națiuni create recent sînt profund insetate de independență și dornice să-i simtă gustul din plin, conștiente fiind că înțărirea și consolidarea acestei mari cuceriri, dobîndite prin luptă grea, cer o lungă perioadă de timp. Chiar și în cadrul națiunilor dezvoltate, masele muncitoare, cercurile sociale progresiste nu mai sînt dispuse să-și cedeze prerogativele suverane, ridicîndu-se cu hotărîre pentru promovarea unei politici independente, autonome. Cu atît mai stringent se pune această sarcină în fața popoarelor din țările socialiste, profund interesate în dezvoltarea lor independentă, în afirmarea plenară a națiunii noi, socialiste, care reprezintă o uriașă forță dinamică în mobilizarea energiilor întregii societăți în lupta pentru înflorirea economică, științifică și culturală a patriei, pentru edificarea socialismului și comunismului. Fără îndoială că națiunea, întărirea independenței naționale sînt factori determinanți ai progresului, ai însuși viitorului comunismului pe planeta noastră !”³⁾.

Desigur, numai oameni lipsiți de realism, care nu simt pulsul epocii și nu aud freacă a istoriei contemporane pot preconiza soluția imposibilă a abolirii suveranității și independenței naționale. A condamna suveranitatea și independența înseamnă a face muncă inutilă, căci numai ele pot protegia interesele fundamentale și valorile naționale ale popoarelor.

Sărbătorind anul acesta centenarul propriei sale neatinări, poporul român este totodată pe deplin solidar cu toate popoarele aflate în luptă pentru apărarea și consolidarea independenței și suveranității lor. Susținerea consecventă a acestor aspirații își găsește o expresie concretă în politica externă a partidului și a statului nostru, în pozițiile constante, ferme, ale României cu privire la imperativul instaurării noii ordini economice și politice internaționale.

Rezonanța și puterea de iradiere a suveranității și independenței n-au fost nicicînd mai viguroase ca în prezent. În cele din urmă, important și semnificativ nu este faptul exprimării unor opinii contrare suveranității. Fenomenul nu este nici nou, nici original. După cum nici motivația, mobilul și finalitatea acestor aserțiuni nu se disting, în esența lor, prin noutate sau originalitate. Importantă și semnificativă este atitudinea popoarelor față de idealul măreț și nobil al libertății și neatinării naționale. Acesta este factorul hotărîtor de care depinde perspectiva consolidării suveranității și independenței și care determină eșecul teoriilor nihiliste, oricare ar fi sorginta, înfățișarea și modul de manifestare a lor.

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 12, Editura politică, 1976, p. 606—607.

²⁾ C. Wilfred Jenks, A New World of Law ?, Longmans, Green & Co. Ltd. Londra, 1969, p. 131-134.

³⁾ Geoffrey L. Goddwin, The Erosion of External Sovereignty ?, în "Between Sovereignty and Integration", Croom Helm, Londra, 1975, p. 106.

⁴⁾ Richard N. Gardner, The Hard Road to World Order, "Foreign Affairs", vol. 52, nr. 3, aprilie 1974, p. 563.

⁵⁾ Ibid., p. 558—559.

⁶⁾ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 12, Editura politică, 1976, p. 610.

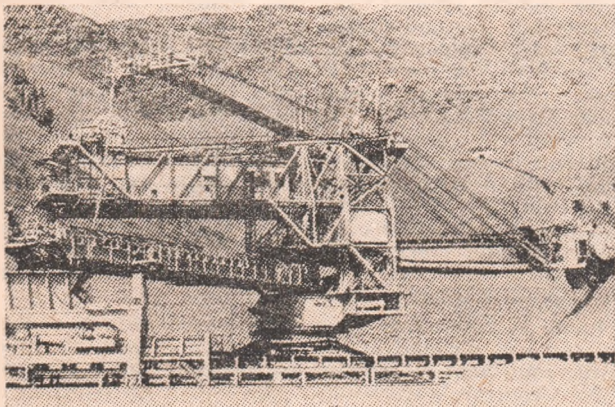
TĂRILE AFRICANE PE CALEA DEZVOLTĂRII ECONOMICE

REPUBLICA ISLAMICĂ MAURITANIA

CU O SUPRAFĂȚĂ de 1 030 700 km² în mare majoritate acoperită de deșert, Republica Islamică Mauritania aparține, în evasi-totalitate sa, zonei sahariene. Populația, estimată la 1,23 milioane locuitori în 1975, s-a concentrat mai mult în zona sudică a țării, propice practicării agriculturii și pescuitului.

Cu mai puțin de două decenii în urmă în sectorul industrial nu existau decît trei unități pentru prelucrarea peștelui. Exporturile erau formate, în principal, din gumă arabică, animale vii și pește.

După dobîndirea independenței naționale (28 noiembrie 1960), poporul mauritan a cunoscut importante transformări ale vieții sociale și economice. În perioada 1960—1975, produsul intern brut a crescut de la 3,3 la 13 miliarde ouguiya (44,73 ouguiya = 1 dolar SUA), iar principala ramură a economiei a devenit industria extractivă, al cărei aport la formarea P.I.B. a fost în 1975 de 35,6%, în timp ce creșterea animalelor, cu o pondere de 18,6%, este a doua ca importanță. Minerul de fier a devenit principalul produs de export, ponderea sa în încasările totale din exportul Mauritaniei fiind în 1975 de 84%. Importante mutații s-au produs și în structura populației. Astfel, dacă înainte de dobîndirea independenței, marea majoritate a populației țării era nomadă (78%), în 1975 numai 27% din populație mai era nomadă, 42% era populație rurală sedentară, iar 31% era populație urbană.

Valorificarea minereului de fier — contribuție de seamă la progresul economic al țării

Continuă dezvoltare economică și socială a țării a necesitat întărirea rolului statului în economie. Această orientare s-a concretizat între altele în crearea, în 1972, a „Societății naționale industriale și miniere” (S.N.I.M.), instrument de control al statului în in-

trebul sector minier, în crearea unei monede naționale (în 1973), în naționalizarea principalelor societăți miniere care activau în țară, precum și în crearea, pînă în 1975, a 27 de instituții de stat cu funcții economico-productive sau comerciale și a 21 societăți mixte, în toate sectoarele economice.

În momentul de față, poporul mauritan este angajat în amplul efort de îndeplinire a obiectivelor fixate în cadrul celui de-al treilea plan de dezvoltare economică și socială a țării, pe perioada 1975—1979. Obiectivele generale ale planului în curs vizează consolidarea independenței economice, precum și ridicarea nivelului de trai al populației, satisfacerea necesităților ei de bază (hrană, locuri de muncă, asistență medicală, educație). Strategia prin care se urmărește atingerea acestor obiective are în vedere dezvoltarea prioritară a sectorului agricol și a infrastructurii economice, orientarea dezvoltării industriale spre valorificarea mai înaltă a bogățiilor naturale ale țării, crearea de noi locuri de muncă (40 000 pînă în 1980) și ridicarea calificării profesionale a lucrătorilor. În cadrul actualului plan urmează să fie realizate 170 proiecte de dezvoltare economică, pentru care s-au prevăzut investiții de 24 miliarde ouguiya, care vor fi finanțate prin subvenții de stat, la care se va adăuga asistența financiară externă. Prin realizarea volumului de investiții prevăzut, produsul național brut urmează să sporească într-un ritm mediu anual de 6%.

Aproximativ 43% din investițiile totale prevăzute sînt destinate infrastructurii, în primul rînd celei rutiere. De altfel, la marea mare proiect al șoselei transmauritanice Nouakchott—Nema, lucrările au început încă din anul 1975, în prezent studiindu-se prelungirea ei pînă în Mali. De asemenea, sînt în curs de realizare sau în studiu o serie de proiecte din sectorul industrial. Astfel S.N.I.M. se ocupă de proiecte importante cum sînt rafinăria de petrol de la Nouadhibou (cu o capacitate de 1 milion tone produse rafinate), turnătorie de cupru de la Nouakchott (capacitate — 30 000 tone cupru catodic), complexul siderurgic integrat de la Nouadhibou, care cuprinde o unitate de peletizare a minereului de fier de 2 mil. t/an, o unitate pentru reducerea directă a minereului de fier, o oțelărie electrică de 500 000 tone lingouri de oțel și un laminor de 350 000 tone; de asemenea este vorba de o rafinărie de zahăr, o fabrică de ciment și altele.

Importante proiecte sînt prevăzute pentru dezvoltarea producției agricole vegetale și animale, între care marea

proiect Gorgol, care va permite în următorii șapte ani punerea în valoare a 7 000 ha culturi irigate (orez și trestie de zahăr) de-a lungul cursului râului cu același nume.

Relațiile economice dintre România și Mauritania, bazate pe acordurile comerciale și de cooperare economică și tehnică încheiate între cele două țări în ultimii ani, cunosc o continuă dezvoltare. În cadrul acestor documente, se prevede între altele promovarea cooperării în domeniul geologiei, pe tărîm minier, petrolier și siderurgic, pentru cercetarea, exploatarea și valorificarea zăcămintelor din Mauritania.

Posibilități largi de cooperare economică oferă în continuare domeniul agricol (pentru industrializarea și comercializarea unor produse vegetale și animale), pescuitul oceanic, infrastructura portuară și alte domenii de interes reciproc.

Fără îndoială, dialogul româno-mauritan la cel mai înalt nivel, prilejuit de vizita pe care o va efectua în aceste zile președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, la invitația președintelui Moktar Ould Daddah și a doamnei Marieme Daddah, va aduce noi și importante contribuții la dezvoltarea raporturilor de prietenie și cooperare între cele două țări.

C. MUNTEANU

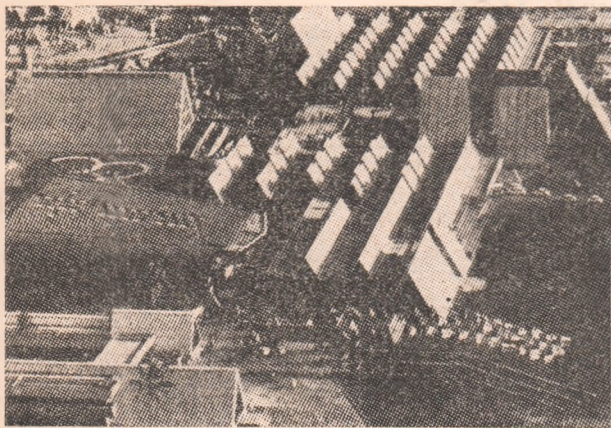
REPUBLICA SENEGAL

SENEGALUL, sau Sounou Gal cum îl mai denumesc autohtonii, cuprinde un teritoriu de 197 161 km², format în cea mai mare parte din stepă deșertică, în care o populație de 4,2 milioane locuitori practică o agricultură expusă precarității climatice saheline.

Economia Senegalului depinde înainte de toate de agricultură (care ocupă 70% din populația activă și participă cu 25% la formarea produsului intern brut) și mai precis de o singură cultură — arahidele — care aduce circa 50% din veniturile agricole și 45% din veniturile anuale realizate din export.

Considerat prin poziția sa geografică poarta Africii de vest, deținînd resurse bogate de materii prime agricole și minerale (fosfați, minereu de fier) și o forță de muncă numeroasă, Senegalul a pus bazele unei politici constante pe linia consolidării independenței sale economice și politice. Proiectele vizînd restructurarea și dezvoltarea economică a Senegalului sînt concepute și aplicate în cadrul unor planuri naționale de dezvoltare economică, pe etape bine determinate.

În politica sa de dezvoltare economică Senegalul optează pentru prioritatea controlului statului asupra resurselor naturale și totodată pentru sprijinirea inițiativei particulare. Deschiderea eco-

Tirgul internațional de la Dakar

nomiei către piața externă favorizează în același timp participarea investitorilor străini și aportul tehnologiei internaționale moderne la realizarea obiectivelor importante proiectate.

Sectorul agricol rămâne baza dezvoltării țării atît prin rolul ce îi revine în asigurarea hranei populației cît și ca suport principal al industrializării. Se apreciază că pînă în 1980 producția de cereale va asigura necesarul agrolimentar anual pentru consumul intern, evaluat la 600 000 tone mei, 400 000 tone orez, 75 000 tone porumb și 114 000 tone grâu. Paralel cu îmbunătățirea productivității culturilor de arahide se va desfășura mai intens acțiunea de diversificare a producțiilor agricole (trestie de zahăr, cereale etc.).

Punct de susținere al acestor obiective agricole, lucrările de amenajare a bazinului fluviului Senegal vor înlesni irigația a circa un milion hectare de terenuri agricole.

Începînd din anul 1970 Senegalul aplică politică de industrializare menită să

Zona liberă Dakar este considerată drept cel mai mare proiect al țării și primul de acest fel în Africa de vest. Inițiată în scopul de a crea ambianța propice atragerii investitorilor străini, interesați în implantarea unor activități industriale orientate către export, zona oferă posibilități de creare a unor întreprinderi industriale de mari dimensiuni, avantaje de ordin vamal și fiscal, precum și o infrastructură și mijloace de transport corespunzătoare.

La Cayar se preconizează plasarea celui de-al doilea pol industrial al țării. Complexul Cayar se realizează în cooperare cu Iranul și prevede amplasarea unei rafinării de petrol (cu o capacitate de 6 mil. tone), a unui complex petrochimic și a unei fabrici de îngrășăminte chimice. Senegalul va începe astfel să producă amoniac și uree și să fabrice fibre sintetice, materiale plastice și cauciuc sintetic. Complexul va mai cuprinde un port mineralier și petrolier destinat să asigure transpor-

mul (începînd din 1978) al țiteiului (2,5 mil. tone), al fosfaților (4,7 mil. tone) și al minereului de fier peletizat (10 mil. tone).

Programul de industrializare al Senegalului cuprinde și alte obiective proiectate sau în curs de realizare (de exemplu, exploatarea zăcămintelor de minereu de fier de la Falémé, a fosfaților de la Tobène etc.), care toate concură la o dezvoltare economică generală de perspectivă într-un ritm ascendent. Dacă cel de-al V-lea plan de dezvoltare prevede pentru perioada 1977—1981 o rată medie de creștere economică de 5,8% pe an (4,8% pentru agricultură, 6% pentru industrie), pe ansamblul perioadei 1977—2000 Senegalul își propune un ritm mediu de 6,5% pe an (5,4% în agricultură și 7,5% în industrie), astfel încît la finele perioadei sectorul industrial să participe cu 27% la formarea PIB. iar venitul mediu pe locuitor să se tripleze în aceeași perioadă (de la 214 dolari la 633 dolari).

Relațiile de colaborare între România și Senegal din ultimii ani au evidențiat dorința comună de extindere în continuare a schimburilor comerciale și de dezvoltare a cooperării economice în diferite domenii. Noua întîlnire româno-senegaleză la nivelul cel mai înalt, prilejuită de apropiata vizită oficială de prietenie a președintelui Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația președintelui Leopold Sedar Senghor și a doamnei Colette Sedar Senghor, prezintă nu numai o expresie a bunelor relații existente între cele două țări, ci și un prilej de adîncire a acestora pe toate planurile, în interesul reciproc și al cauzei generale a înțelegerii între toate popoarele.

Valentina GHEORGHIU

DATE DE PROGNOZĂ

Energetica nucleară: progresie condiționată

(în GW)

Țara sau regiunea	1975	1985	2000
Total țări O.C.D.E.	67,6	484	2 080
Din care :			
— S.U.A.	40,1	205	1 000
— Canada	2,5	13	115
— Piața comună	13,1	159	623
— Celelalte țări vest-europene	5,3	53	176
— Japonia	6,6	49	157
— Australia și Noua Zeelandă	—	—	9
Africa *	—	3	29
America Latină	0,3	15	147
Asia	0,7	28	224
Total țări nesocialiste	68,6	530	2 400

*) Inclusiv țările arabe din Orientul Apropiat și Mijlociu
Sursa : „Petroleum Economist”, nr. 5/1976

pină în a doua jumătate a deceniului al nouălea. Ceea ce ridică problema accelerării lucrărilor de prospectare de noi rezerve, a construirii de noi mine și uzine de îmbogățire a minereului de uraniu — investițiile totale necesare (pînă în anul 2000) fiind evaluate la 40 miliarde dolari.

Desigur, incertitudinile care planează asupra perspectivelor aprovizionării cu uraniu a viitoarelor uzine vor putea fi, în bună parte, risipite pe măsura

dării în exploatare a centralelor funcționind pe baza de neutroni rapizi (ceea ce permite regenerarea combustibilului nuclear, față de 33—42% cît este coeficientul acțiunii utile în reactoarele actuale). Dar, după opinii recente ale specialiștilor, nu este de așteptat ca reactoarele cu neutroni rapizi să joace un rol important în energetica nucleară înainte de mijlocul ultimului deceniu al secolului nostru.

N.P.

CAPACITĂȚILE instalate în centralele nucleare din lumea nesocialistă vor crește în următorul sfert de veac de 30—35 ori în comparație cu nivelul anului 1975, respectiv la 2 000—2 500 GW în anul 2000 — se arată într-o prognoză elaborată anul trecut de experți ai O.C.D.E. și A.I.E.A. Se apreciază că, chiar dacă energetica nucleară se va extinde mult mai repede în țările în curs de dezvoltare decît în țările capitaliste industrializate, decalajul față de acestea din urmă (la capacitățile instalate) va rămîne de circa 6:1 la sfîrșitul secolului (vezi tabelul).

Competitivitatea centralelor nucleare se datorește, între altele, faptului că — deși prețurile la oxidul de uraniu au crescut considerabil în actualul deceniu — sporul respectiv a fost mai mic decît la petrol și apropiat de cel la cărbune. Or, cheltuielile pentru combustibil intervin în prețul de cost al energiei electrice produse cu o pondere mult mai mică în cazul centra-

lelor nucleare decît al celor clasice.

Cu toate acestea, perspectivele extinderii energeticii nucleare în țările nesocialiste sînt condiționate de o serie de factori, cum sînt investițiile reclamate de construirea centralelor, resursele disponibile de combustibil nuclear, problemele protecției mediului ambiant ș.a.

Se apreciază că pentru realizarea programelor naționale de construire a centralelor nucleare, numai în deceniul 1976—1985 va fi necesar să se investească circa 300 miliarde dolari. Pe de altă parte, necesitățile de combustibil nuclear pentru centrale vor spori rapid, însumînd — în perioada 1975—2000 — circa 3 mil. tone, în varianta minimă a expansiunii, sau aproape 4 mil. tone, în varianta maximă. Dar, capacitățile actuale de extragere și prelucrare a minereului de uraniu, ca — de altfel — și resursele economice exploatabile în prezent, nu vor putea satisface cererea crescîndă decît

TENDINȚE - CONJUNCTURI

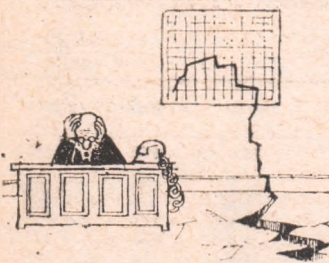
Proгноze 1977

MAI TIRZIU decît alte instituții similare și decît organizații internaționale, ca de pildă O.C.D.E., Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung oferă în buletinul său săptămînal o prognoză asupra principalilor indicatori ai conjuncturii economice din țările capitaliste dezvoltate. Tabelul redă evoluția cîtorva dintre aceștia după

Indicatori ai conjuncturii economice din țările capitaliste dezvoltate, modificări procentuale față de anul precedent

	PNB			Investițiile			Exportul		
	1975	1976	1977	1975	1976	1977	1975	1976	1977
CEE din care:	-2,2	4	3,5	-4,9	1,5	2,5	-4,8	9,5	8
FRG	-3,2	5,5	5,5	-4,1	4,5	5	-8,7	12,5	9,5
Franța	-1,2	5	3,5	-4,3	2	2	-3,7	9,5	9
Anglia	-1,3	1	1,5	-1,2	-4	2	-3,4	6	7
Italia	-3,7	4	1,5	-12,7	0	0	3,1	9	8
Olanda	-1,1	3	3	-3,9	-4	2	-2,9	9,5	7,5
Belgia	-1,8	3,5	3,5	-3,3	1,5	3	-9,4	6	6
Danemarca	-1,5	5	2	-7,9	8	2,5	-1,3	5	7
Irlanda	-1,0	2,5	2,5	-5,5	0	-1	5,6	6	6
Alte țări europene:									
Suedia	0,8	2	3	-1,7	2	3	-8,9	6,5	6
Elveția	-7,6	1	3	-13,7	-3	0	-6,8	7	7
Austria	-2,0	4	4,5	-5,9	8,5	4	-7,2	8	7
Norvegia	3,3	5,5	7	11,5	4	6,5	1,2	10	11
Țări capitaliste ne-europene din care:									
SUA	-1,8	6,5	5	-12,4	8	8	-6,8	6	6
Canada	0,6	5	4,5	2,4	5,5	6	-7,1	7,5	7
Japonia	2,1	7	7	-3,3	5	8	4,7	17,5	9
Total țări capitaliste dezvoltate	-1,3	5,5	4,5	-6,4	4,5	5,5	-4,6	9	7,5

Consecvență

(după TREND, Viena)

Metalele neferoase în 1977

O ANALIZĂ publicată la sfîrșitul anului trecut de firma engleză de agenți de bursă „Panmure Gordon and Co” asupra evoluției probabile a pieței metalelor neferoase în cursul acestui an reflectă tendințe diferențiate în ceea ce privește evoluția cererii și ofertei, mișcarea stocurilor și a prețurilor.

Dintre principalele metale

neferoase, la aluminiu și cupru stocurile existente în țările nesocialiste înregistrau la începutul anului curent niveluri ridicate (la cupru, de pildă, ele însumau circa 2,5 mil. tone, din care aproximativ 1,3 milioane de tone erau considerate drept „excesive”). Se apreciază că stocurile respective vor fi treptat absorbite în 1977, creîndu-se condițiile pentru majorarea prețurilor la cele două metale; dacă, între timp, nu vor fi extinse capacitățile de producție în industria aluminiului, în perspectivă poate să apară un deficit al acestui metal.

În ceea ce privește zincul, stocurile sînt mai reduse, dar și cererea este slabă; se estimează că cererea de zinc se va activa în cursul sem. II a.c., influențînd la rîndul său prețurile, în sensul majorării lor.

Dinamici în comerțul Est-Vest

VOLUMUL total al comerțului Est-Vest în anul recent încheiat este estimat la circa

EVOLUȚII MONETARE

DACA PINĂ DE CURIND cursul dolarului S.U.A. a manifestat o tendință de întărire în comparație cu monedele vest-europene, în perioada 7—11 februarie 1977 a înregistrat o ușoară depreciere față de aceste monede, excepție făcînd francul elvețian și lira italiană. La tendința de depreciere a monedei americane au contribuit și efectele economice nefavorabile determinate de „iarna secolului” în S.U.A.

Dacă la începutul intervalului, moneda vest-germană a înregistrat o ușoară depreciere în comparație cu dolarul S.U.A., pe parcurs ea s-a întărit, atîngînd la sfîrșitul perioadei analizate cea 2.4100 mărci vest-germane pentru un dolar, comparativ cu 2.4180 mărci la sfîrșitul săptămîinii precedente.

Francul elvețian a atins la sfîrșitul intervalului nivelul de 2.5170 franci elvețieni pentru un dolar S.U.A., repreciindu-se, cu 0,23% în comparație cu prima zi a perioadei analizate, cînd cursul monedei elvețiene a fost de 2.5230 franci elvețieni pentru un dolar. Caracteristică perioadei analizate este și deprecierea mărcii vest-germane în comparație cu francul elvețian (la sfîrșitul intervalului raportul era de 104,43 franci elvețieni pentru 100 mărci vest-germane). Se apreciază că acest raport va continua să evolueze în același sens în viitorul apropiat.

Lira italiană a oscilat ușor în jurul nivelului de 882,15 lire pentru un dolar S.U.A., iar francul francez — în jurul nivelului de 4,9720 franci pentru un dolar. Francul belgian a urmat, în general, trendul mărcii vest-germane, terminînd intervalul la nivelul de 36,97 franci belgieni pentru un dolar, comparativ cu 37,08 franci la sfîrșitul intervalului precedent.

Lira sterlină a continuat și în această perioadă să se reprecieze ușor în comparație cu dolarul S.U.A., terminînd intervalul la nivelul de 1,7150 dolari pentru o liră sterlină. După reducerea dobînzilor minime de împrumut cu 0,25% și fixarea ei la 12% în săptămîni precedente, Banca Angliei a hotărît să renunțe temporar la procedura normală de calcul a dobînzilor minime de împrumut, continuînd totodată să intervină pe piață prin vânzarea sau cumpărarea de dolari S.U.A. pentru menținerea sau creșterea „controlată” a cursului monedei britanice.

Dobînzile la eurodepozitele pe perioade de 6 luni au înregistrat o ușoară tendință de scădere pentru eurodolarul S.U.A. și pentru eurofrancul elvețian și o ușoară tendință de creștere pentru eurodolarul vest-german.

Prețul aurului a manifestat o ușoară tendință de creștere, de 133,30 dolari/uncie de aur la începutul intervalului la 135,10 dolari/uncie la sfîrșitul lui, după ce la 9 februarie a.c. urcase la 136,25 dolari/uncie (primul fixing la Londra).

Dumitru LUNGI
Gheorghe MUNTEANU

52,8 miliarde dolari. În 1970 volumul schimburilor dintre țările occidentale dezvoltate și țările socialiste din Europa și Asia nu depășea 15,7 miliarde de dolari, pentru ca în 1974 să ajungă la 43,9 miliarde dolari. În ultimii doi ani ritmul creșterii comerțului Est-Vest a cunoscut totuși o anumită încetinire, și există indicii că acest ritm moderat de creștere s-ar putea menține încă cîțiva ani. „Ritmul mai lent de creștere nu înseamnă

însă că comerțul Est-Vest s-a fi atins nivelul optim sau că motivele principale care au generat expansiunea lui s-ar plopzi între a doua jumătate a deceniului trecut și prima jumătate a acestui deceniu s-ar fi modificat”, relevă Raportul economic internațional prezentat Congresului S.U.A. în ianuarie a.c. Se menționează în același timp necesitatea echilibrării curentelor de schimburi Est-Vest ca o prioritate și a dezvoltării lor rapide continuare.

Siria: investițiile pe 1977

STRUCTURA programului de investiții pe anul în curs, aprobat de guvernul Republicii Arabe Siriene, reflectă preocuparea pentru dezvoltarea complexă, multilaterală a economiei naționale. După cum arată relatări apărute în presă, principalele ramuri și sectoare de activitate vizate sînt: (a) **construcțiile de mașini**: producția de cupe basculante, de rezervoare și cazane; (b) **industria textilă**: modernizarea și extinderea filaturilor de bumbac; (c) **industria alimentară**: instalarea unei unități pentru producția de unt, proiectarea unor întreprinderi în industria lapteului, uleiului și a berii; (d) **agricultura**: terminarea barajului de pe Eufrat, executarea unor lucrări de irigații în regiunea Sarico, construirea de silozuri pentru cereale; (e) **căile de comunicații**: construirea de șosele și autostrăzi, extinderea rețelei feroviare și a aeroportului de la Damasc; (f) **alte lucrări publice**: construirea de hoteluri, de locuințe pentru populație, de sisteme pentru aprovizionare cu apă potabilă etc.

Imperativul economisirii

DACĂ ȚĂRILE membre ale OCDE nu-și vor modifica politica și tendințele lor actuale în consumul de energie, cererea lor de import de petrol ar putea atinge în 1985 circa 35 milioane barili pe zi (1750 milioane tone pe an), față de 23,4 milioane barili pe zi în 1975. Adău-această evoluție riscă să depășească cu gață la cererea celorlalte țări ale lumii, mult oferta, atrage atenția un nou raport al OCDE intitulat „Perspectivele energetice mondiale”, relevînd că nu este

pune cu necesitate. Alături de acțiuni cu efect imediat cum ar fi limitarea vitezei pe șosele, se recomandă îmbunătățirea izolării clădirilor, încurajarea recuperării resurselor energetice secundare și a folosirii cărbunelui și a energiei nucleare, sprijinirea utilizării energiei solare etc. Asemenea măsuri ar urma să permită reducerea importului de petrol al țărilor OCDE cu circa 10,6 milioane barili pe zi în 1985. Desigur, relevă autorii, aplicarea măsurilor preconizate va implica anumite costuri, dar sînt de așteptat costuri și mai ridicate dacă ele nu vor fi adoptate.

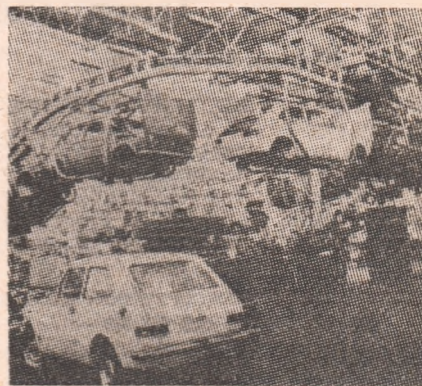
Ungaria: schimburile cu țările în curs de dezvoltare

DUPĂ CUM RELATEAZĂ presa din R.P. Ungară, în prezent aceasta întreține relații economice cu 86 de țări în curs de dezvoltare; principalii parteneri ai Ungariei sînt Algeria, Argentina, Brazilia, Egipt, India, Iran, Kuwait, Pakistan, Peru și Siria. În perioada 1970—1976 volumul comerțului Ungariei cu țările nesocialiste în curs de dezvoltare a crescut de trei ori, ponderea acestui grup de țări fiind (în 1976) de 7,4% în exporturile ungare și de 5,6% în importurile sale. Se apreciază că ponderea mașinilor și utilajelor în exporturile ungare către aceste țări se apropie de 50%, în timp ce în cadrul importurilor predomină materiile prime și materialele, semifabricatele și produsele agricole. Se apreciază că în următorii ani se vor intensifica exporturile ungare de sisteme complexe cu profil didactic, spitalicesc sau agricol, precum și cooperarea industrială (cu India, Irak, Egipt etc.)

Electronica în sprijinul reducerii consumului de combustibil

GENERALIZAREA transmisiei automate (acum numai 2—3% din autoturismele europene sînt dotate astfel) ar permite economii de carburant de pînă la 38%, investiția respectivă fiind recuperată după parcurgerea a 60 000 km. O altă posibilitate de realizare de economii, pe care o studiază acum experții japonezi, este reducerea lungimii cablurilor utilizate într-un automobil de la 425 la 103 metri, paralel cu reducerea numărului conexiunilor de la 113 la 37. Pătrunderea electronicii în această ramură a industriei pregătește și alte surprize utilizatorilor sutele de milioane de automobile aflate astăzi în circulație în lume.

Astfel, un regulator electronic de curent, montat în alternator, simplifică circuitele electrice, ușurînd în același timp încărcarea bateriei. Sistemul de alimentare electronică cu carburant, care se întilnește acum la majoritatea autoturismelor europene exportate în S.U.A., pentru a corespunde standardelor americane, este nu numai mai simplu, dar și mai precis, și deci mai eficient decît cel tradițional, și în plus mai rezistent, constituînd o amenințare serioasă pentru supraviețuirea carburatorului, devenit mult prea complex și prea delicat.

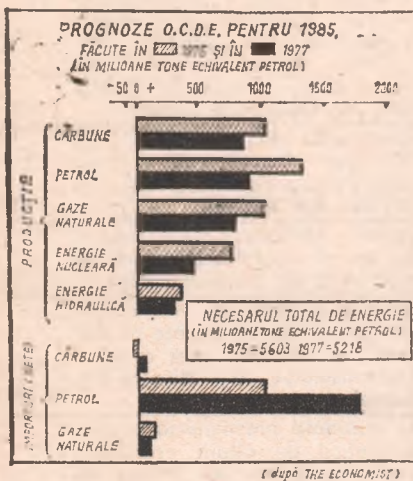
Aprinderea electronică a ajuns deja la a treia generație, și în unele țări este pe cale de a deveni comun un sistem de aprindere integrat, în care toate funcțiile sînt realizate de un singur element — un „superdistribuitor” de diametru mare — legat mecanic de axul cu came și încorporînd generatorul de impulsuri, bobina de inducție, microamplificatorul electronic și distribuitorul de înaltă tensiune. Acest sistem reduce cablurile la minimum: un cablu la baterie și cabluri de înaltă tensiune la bujii. Într-un viitor mai îndepărtat alimentarea și aprinderea vor fi probabil controlate de un microcalculator. Senzori amplasați în diferite puncte strategice ale mașinii vor transmite acestui microcalculator un flux de date, pe care el le va prelucra, indicînd apoi șoferului ce să facă sau declanșînd el însuși operația necesară.

Într-un moment cînd motorul cu explozie și odată cu el automobilul își aniversază centenarul, electronica urmează să permită șoferilor să conducă mai în siguranță, consumînd mai puțină benzină, poluînd mai puțin mediul înconjurător.

Eficiența izolării

ARĂTÎND importanța unei „calorifugări” corecte a instalațiilor industriale în cadrul eforturilor de economisire a energiei, revista *L'Usine Nouvelle* nota recent că această operație permite reducerea pierderilor de căldură și, implicit, mărirea randamentelor termice; asigură menținerea temperaturii cerute, ducînd la îmbunătățirea randamentului termodinamic; determină o reducere a condensării pe pereții reci și deci a corozionii; în sfîrșit, micșorează riscul unor arsuri, sporînd securitatea muncii personalului.

În cercurile specialiștilor se apreciază că pierderile de căldură printr-un perete neizolat al unei instalații industriale pot fi pînă la douăzeci și cinci de ori mai mari decît în cazul izolării sale corespunzătoare. Eficiența acesteia depinde, între altele, de studiarea prealabilă a suprafețelor de izolat (de pildă, prin efectuarea unei termografii cu raze infraroșii), alegerea celui mai adecvat material izolator, precum și de asigurarea — ulterior — a întreținerii etanșeității izolării. În ceea ce privește eficiența operației, economiile de energie (combustibil) rezultate de pe urma izolărilor studiate pînă în prezent permit recuperarea investițiilor, de la caz la caz, într-un interval de la 6 luni pînă la trei ani și jumătate.

(după THE ECONOMIST)

deloc sigur că țările exportatoare vor pune indefinit pe piață cantitățile necesare, chiar dacă vor avea încă un timp capacitatea „tehnică” să o facă. În plus, în lipsa unor noi descoperiri importante de zăcăminte, producția mondială de petrol ar putea să se plafoneze după 1990, ceea ce înseamnă că presiunile „în sus” asupra prețurilor se vor menține.

În aceste condiții, se afirmă în continuare în raport, adoptarea unor măsuri hotărâte de economisire a energiei, în primul rînd a petrolului, și de utilizare a unor surse alternative se im-

TEHNOLOGIA DE GRUP

(Urmare din pag. 14)

rea unui parc de S.D.V.-uri specializate, din care fiecare are o șansă minimă de a reintra în fabricație. Rezultă, deci, tendința de a crește durata activităților legate de proiectarea tehnologiilor și a echipamentului tehnologic, în funcție de complexitatea și diversitatea produse- lor.

Tehnologia de grup — „depozitara” unor mari rezerve

PROIECTAREA proceselor tehnolo- gice după principiul tehnologiei de grup reprezintă o schimbare de fond a problematicei proiectării tehnologiilor și echipamentului S.D.V.-istic și recla- mă o reorganizare a întregii activități de fabricație.

Legat de aceasta, atelierul de elabo- rări de tehnologii și S.D.V.-uri și-a propus **gruparea reperelor asimilate pe familii, clase și grupe**, proiectarea proce- selor tehnologice făcându-se de această dată cu urmărirea similitudinii repe- relor.

Pentru a putea beneficia de avanta- jele unei pregătiri tehnice a fabricației după principiile tehnologiei de grup, trebuie parcurse în mod obligatoriu următoarele activități :

- clasificarea produselor prin codi- ficare tehnologică ;
- prelucrarea și interpretarea codu- rilor ;
- proiectarea după criterii optime ale produselor tehnologice de grup, pe baza desenelor de execuție a pieselor reprezentative ;
- proiectarea echipamentului S.D.V.- istic de grup ;
- corectarea fluxurilor tehnologice în funcție de procesul tehnologic de grup.

Noua organizare structurală este re- prezentată în fig. 2.

În varianta propusă se obțin urmă- toarele avantaje :

● ca rezultat al activității grupei de optimizare tehnologică, **de la zece de mii de tehnologii individuale se ajunge la câteva sute de tehnologii de grup**. Numărul maxim de tehnologii de grup ce pot fi elaborate în urma clasificării prin codificare tehnologică a reperelor asimilate în întreprinderea „Tehnometal” este de 729. În mod curent se uti- lizează numai 183 dintre ele, care acoperă, practic, frontul larg al celor peste 40 000 de tehnologii individuale ;

● elaborarea tehnologiilor în grupa operativă se face în urma unei activi- tăți de adaptare a tehnologiei de grup la cerințele piesei reale, adaptare ce reclamă numai 60% din timpul necesar în prezent pentru elaborarea unei teh- nologii individuale. Dacă în situația ac- tuală se consumă, în medie, 1,730 ore medii convenționale, în varianta propu- să sînt suficiente 1,035 ore medii con- venționale, realizându-se astfel la 1 leu investit în retribuție, 1,75 lei valoare a producției colectivului de elaborare (față de 1,05 lei în prezent) ;

● avînd în vedere faptul că tehno- logia de grup a fost anterior elaborată după criterii optime, tehnologia adap- tată pentru piesa reală va fi tot optimă ;

● soluția tehnologică dată pentru piese similare, de către oritare tehnolog din grupa operativă de elaborare a teh-

nologiilor (indiferent de experiența lui în proiectarea proceselor tehnologice), va fi unică. Experiența îndelungată a personalului înalt calificat, concentrată în tehnologia de grup, face ca în ex- ploatarea sistemului să scadă gradul necesar de calificare a personalului, de- oarece se schimbă fundamental conținutul activității de elaborare a tehno- logiilor ;

● elaborarea tehnologiilor este deta- liată, cuprinzînd precizările necesare prelucrărilor mecanice privind : para- metrii regimurilor de așchiere, mașini- le-unelte, dispozitivele, sculele, verifi- catoarele ;

● proiectarea dispozitivelor este o proiectare constructivă, plecînd de la schemele de orientare și fixare optime, elaborate de grupa de optimizare teh- nologică după metodologia SEFA. Dacă în situația actuală se consumă în medie, pentru proiectarea unui S.D.V., 76 de ore medii, în varianta propusă sînt suficiente 46 de ore medii con- venționale, ceea ce înseamnă că la 1 leu investit pentru retribuție se obțin 2,42 lei valoare a producției, față de 1,12 lei în prezent ;

● normarea tehnică este o normare de grup ;

● volumul necesar arhivării docu- mentației tehnologice operative este foarte redus, iar prin organizarea unei biblioteci de tehnologii, organizată pe familii, clase, grupe, se reduce substanțial timpul de acces la informații.

Schimbarea de fond a problematicei proiectării proceselor tehnologice prin aplicarea tehnologiei de grup și prin re- organizarea corespunzătoare noilor prin- cipii duce la efecte spectaculoase din punct de vedere economic.

În fig. 3 sînt prezentate comparativ aceste efecte în cazul rezolvării sarcin- ilor de plan la nivelul anului 1980 prin perpetuarea situației actuale, respectiv prin implementarea și extinderea teh- nologiei de grup — această a doua va- riantă fiind, evident, superioară. În va- rianta propusă se remarcă o scădere cu 46% a necesarului de personal de pro- iectare nou angajat pentru îndeplinirea sarcinilor de plan.

Metodologia propusă avînd un ca- racter general, ea poate fi extinsă cu succes la nivelul tuturor întreprin- derilor ce realizează utilaje și pie- se de schimb în serie mică și unicate.

Eficiența economică ce poate fi obi- nută prin extinderea metodelor tehno- logiei de grup la nivelul centralei C.I.M.U.I.U. este prezentată în fig. 4.

Trebuie subliniat faptul că eficiența economică obținută prin pregătirea teh- nică a fabricației pe baza metodei propu- se este numai o parte a eficienței economice totale ce se realizează prin organizarea procesului de producție după principiile tehnologiei de grup.

Eforturile întreprinderii „Tehnometal” pentru a înlesni soluționarea pro- blemelor sarcinilor de plan prin imple- mentarea tehnologiei de grup sînt o ex- presie a aplicării creatoare a concep- tului de inginerie tehnologică, chemată — așa cum a indicat tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 2—3 noiembrie 1976 — să elaboreze și să introducă în producție tehnologii noi, care să valorifice cit mai economic ma- terialele, asigurînd realizarea de produ- se cu performanțe superioare.

Revista ECONOMICA

Sumarul nr. 7 din 18 februarie 1977

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Concentrarea eforturilor pentru realizarea integrală a planului de investiții (B. Pădure, I. Soare) 1
- Piloni ai creșterii eficienței
- Perfecționarea continuă a tehnicii și tehnologiei de producție (dr. Gh. Dițu, A. Drăgoescu, V. Marian, A. Mihacea, S. Pop)
- Întreprinderile model — nucleu de generalizare a experienței înaintate în domeniul creșterii productivității (dr. I. Bati) 3-6
- Tipizarea și unificarea ambalajelor în industria constructoare de mașini (dr. Petre Dumitrescu) 7
- Promovarea tehnicilor moderne de transport și depozitare (I) (Romeo Hagiac) 8
- Campania agricolă de primăvară. Pregătiri intense în întreprinderile agricole de stat (Ion Manea) 10
- Dimensionarea optimă a nor- melor și normativelor pe ele- mente de mijloace circulante (Nicolae Săvoiu) 11

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Tehnologia de grup — o metodă eficientă de organizare a proiec- tării în producția de serie mică și de unicate (Florin Micu) 13

LECȚII

- În ajutorul candidaților la exa- menul de admitere în învăț- minul economic superior. Prețul și rentabilitatea (prof. dr. Con- stantin Enache) 15

TEORII ● IDEI

- 1907—1977 : dimensiuni econo- mico-sociale ale problemei agra- re în România. Circumstanțe agravante ale situației țăr- rânimii : legislația nedreaptă, impilatoare, abuzivă (I) (lector univ. dr. Constantin Dropu) 17
- Centenarul independenței. Mo- bilizarea întregii țări într-un război drept, popular și național (II) (dr. Gh. Anghel) 19

- Aspecte definitorii ale categoriilor de muncă fizică și muncă in- telectuală (dr. Laurențiu Pop) 20

- Școli ● curente ● economiști. Teoria „economiei bazate pe da- torii” și actuala fază a crizei capitalismului (I. Nicolae-Vă- leanu) 22

- O abordare prestigioasă a pro- blematicei dezvoltării economiei socialiste (acad. Gh. Mihoc, dr. V. Urseanu) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Cerințe ale noii ordini economice internaționale. O necesitate ob- iectivă — consolidarea inde- pendentei fiecărei națiuni (I) (dr. Nicolae Ecobescu) 26
- Țările africane pe calea dezvoltării economice ● Republica Is- lamică Mauritania (C. Muntea- nu) ● Republica Senegal (Va- lentina Gheorghiu) 28
- Tendințe — conjuncturi 30

Redacția și administrația : Calea Dorobanților nr. 11—25. 71 131 București, telefon 12 13 63
Cont I.S.I.A.P. nr. 84.51.301.52 B.N.R.S.R. —
filiala sect. 1 București

**PETRECEȚI DUPĂ POFTA INIMII ÎN RENUMITELE
LOCALURI ALE ÎNTREPRINDERII DE TURISM,
HOTELURI ȘI RESTAURANTE**

- Restaurant „Capitol” din Calea Victoriei nr. 27
- Restaurant „Palas” din str. Brezoianu nr. 24
- Restaurant „Minerva” din str. Lt. Lemnea nr. 2
- Restaurant „Mărul de Aur” din Calea Victoriei nr. 163
- Restaurant „Ambasador” din Bd. Magheru nr. 10
- Barul de noapte „Continental” din str. Colonadelor nr. 3
- Barul de noapte „Melody” din str. Pictor Verona nr. 2

VĂ AMINTIM ASTĂZI
PENTRU A NU FI PEA TÎRZ
— DUPĂ 1 ȘI 8 MARTIE —

că un prilej fericit pentru a vă exprima afecțiunea.
MĂRȚIȘORUL, căruia, la alegere, îi puteți
fulare, batiste, baticuri, eșarfe, cordoane, r
pălării, cizmulițe, ghete, pantofi ușori ; genți și
în modele frumoase și diverse ; lenjerie suprae
și șosete rezistente ; tricotaje practice ; rochii,
pieses moderne și pantaloni supraelastici ; imp
bile, demiuri și pardesie elegante și... multe altele
la dispoziția dumneavoastră de magazinele și
nele de specialitate ale comerțului de stat.

MĂRȚIȘOR '77